

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK
ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNİN KİMLİK
MESELESİ ODAĞINDA İNCELENMESİ:
İNGİLİZ BASININDA TÜRKİYE – AVRUPA BİRLİĞİ
İLİŞKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serkan ARSLANOĞLU

Ankara - 2008

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK
ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNİN
KİMLİK MESELESİ ODAĞINDA İNCELENMESİ:
İNGİLİZ BASININDA TÜRKİYE – AVRUPA BİRLİĞİ
İLİŞKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serkan ARSLANOĞLU

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Bedriye POYRAZ

Ankara - 2008

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK
ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNİN KİMLİK
MESELESİ ODAĞINDA İNCELENMESİ:
İNGİLİZ BASININDA TÜRKİYE – AVRUPA BİRLİĞİ
İLİŞKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bedriye POYRAZ

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Bülent ÇAPLI

Doç. Dr. Bedriye POYRAZ

Doç. Dr. Çiler DURSUN

Tez Sınavı Tarihi: 07 – Ocak – 2008

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

I. BÖLÜM:

AVRUPA DÜŞÜNCESİ VE AVRUPALILIĞIN GELİŞİMİ 7

1.1. Avrupa Kavramının Düşünce Kökenleri 7

1.2. Avrupalı Kimliğinin Tarihsel Gelişimi ve Parametreleri 15

1.3. Avrupalılığın Kurucu Ötekisi Olarak Türk Kimliği 30

II. BÖLÜM:

AB- TÜRKİYE İLİŞKİLERİ VE TÜRK KİMLİĞİ SORUNU.....37

2.1. AT'nin Kuruluşu ve AB'ye Dönüşmesi Süreci 38

2.2. AT ve AB Dönemlerinde Avrupalı Kimliği Sorunu 42

2.3. AT ve AB Üyeliğine Adaylığı Sürecinde Türk Kimliği 51

III. BÖLÜM:

İNGİLTERE- TÜRKİYE İLİŞKİLERİ VE TÜRK KİMLİĞİ 55

3.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde İngiliz Yaklaşımı 56

3.2. Cumhuriyetin Kuruluşu ve Sonrası Dönemde İngiliz Yaklaşımı 65

3.3. Türkiye'nin AT'ye Başvurusu Sonrası İngiliz Yaklaşımı 73

IV. BÖLÜM:

İNGİLİZ YAZILI BASININDA TÜRK KİMLİĞİ TEMSİLİNİN ÇÖZÜMLENMESİ 77

4.1. İngiliz Yazılı Basınının Yapısı 77

4.2. Çözümlemenin Yaklaşımı ve Yöntemi 80

4.3. 12-13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi 83

4.4. 03 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dışilişkiler Konseyi
.....106

SONUÇ 122

KAYNAKÇA 130

EKLER 140

EK – 1

03 – 18 ARALIK 2002 TARİHLERİ ARASI YER ALAN HABERLER

EK – 2

26 EYLÜL - 09 EKİM 2005 TARİHLERİ ARASI YER ALAN HABERLER

ÖZET

ABSTRACT

GİRİŞ

“Türkiye’nin Avrupa Birliği Üyeliğinin Kimlik Meselesi Odağında İncelenmesi: İngiliz Basınında Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri”, isimli çalışma, Türkiye’nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinin ışığında, hem Türk kimliği algısını hem de Avrupa fikrinin arka planını da gözeterek, İngiliz yazılı basınında Türkiye’nin temsilini göstermeyi amaçlamaktadır.

Avrupa Birliği üzerine yazılmış literatür incelendiği zaman, Avrupa Birliği teşkilatlarına, II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ulus devletlerinin yeniden iktisadi meseleler yüzünden savaşmalarını engellemek için bir araya gelmeleri ile temel atıldığını görmekteyiz. Avrupa’nın ekonomik, siyasal ve kültürel ölçekte bütünleşmesi fikri temeli itibariyle daha eski olmasına rağmen ancak I. Dünya Savaşı sonunda somutlaştırılmış ve II. Dünya Savaşından sonra taraftar toplamaya başlamıştır. Koç’a göre, Avrupa bütünleşmesi hareketinin tarihsel kökenleri XVIII. yüzyıla kadar inmektedir. Ancak, Avrupa’nın hem ekonomik hem de siyasal olarak bir araya gelebileceğini gerçekçi temellere dayandırarak ileri sürenler ancak II. Dünya Savaşından sonra taraftar toplamaya başlamıştır (Koç 2004: 55).

1944 yılında Belçika, Hollanda ve Lüksemburg aralarında bir ekonomik birliğin kurulmasını kabul ederler. Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman’ın, Fransız Planlama Örgütü Başkanı Jean Monnet’in öncülükleriyle 18 Nisan 1951 tarihli Paris Antlaşması ile günümüz Avrupa’sının çekirdeğini oluşturan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulur. Avrupa Birliği teşkilatlarının kuruluşunda, tamamıyla iktisadi kalkınma ve istihdamı sağlamaya yönelik amaçlar güdülmektedir.

25 Mart 1957’de Roma’da bir araya gelen 6 kurucu devlet Avrupa Atom Enerjisi Kurumu ve Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu kurmuştur. Avrupa devletleri kendi aralarında iktisadi kalkınmaya ve hayat standartlarını yükseltmeye yönelik çalışmalarını barış düzeni içerisinde yönetebilmeyi amaçlamıştır. Avrupa ulus devletleri, kıta coğrafyası olarak ortak kaygı ve korkularını birbirleriyle savaşmak yerine ortak hareket edecekleri ulus-üstü kurumlara devrettikleri bir takım yetkiler ile sabitlemişlerdir. Başta, kömür ve çelik daha sonra nükleer enerji sanayisinde kalkınmayı ve birlikte hareket etmeyi sağlamış daha sonra ise kurulan ortak pazar ile üretim fazlası malları ulusal pazar dışında satabilecekleri bir ticaret ağını oluşturmuşlar ve ortak iktisadi politikaları uygulamaya sokarak istihdam yaratmış ve yaşam standartlarını yükseltmişlerdir.

7 Şubat 1992 Maastricht Antlaşmasında göze çarpan ve daha önceki Avrupa Sözleşmeleri’nde bahsedilmemiş başat konu, bu antlaşma ile ilk kez katılımcı devletlerarasındaki ilişkilerin yanı sıra Avrupa halkları arasındaki ilişki ve dayanışmanın da yer almasıdır. Maastricht Antlaşmasında dikkat çeken ikinci konu ise ilk kez vatandaşlık kavramından bahsedilmiş olmasıdır.

İnsani ve siyasi değerler açısından mükemmele yaklaştığını üstü örtülü ve açık düşünen AB, karşısında ciddi ve ısrarlı bir aday olarak Türkiye’yi görünce kendisiyle yeni bir yüzleşme aşamasına gelmiştir. Bu ortamda bir kesim, tıpkı Orta Çağ’da olduğu gibi, ‘eski Avrupa’yı savunmaya başlamıştır. Onlara göre ortada değişmez, değiştirilemez bir Avrupa vardır ve Türkler bu medeniyetin bir parçası değildir (Laçiner, Özcan, Bal 2004: 14).

AB üyesi devletlerarasında Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkan devletler olduğu gibi Türkiye'nin üyeliğini destekleyen ülkelerde yer almaktadır. Dikkat edilmesi gereken, Türkiye'yi destekleyen ya da karşı çıkan devletlerin de Müslüman kimliğini ön planda tutmasıdır. Başta Fransa ve Avusturya olmak üzere Avrupa-merkeziyetçi yaklaşımı savunan devletler, Müslüman Türkiye'yi AB'nin sonu olarak savunmaktadır. Başta İngiltere ve İtalya olmak üzere Türkiye'yi destekleyen ülkeler ise Müslüman Türkiye'yi AB ile İslam ve Arap dünyası arasında köprü olarak medeniyetler çatışmasının önüne geçme potansiyeline sahip bir ülke olarak görmektedirler.

Türkiye'nin AB üyeliğine yönelik kararlarda, Türkiye ile ilişkilerin kopartılmamasına rağmen, belli başlı dönemlerde öne çıkan ülkeler Türkiye'nin üyeliğe alınması için engel teşkil etmiştir. AB kendi geleceğini planlarken Türkiye'yi konumlandırmak da başarısız olmuştur. AB, ne Türkiye'yi içine alabilmiş ne de dışlayabilmiştir.

AB'nin gelişimi ve Türkiye'nin AB'ye üyelik seyrinin özellikle İngiliz yazılı basınındaki görünümünü çözümlemeyi amaçlayan bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, Avrupa düşüncesi ve Avrupalılığın gelişimini ele almaktadır. i. Avrupa kavramının düşünce kökenler, ii. Avrupalı kimliğinin tarihsel gelişimi ve parametreleri, iii. Avrupa'nın kurucu ötekisi olarak Türk kimliği, alt başlıları çerçevesinde bu bölümde Avrupa kavramının niteliği ve hangi tarihsel olgular etrafında çerçeveselendirildiği, Avrupalılığın ne zaman bir kimlik olarak algılanmaya başladığı ve bu kimliğin özelliklerinin ne olduğunu tartışılmaktadır. Avrupa kimliğinin inşası sürecinde Türk kimliğinin kurucu öteki olarak görevini göstermek amaçlanmıştır.

İkinci bölüm, AB ve Türkiye ilişkileri ve Türk kimliği sorununu ele almaktadır. i. AT'nin kuruluşu ve AB'ye dönüşmesi süreci, ii. AT ve AB dönemlerinde Avrupalı kimliği sorunu, iii. AT ve AB üyeliğine adaylığı sürecinde Türk kimliği, alt başlıklarının yer aldığı bu bölümde, kuruluşundan günümüze AB kronolojisi, dönemin ihtiyaçları doğrultusunda Avrupalılığın kendini yeniden üretmesi ve bu üretimin hangi esaslara dayalı bulunduğu tartışılmaktadır. AB'nin kimlik sorununun dinamikleri, neden sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirmeye tabi tutulmakla birlikte, Türkiye'nin üyeliğe adaylık süreci içerisinde hem Türkiye hem de AB'nin kimlik anlayışları da belirlenecektir.

Üçüncü bölüm, İngiltere – Türkiye ilişkileri ve Türk kimliği sorununu ele almaktadır. i. Osmanlı İmparatorluğu döneminde İngiliz yaklaşımı, ii. Cumhuriyetin kuruluşu ve sonraki dönemde İngiliz yaklaşımı, iii. Türkiye'nin AT' ye başvurusu sonrası İngiliz yaklaşımı, alt başlıkları ile düzenlenen bu bölümde, Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlayan ve günümüze kadar devam eden 500 yıllık ilişkiler kısaca özetlenmiştir. Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi İngiliz ilişkileri, siyasi, iktisadi, ticari ve kültürel boyutu ile irdelenmiş ve 20.yüzyılda İngilizlerin Türk kimliği algısına temel oluşturan hususların altı çizilmiştir. .

Dördüncü bölüm, İngiliz yazılı basınında Türk kimliği temsilinin çözümlemesini içeren analitik bölümdür. İngiliz yazılı basının yapısı ile. çözümlemenin yaklaşımı ve yöntemi olan eleştirel söylem çözümlemesi, bu bölümde anlatılmıştır. 12–13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi ve 03 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi'nin yapıldığı dönemlerde, The Times, The Independent, The Daily Telegraph gazetelerinde

saptanan dönemler içerisinde yer alan haber yorum ve köşe yazıları eleştirel söylem çözümlemesi yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

İngiltere, Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin Müslüman dünyası ile kurulan ilişkilerin niteliğini olumlu anlamda belirlemesi açısından bir fırsat olarak görmektedir. Fakat AB'ye üye diğer kıta Avrupa'sı ülkeleri açısından bir fırsat potansiyeli olarak değil, bir tehdit olarak algılanmaktadır. Türk kimliğinin Müslümanlığı, İngiltere için bir düşman anlamında öteki değil, ancak uzlaşılabilir bir öteki olarak belirlemektedir. Bu çalışmada, tarihsel arka planı ile birlikte İngiltere'nin Türkiye'nin AB'ye üyeliği noktasında vermiş olduğu desteğin nedenlerinin sorgulanması amaçlanmaktadır.

Türkiye ve AB için 12 -13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi büyük önem taşımaktadır. Zirve'nin AB için taşıdığı önem, tarihi boyunca yaşadığı en kapsamlı genişleme süreci hakkında karar verilecek olması noktasındadır. Türkiye açısından önemi ise, AB'nin Türkiye ile ilerleyen yıllarda sürdürülecek ilişkinin biçiminin belirlenmesi noktasındadır. Türkiye ve AB arasındaki ikili ilişkiler Aralık 2002 Zirvesi'nde alınan kararlar doğrultusunda biçimlenen bir yol haritası dâhilinde yürütülecektir. 03 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi'nde, Türkiye ile müzakerelere başlanması kararı alınmış ve imzalanan müzakere çerçeve belgesi doğrultusunda müzakere başlıkları belirlenmiştir.

İngiliz kamuoyunun genel durum hakkında fikrini göstermesi bakımından, muhafazakâr, sol ve merkez görüşleri temsil eden, kaliteli basın seçilmiştir. Çalışma evrenine, merkez sağ görüşü temsil eden The Times, muhafazakâr görüşü temsil eden The Daily Telegraph ve sol görüşü temsil eden The Independent gazeteleri dâhil edilmiştir.

Eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi kullanılarak incelenen seçili dönem ve yayınlar, Avrupa idealinin kökenleri, Avrupa kimliğinin oluşum ve gelişimi, Türk kimliğinin ve Türk kimliğinin Müslümanlığının Avrupa fikrine katkıları noktasında tarihsel arka planını da göz önüne alınacaktır. Bu algılayış Türk - İngiliz ilişkilerinin tarihiyle eklemlenerek, Türkiye'nin AB'ye üyeliği noktasında İngiliz basınında temsilini sunmak amaçlanmaktadır.

İngiltere'nin Türkiye politikası odağında, AB'ye üyeliğini destekliyor olması beklenen bir durumdur. Aralık 2002 ve Ekim 2005 dönemleri boyunca İngiliz basınının, İngiliz hükümetinin bu politikalarını destekliyor olması doğal bir durumdur. İngiliz basını üzerinde yapılan bu araştırma, betimleyici bir çalışmadır. Bu çalışma, Türkiye – AB ilişkileri üzerine ileride yapılacak olan çalışmalar için, Aralık 2002 ve Ekim 2005 dönemlerini araştırma dâhilinde tutacak çalışmalar için veri sunmaktadır.

I. BÖLÜM

AVRUPA DÜŞÜNCESİ VE AVRUPALILIĞIN GELİŞİMİ

Avrupa, Asya kıtasının batısında kendine özgü yaşam biçimi ile özelleşmiş, bir kıtadan ziyade bir fikir, ideale işaret etmiştir. Tarihsel arka planı ile incelendiği zaman, kendini sorgulayan ve yeniden üreten bir yapıya sahip olan Avrupa ideali, günümüzde Avrupa Birliği ile temsil edilmektedir.

Sahip çıktığı evrensel değerler odağında AB, Orta Çağ Avrupa'sını idealize edilemeyecek tarihsel bir dönem olarak belirlemiştir. Demokrasi, insan hakları, azınlık hakları ve seküler hukuk düzenini modern bir Avrupa devletinin sahip olması gereken özellikler olarak savunmaktadır. Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'nde almış olduğu genişleme kararı ile en büyük genişlemesini Mayıs 2004'de yaşamış ve tarihsel arka planı dâhilinde Türkiye ile müzakerelerine devam etmektedir. AB'nin, Avrupa idealine ne derece sahip çıktığı tartışmalarının süregeldiği günümüzde, Avrupa'nın ne olduğu ve Avrupalının kim olduğunun tarihsel arka planına değinilecektir.

1.1. Avrupa Kavramının Düşünce Kökenleri

Avrupa üzerine yazılmış literatür incelendiği zaman hemen hepsi, Avrupa kelimesinin etimolojik olarak kökenini Sami dil ailesinde 'güneşin battığı yer, batı' anlamına gelen 'erep' kelimesinden türediğini söyler. Yunan mitolojisinden gelen bir

inanç ise, Avrupa kelimesinin Zeus tarafından Girit adasına kaçırılan Fenike Prensesi Europa'dan geldiğini söyler (Delanty 2005: 28, Erdenir 2005: 23, Hay 1957: 5, Sattler 1971: 19).

Erep kelimesi Fenikelilerden Yunanlara geçerken Europa olmuş ve Ege Denizinin batısında bulunan ülkelere bu ad verilmiştir. Avrupa; Yunanistan'da güneşin battığı yer olan Ege Denizinin batısında bulunan ülkelere verilen bir addır. Medeniyetler tarihinde en eski kültürlerden biri Avrupa olmasına rağmen, Hay, XV. yüzyıla kadar, Avrupa kavramı hiçbir metinde yer almadığını belirtir. Avrupa'da yaşayan toplumlar kendilerini Avrupalı olarak tanımlamamış (Hay 1957: 5)olduğunu belirtmektedir.

Günümüzde Avrupa ve Avrupalı kavramlarını sembolik olarak temsil eden kurum, Avrupa Birliği'dir. Fakat gerek Avrupa gerek Avrupalılık kavramları, Avrupa Birliği'nden köklü kavramlardır. Samir Amin'e göre; Avrupa merkezli kültürcü sav, Avrupa'nın ihtiyacı olan süreklilik etkenlerini vurgulamak için 'Batılı' soyağacı fikrini ortaya sürdü. 'Batılı' soyağacı, Antik Yunan, Roma ve Hristiyan feodal Avrupa'dır (Amin 1993: 98).

Amin'in çizmiş olduğu Batı'lı soyağacı, Avrupa fikrinin kökenlerini tespit ettiğimiz bir kavrayış olarak düşünüldüğünde, kendi yaşam biçimi ve gelenekleri olan Batı Hristiyanları, Avrupa fikrinin köklerini oluşturmuştur. Avrupa fikrinin kökeninde ahlaki monizm¹ yaklaşımı önemli bir yer tutmaktadır. Bir tek doğru hayat tarzı vardır ve Avrupa'ya göre bu tek doğru yaşam tarzının, Avrupalı yaşam tarzı

¹Ahlaki monizm yalnızca bir tek hayat tarzının tamamen insani, doğru veya iyi olduğunu, diğer hayat tarzlarının ise ondan ne kadar farklıysa o kadar yanlış olduklarını savunan görüştür (Parekh 2002: 21).

olduğunu öne sürmüştür. Öteki yaşam tarzları Avrupalı yaşam tarzına yakın oldukları ölçüde doğru, uzak olduğu ölçüde yanlış olarak algılanmıştır.

Parekh'e göre, yalnızca bir hayat tarzının doğru olduğu ve diğerlerinin de o hayat tarzına göre yargılanabileceği, hatta sınıflandırılabilceğini savunma eğilimi Platon'a kadar uzanır (Parekh 2002: 25). Platon'a göre, insan aklı bilgiye ulaşmak için temel referans noktasıdır. Platon, bilginin ancak saltık, değişmez bilgi nesneleri varsa olanaklı olduğunu savunur. (Güçlü, Uzun E., Uzun S., Yolsal 2003: 1139) İdare edilmesi zor olan arzular, aklın yönetici ve düzenleyici kontrolünü gerektiriyordu ve ruhun da mantıksız bir boyutu olduğundan o da aklın rehberliğine ihtiyaç duyuyordu (Parekh 2002: 26). Platon'a göre insan doğasının üç temel ögesi arasında akıl en önemli olanıdır. Doğru yaşam tarzına ulaşabilmenin yolu akıl ve bilgiyi esas almakla mümkün olabilirdi.

Aristoteles'in insan doğası hakkındaki görüşü Platon'unkinden farklıydı. Ruha ayrı bir statü vermiyor, arzuların Platon'un düşündüğünden daha az karmaşık ve kontrol edilemez olduğuna inanıyordu. (Parekh 2002: 28) Her ne kadar ruh ve arzular konusunda Platon'dan farklı düşünse de Aristoteles'de aklı temel alıyordu. İki düşünür de dünyadaki farklılıkları fark etmiş ve bu farklılıkları insan doğasından yola çıkarak ayırt etmeye çalışmışlardır. Kültürün insanları biçimlendirmedeki rolünü göz ardı ettikleri için, ne iyi yaşamın birçok farklı şekilde tanımlanabileceğini anlayabilmiş ne de kendi kültürlerinin düşüncelerini etkilemesini engelleyebilmişlerdir (Parekh 2002: 30).

Batılı soyağacının temellerinin Antik Yunan'a dayandırmasına göre Avrupa fikri, öncülüğünü Platon ve Aristoteles'in yapmış olduğu gelenekleri esas almaktadır. Avrupa medeniyeti kendi özünü Yunan medeniyetine dayandırmaktadır (bkz. İnaç

2005: 132, Delanty 2005: 28, Erdenir 2005: 88, Amin 1993: 98). Günümüzde Avrupa'nın ulaşmayı arzulamış olduğu ideal, Kutsal Roma İmparatorluğu'nun varlığına atıfta bulunur. Medeniyet'in kaynağı ve Avrupa fikrinin kökeni, Roma İmparatorluğu'nun başarabildiklerini tekrarlayabilmektir.

Dünyada var olan farklılıklar arasında tek ve doğru yaşam tarzının hangisi olduğu sorusunu cevaplamak için referans olarak kutsal bir metin olan İncil'i kullanıyorsa, tanımlamış olduğumuz olgu Hristiyan monizmidir. Hristiyan monizmi, doğru yaşam tarzını belirleyecek bilgiye ulaşma biçimi olarak dogmatik kutsal metinlere dayanır. İnsan ve aklı devre dışı bırakılır. Sadece Hristiyanlar gerçek anlamda iyi bir yaşam sürüyor olarak görülür, o da yalnızca eğer imanlarında din bilimsel hatalar yoksa (Parekh 2002: 36). Bir toplumun politik, ekonomik ve toplumsal çerçevesinin din duygusu ve dinin gelişimi üzerine önemli bir rol oynadığı görülür. Toplumsal dengesizlik, baskın dini görüşün aranılan huzuru sağlayıp sağlayamadığı sorusunu gündeme getirerek, arayışların ötelere kaymasına yol açar. (Luca 2005: 20) Eğer tek ve doğru yaşam tarzını dini referans kullanarak açıklıyorsak, din kurallarının politik, ekonomik ve toplumsal meseleleri, dünyevi pratikler biçiminde bireylerin ve grupların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte açıklayabilmesi gerekmektedir. Bu özelliği ile Hristiyanlık, Avrupa yaşam biçiminin çerçevesini belirlemek noktasında önemli bir pozisyon elde etmiş olmaktadır. Avrupa fikrinin köklerine, dini kutsal metinleri ve bu metinlerin işaret ettiği doğru yaşam biçimini eklemiştir.

Hristiyanlığın ana öğretilerinin yalnızca bir tek doğru yoruma açık olduğu düşünüldüğüne göre, bu yoruma katılmayanların Katolik görüşünü terk edip kendilerine ait alternatif bir kilise ve din bilim kurmaktan başka seçenekleri

kalmıyordu (Parekh 2002: 39). Katolik kilisesinin yorumlarından farklı din bilimsel açıklamalar vardı ve bu düşünceler gittikçe destek toplamaya başlamaktaydı; bu din bilimsel yorum farklılıkları karşı karşıya geldiği zaman çatışmalar ortaya çıkmakta ve tek doğru yaşam biçimi farklılaşmaktaydı. Schulze'e göre, bir mezhep diğer bir mezheple uyuşmadığı zaman, dinsel karanlık her an patlamaya hazır bir güce dönüşüyordu (Schulze 2005: 48). Katolik kilisesinin baskın görüşünün aranılan huzuru sağlayamaması ve farklılaşan yorumlarla ortaya çıkan mezheplerde aynı ahlaki monizm ile kendini doğru ilan etti. Doğu kültür ve medeniyetlerini tehdit ve korku kaynağı olarak algılayan Avrupa Hristiyanlık politik kültürü çerçevesinde birleşmiştir. Ortak din üzerinden bütünleşen Avrupa, mezhep farklılıkları sebebiyle farklı biçimlerde ilişkiler kurmuştur. Böylelikle Avrupa fikri kendisi için yeni bir alan kurmak durumunda kalmıştır. Kutsal metinler ve bu metinlerin yorum farklılıklarına dayanan farklı yaşam biçimleri Avrupa fikrinin yeni açılımlar kazanmasını sağlamıştır.

Kilisenin başat konumunu kaybetmesi, ulus devlet olgusu, sömürgecilik, Batılılaşma gibi birçok parametrenin Avrupa yaşam biçimine dahil olmasına yol açmıştır. Avrupa coğrafyasında yaşayan tüm cemaatlerin Hristiyan olmaması, Hristiyan cemaatinin de mezhepsel farklılıkları ve ulus kiliselerin mevcudiyeti, Hristiyan monizmini Avrupa yaşam biçimini tanımlamak için yeterli bir kavram olmaktan çıkartmıştır. Parekh'e göre, Kilisenin başat konumunu yitirmesi, toplum üzerindeki etkisini tamamıyla yitirdiği anlamına gelmemektedir. Locke, Montesquieu ve Tocqueville gibi bazı ilk liberaller; Hristiyanlığın, insanlık onuru, özgürlük, eşitlik, hatta muhalefet gibi liberal değerlerin ortaya çıkmasını sağlayabilecek, özgür

insana layık tek din olduğunu düşünüyorlardı. Onlara göre liberalizm, Hristiyanlığın laik bir ifadesiydi ve ondan destek alıyordu (Parekh 2002: 43).

Avrupa, tarihi süreçte belli başlı olaylar çevresinde yeniden kurulmuş bir fikirdir. Ulus devlet ve sömürgecilikle birlikte liberalizm çevresinde kurulmuştur. Liberalizm daha çok uygarlık kavramına atıfta bulunmaktadır. Liberal yaşam biçimini tek ve doğru olarak kabul eden Avrupa, liberal olmayan tüm kültürleri, feodal yaşam biçimine geçiş ile uygarlık dışı olarak düşünmüştür. Ergun'a göre; belirli toplumlarda üretim araçlarının mülkiyetine sahip bir sınıf kendi çıkarlarını korumak, kendi egemenliğini sürdürmek için üretim ilişkilerini kendine göre belirlemek, biçimlendirmek ister. Bu isteğinin gerçekleşmesi için, kendi ideolojisinden kaynaklanan bir yaşayış biçimi oluşturur ve bu yaşayış tarzını toplumun tümüne yaymaya çalışmak ister (Ergun 2000: 25).

Hristiyanlığın laik bir ifadesi olan liberalizm, liberal yaşam tarzını benimsemiş Avrupa tarafından, henüz bu kavrayış ile tanışmamış medeniyetler üzerine yüklenmesi olarak ortaya çıkmıştır. İnsan akli ve kutsal metinlerin bir araya getirilmesi ile icat edilmiş olan liberal yaşam biçimi, Avrupa fikrinin geçirdiği en önemli değişimlerden biri olarak anılmaktadır. Liberal monizm Avrupa-merkeziyetçi düşüncenin özellikle 15. yüzyıldan sonra referans aldığı önemli bir olgudur. Modern çağda Avrupa diğer tüm toplumlardan üstün olduğuna inanmaktaydı. Tek gerçek dine sahipti, uzun süre önce akılcılık yeteneğini geliştirmişti. Yalnızca Avrupa, insanların mutlu yaşamasını sağlayan, vücudun isteklerine olduğu kadar aklın ve ruhun zevklerine de seslenen tüm iyi şeylere sahipti, Avrupa en gelişmiş toplumu temsil ettiği için, dünyanın geri kalanına da rehberlik etme hakkına sahipti (Parekh 2002: 70).

Antik Yunan ve Hristiyanlık, Avrupa değerlerinin dayandırıldığı iki temel unsur olarak gösterilmesine rağmen, esasen her ikisi de, ‘Batı’ya değil ‘Doğu’ya aittir. Paradoksal bir biçimde ‘Doğu’yu ‘öteki’ olarak kuran Avrupa’nın ‘Batılı’ soyağacı olarak ortaya sunduğu bu savda, Avrupa’nın atası olarak gösterilen Antik Yunan ve Roma ‘Batı’ya değil tam aksi Avrupa’nın inkâr ettiği ‘Doğu’ya aittir. Antik Yunan ve Roma her ikisi de merkezi Akdeniz’in doğu havzasında kurulmuş medeniyetlerdir. Daha ironik olan bir başka unsur ise, yine Avrupa ve Avrupalılığın inşasında birleştirici unsur olarak kurulan Hristiyanlığın da kökleri itibariyle ‘Batı’ya değil ‘Doğu’ya ait olmasıdır. Erdenir’e göre; Avrupa kavramı Doğudan ithaldir ve bu kavramı eski Yunan’a atfetmeye yönelik çabalar da Avrupa kültürünün Doğu’daki kökenlerini inkâr etmeye yöneliktir (Erdenir 2005: 53).

15. yüzyıla gelindiğinde ise artık Batı Hristiyanları kendileri Avrupalı olarak anmaya başlamışlardır. 15. yüzyıl, Avrupa için önemli kilometre taşlarından birisi olmuştur. Dahası 15. yüzyılda Avrupa idealinin artık gerçekleştirilebilir bir arzu olmaya başladığı tarihi bir kırılma noktası olmuştur diyebiliriz. 15. yüzyılda Avrupa için yaşanmış olan bu tarihi dönüm noktalarını önemlilik sırasına göre başlıklar altında toplayacak olursak; İstanbul’un Fethi, Amerika’nın Keşfi, Granada’nın Fethi^o ve Rönesans hareketini sayabiliriz.

İstanbul’un fethi ile artık Doğu’ya doğru ilerleyemeyen Avrupa’nın çıkış noktalarından birisi Amerika kıtasının (1492) keşfi olmuştur. Bu olayla birlikte aynı zamanda Batılılaşma kavramı ortaya çıkmıştır. Rönesans (1493) yine tam bu noktada

² Granada, Müslümanların Avrupa topraklarında bulunan son şehridir. Granada’nın Müslümanların elinden alınması ve Katolik İspanya’ya bağlanmasıyla birlikte, Avrupa kıtası Müslüman ve Yahudileri dışlayarak Hristiyan birliğini kurmaya yönelmişlerdir.

gerçekleşmiş bir akımdır. Amin'e göre, Rönesans dönemi, kendini insanlığın genel tarihi açısından nitel bir kopuş olarak görüyorsa, bunun sebebi Avrupalıların dünyanın kendi uygarlıklarınca fethini bu dönemden itibaren artık gerçekleştirebilir bir hedef olarak görmeye başlamış olmalarıdır (Amin 1993: 86).

Avrupa fikrinin kökenlerinin bulunduğu mitolojik bir hikâyeye göre, Hristiyanlığın ilk dönemlerinde Avrupa, Asya ve Afrika halklarının Nuh'un üç oğlu Yasef (Japhept) Yunanlıların, putperest bir Roma kabilesi olan Gentillerin ve Hristiyanların; Sam (Shem) Yahudi ve Arapların; Ham ise zencilerin atasıdır. Avrupalıların babası olarak kabul edilen 'Yasef', 'Sam' ve 'Ham'a üstünlüğünü kabul ettirmiştir. Bu fikir modern zamanda, dünya halklarını ırklara bölmeyi amaçlayan Avrupa Merkezci tarih felsefesinin kullandığı bir kavramsal araç olarak varlığını sürdürmüştür (Delanty 2005: 43).

Yasef'e dayandırılan üstünlük iddiası ve Rönesans'la birlikte dünyanın kendi uygarlıkları tarafından fethinin gerçekleştirilebilir bir hedef olması, Avrupa fikrinin Kutsal Roma İmparatorluğu'nun yeniden canlandırılabilmesi idealini canlı tutmuştur. Avrupa fikri için yeni bir dönem açılmış oldu. Avrupa kendi uygarlığının üstünlüğünü korumak için, sahip olduğu gelenek ve ayrıcalıklar odağında, kendine ait yaşam biçimini monist bir anlayışla desteklemiş ve dünyanın geri kalanından – Doğu medeniyetleri – izole etmiştir. Avrupa kavramı, sadece coğrafi bir kıta parçasını ifade etmenin ötesinde bir kavrayış ve ideali temsil etmiştir.

2.2. Avrupalı Kimliğinin Tarihsel Gelişimi ve Parametreleri

Avrupa ve Avrupalı fikri kendini tarih boyunca sürekli yenilemiş ve dönemin koşulları içerisinde inşa edilmiş bir fikirdir. Tüm tarih boyunca Avrupa, sadece bir kıta parçası olmaktan fazlasına, politik bir kültüre işaret etmiştir.

Daha önce belirtildiği üzere, Amin'in batılı soyağacı fikrinde yer alan Yunan medeniyeti, Avrupa fikrinin ideolojik bir kavrayış olarak kendinin farkına varmasını sağlayamamıştır, ideolojik bir kavrayış olarak Avrupa'nın kendini keşfetmesi henüz 7. yüzyılda, İslamiyet'in yaygınlaşması ile gerçekleşmiştir. Cardini'ye göre, Avrupa ve Avrupalılık kimliği ve kavramının ortaya çıkışında, -olumsuz- önemli etken İslamiyet'in doğuşudur. Hz Muhammed paradoksal bir biçimde Avrupa'nın kurucu babası olarak nitelendirilmektedir; İslam dünyası Avrupa'yı daha güçlü bir benlik – ötekilik- duygusu kurmaya zorlamıştır (Cardini 2004: 5).

Cardini'nin belirtmiş olduğu; “daha güçlü bir benlik duygusu –ve daha güçlü bir ötekilik duygusu – geliştirmek” İslam'ın Avrupa ve Avrupalılığa en büyük katkılarından birisi olmuştur. Yunan medeniyetine dayandırılan soy ve bunun ‘öteki’ rolünü oynayan bir İslam, Avrupalının hem ‘öteki’den ayırt etmesini sağlamış hem de kendi içinde bir bütünlüğü kurmasına öncülük etmiştir.

Delanty'e göre, Kimlik, paylaşılan yaşam dünyasından kaynaklanan aidiyet ve dayanışma duygusuyla tanımlanmak yerine, ‘öteki’ne karşıtlık üzerine odaklanır; Grubun tanımlayıcı karakteristiği üyelerin ortak olarak sahip olduğu şeyler değil, onları diğer gruplardan ayıran şeylerdir; Ötekinin tanımlanmasından ya da yadsınmasından doğan kendi-kimliği; dayanışma ya da dışlamadır. Öteki bu şekilde

tanımlandığında, farklılık olumludur; fakat öteki tehditkâr bir yabancı olarak sunulduğunda farklılık olumsuzdur (Delanty 2005: 8). Daha önce değinildiği gibi Cardini'nin İslam'ın Avrupa ve Avrupalılığın ortaya çıkışına yaptığı önemli katkı için “her ne kadar olumsuz olsa da” demesinin başlıca sebebi, Avrupa'nın kimliğini oluştururken ötekinin tanımını “tehditkâr bir yabancı” olarak konumlandırmasından kaynaklanıyor olduğu açıktır. ‘Öteki’yi tehditkâr bir yabancı olarak temsil etmek ve var olan farklılıkları vurgulamaktadır.

Avrupa yaşam tarzı tarih boyunca belli başlı olaylar çevresinde kendi yeniden tanımlamıştır. Avrupa yaşam tarzı kendi dinamiklerini belirlerken, kendi ortak paydasında birleşirken diğerlerinden farklılıklarına vurgu yapmıştır. Canbolat’a göre, bir kimlikten söz ederken, zorunlu olarak, başkası ya da öteki de söz konusu olacaktır. Zira kimlik, varlığın sürekliliği ile ilintili bir etkileşim sürecinde, kendini diğerlerinden ayırt edici özelliğini meydana getirir (Canbolat 2002: 1). Avrupa’da varlığının sürekliliğini sağlayıp kendini diğerlerinden ayırt ederken zorunlu olarak ötekinden faydalanmıştır. Tarih boyunca Avrupa’nın öteki rolünü İslam ve Türk’ler oynamıştır.

Kimlik özdeş olma hali olarak tanımlandığında, aynı zamanda diğerlerine karşıtlık, diğerlerinden fark anlamına gelmektedir. Bu anlamda kimliğin ortaya çıkma sürecinde, kimliğe karşıt olarak oluşturulan bir ötekini öne çıkartma zorunluluğu vardır ve kimlik, karşıtlık ilişkileri içinde ne olduğuna göre değil, ne olmadığına göre tanımlanır, kurulur ve sabitlenir (Erdenir 2005: 43). Cardini, Delanty ve Erdenir’e dayanarak; Avrupa, kimliğini tanımlamak için ne olduğunu değil, ne olmadığı referans alarak yola çıkmıştır. İslam ve Türk’leri tehditkâr bir

yabancı olarak algılamış ve Doğu ile arasındaki kültürel farklılığı olumsuz bir vurgu ile kendisi için bir korku kaynağı haline getirmiştir.

Hristiyanlık ile İslamiyet arasındaki yaşam tarzının farklılığı bakımından Amin'e göre; İslamiyet, Hristiyanlığa oranla daha açık seçik kutsal metinlere dayanıyordu (Amin 1993: 61), Amin'in sözünü etmiş olduğu kutsal metinlerin kaynağı; Kur'an ve sünnetlerdir. İslamiyet, bu kutsal metinlerle açık bir biçimde inananlarına hayatlarını nasıl sürdürmeleri gerektiğini anlatıyordu. Şeriat rejimi, dini kurallar çerçevesinde yürütülen hayatı aynı zamanda bir devlet yönetimi olarak da tanımlıyor ve bu rejim kutsal metinlere dayandığı için hem dünyevi hem de eskatolojik³ bir açılım içeriyordu.

Hristiyan ve İslam yaşam tarzı ve dini kuralları hakkında başka bir görüş ise Serge Latounche tarafından dillendirilmektedir. Latounche'ye göre; İncil'in Hristiyan iletisindeki bireyin mutlak değer olarak kabul edilmesi, diğer tek tanrılı dinlerden daha belirgindi ve bu da inananlar ve tanrı arasında daha ayrıcalıklı bir konum sağlamaktaydı. Bu özelliği ile Hristiyanlık her türlü kültürel kökenden uzaklaştırılmıştır (Latounche 1993: 43).

³ Eskatoloji (öbürdünyabilgisi): En genel anlamıyla öbürdünyabilgisi, evren ve insanlığın sonuyla, başka bir deyişle "tarihin sonu"yla ilgili öğretilere verilen addır. Buna göre öbürdünyabilgisel bir kuram Hristiyan tanrıbiliminde olduğu üzere dinsel içerikli olabileceği gibi, Marx'ın sınıfsız toplumu öngörmesinde ya da Fukuyama ve diğerlerinin "tarihin sonu" savında somutlaşan biçimiyle dünyevi içerikli de olabilir. Burada altı çizilmesi gereken nokta, öbürdünyabilgisinin ister dinsel ister din dışı olsun, her zaman için başı ve sonu olan çizgisel bir tarih anlayışını önceden kabul etmesidir. Tüm öbürdünyabilgilerinin ortak varsayımı, insanlığın ve evrenin belirli bir yöne gittiği, tarihin belirli bir amacı ya da "son ereği" olduğu yönündedir. (Güçlü, Uzun E., Uzun S., Yolsal, 2003: 1084)

Amin ve Latounche'nin bu sözlerinden de anlaşılacağı üzere, İslamiyet ile Hristiyanlık arasında yaşam tarzı açısından büyük farklılıklar vardır. Ortak korku ve kaygıları paylaşan Avrupa, Hristiyan politik kültürü çevresinde birleşmiştir. Latounche'in Hristiyan yaşam biçimine yaptığı evrensellik atfı, Hristiyanlık ile Musevilik arasında yapılacak bir karşılaştırmada referans alınacak olsaydı yeterli bir sebep olarak kabul edilebilirdi. Fakat karşılaştırma Hristiyanlık ve İslamiyet arasında yapılıyorsa, bu sebep yeterli karşılanamaz, çünkü aynı evrensellik iddiası İslam dini için de mevcuttur.

Ertuğrul'a göre, evrensel değer, fikir ve kurumlar Avrupa'nın kendi yaratıları olarak Avrupa'ya özgü, yerel özelliklermiş gibi sahiplenilmektedir. Başka bir deyişle, evrensellik potansiyeli olan toplumsal ve kültürel nitelik ve süreçler, Avrupa'nın özgün mülküymüş gibi sınıflandırılmaktadır (Ertuğrul 2001: 144). Latounche'nin, Hristiyanlığı tüm kültürlerden uzaklaşmış ve evrensel olarak tanımlamasında ve İslamiyet'in de aynı evrensellik iddiasında olduğunu görmezden gelmesini, evrensellik potansiyeli olan toplumsal ve kültürel nitelik ve süreçlerin, Avrupa'nın özgün mülküymüş gibi sınıflandırılması ve İslamiyet'in Avrupa tarafından sahiplenilmemesine, bu sebeple evrensel olamayacağı düşüncesinin altında yatmaktadır.

Avrupa bu sayede kendi politik kültür kimliğinin farkına varmıştır. Hristiyanlık çevresinde birleşme ve onun politik kültürü, zamanla 'aklı' temel alan Yunan Monizminin yerine 'İncil'i temel alan Hristiyan Monizmine atlamayı sağlamıştır. Başka bir deyişle herhangi bir yaşam tarzı; Hristiyan yaşam tarzına yakın olduğu ölçüde doğru, uzak olduğu ölçüde yanlış olarak kurulmuştur. Böylece bir Hristiyan homojenleştirme projesi başlamıştır. Hristiyan homojenleştirilmesi ile

Avrupa’da yaşıyan farklı etnik kökene sahip cemaatler, kültürlerden uzaklaşmış ve evrensel olan kutsal metinler çatısı altında birliktelik kurmayı amaç edinmiştir.

Avrupa’nın bütünleşmesinde ve Avrupalı kimliğinin oluşmasında en önemli etkenlerden birisi de Haçlı Seferleri’dir. Haçlı Seferleri’ni başlatan olay, II. Urbanus’un Clemont’daki çağrısı olmuştur. Morrisson, Papa, Doğu Hristiyanlarının sıkıntılarından bahsettikten sonra, Batı Hristiyanlarından kardeş kavgalarını bırakmalarını, düşmanlıklarını unutmalarını, paganlarla savaşmak için birleşmelerini ve Doğu’daki kardeşlerini kurtarmalarını ister. (Morrisson 2005: 24). Bunun üzerine 1095 – 1291 yılları arasında birçok Haçlı Seferi düzenlenmiştir. Haçlı Seferleri’nin tamamı Kudüs şehrine yapılmamıştır. Müslümanların kontrolündeki İspanya ve Portekiz’deki Akdeniz liman şehirlerine de düzenlenmiştir. Haçlı Seferleri’nin farklı sebepleri vardır. Bu sebepler arasında en sık dile getirileni, dini inanç meselesidir, Batı Hristiyanları, dinlerince kutsal sayılan Kudüs ve Filistin’i Müslümanlardan geri almak istediler. Fakat tek sebep dini inanç meselesi değildir. XI. yüzyılın sonundaki toplumsal ve ekonomik koşulların altı çizilebilir: nüfus artışı, işlenilebilir toprakların yokluğu, para ekonomisi ve mübadelelerin artışı. Bu sebepler bazı Batılıları Doğu’ya iten hareketi kısmen açıklar. (Morrisson 2005: 10)

Haçlı Seferleri’nin nedenleri ve onlarla doğru orantılı sonuçları, birbirinden farklı olgulara kaynaklık etmiştir. Haçlı Seferleri’nin başarısız olması Papa’nın nüfuzunu azaltmıştır. Bununla birlikte, Haçlı Seferleri’ne katılan uluslar birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulmuşlar ve kendi aralarındaki birçok düşmanlıkların temeli de buraya dayanmaktadır. Schulze, bir ulusun kendi kimliğini oluşturmaya yardım eden genellikle diğerinin olumsuz yönleriydi (Schulze 2005: 107) sözleriyle Haçlı Seferleri’ne katılan Avrupa ulusları arasındaki düşmanlıklara değinmiştir.

Avrupa bir yandan Doğu kültür ve medeniyetlerini ötekileştirerek dünyanın bu yarısından kendi farklılıklarını keşfedip bütünleşirken, bir yandan da kendi içindeki farklılıkları fark ederek bölünmeye başlamıştı. Hristiyan politik kültürü etrafındaki bütünleşme, hem bir arada tutan özellikler taşırken hem de kimi parçalayıcı özellikler barındırıyordu.

XV. yüzyıla kadar Avrupa, kimlik bilincinin farkına varma aşamasını yaşıyordu. Bu döneme kadar, diğer kültürlerden –özellikle Doğu kültüründen- farklı olduğu yönüne vurgu yaparak kendini tanımlamaya çalışan Avrupa, XV. yüzyıldan itibaren kimlik parametrelerini yavaşça olgunlaştırmaya başlamıştır. Erdenir’e göre, Avrupa kavramı ancak XIV. yüzyıl ile XVIII. yüzyıl arasında gerçekleşen ve yaklaşık üç yüzyıl süren karmaşık bir entelektüel süreç sonrasında Hristiyanlık kavramının yerini alabilmiştir. (Erdenir 2005: 58)

1453’de İstanbul düştükten sonra kendi aralarındaki din savaşlarına son veren Avrupa, Doğu’da karşı karşıya kaldıkları gücün farkına varmışlardı. Amin, Avrupa Merkezîyetçiliğin bu yeni bilinçle birlikte doğduğunu (Amin 1993: 86) düşünmektedir. Delanty de, Avrupa’nın, Avrupalı olmayan güçlerle yüzleşmesi ve Osmanlı yayılmasına karşı gösterilen direncin, Avrupa kimliğinin kurgulanmasında önemli bir yer teşkil ettiğini söylemektedir (Delanty 2005: 48).

Genel anlamda evrensel olan birçok kavramı sadece Avrupalılıkla özdeşleştirecek cesareti bulan Avrupa; kendini bu tarihten itibaren ‘uygarlık’ olarak adlandıracaktır. Erdenir’e göre, uygarlık, Aydınlanmanın değerlerini taşıyan, ilerleme ve düzeni temsil eden Avrupalı bir kavram olarak belirmiş, böylelikle 18. yüzyıldan itibaren uygarlık kavramı Hristiyanlığın yerini alan laik bir kavram olarak Avrupa’ya ilişkin kültürel bir bakış açısı yaratmaya başlamıştır. (Erdenir 2005: 59)

XVIII. yüzyıla gelindiğinde Avrupa’da seküler ulus devlet yapısı oluşmuştur. Ulusal pazar bütünleşmesini sağlayan Avrupa cemaatleri uluslaşmaya başlamıştır. Güleç’in belirttiği gibi, belli bir coğrafi bölgede yaşayan toplumun ulus haline gelmesi, toplumsal değişme süreci içinde gelişmektedir. Bu tür toplumsal değişmenin belirleyici ögesi ‘pazar bütünleşmesi’ olarak tanımlanmaktadır. (Güleç 1985: 10)

Elbette uluslaşma süreci tüm Avrupa topluluklarında aynı zaman ve seviyede ilerlemedi. Uluslaşma demek aynı zamanda Avrupa’nın geleneksel toplumdan modern topluma geçişi anlamına gelmekteydi. Her ne kadar Avrupa kendi içinde bu süreci farklı yaşamış olsa da genel bir toplu duruma oturtulduğu zaman Avrupalı olarak biçimlendirilebilecek bir süreç ortaya çıkmıştı. Bu sürecin ancak ve ancak Avrupalı olan toplumlarda yaşanabileceğine dayanan bir inanç söz konusuydu.

Ulus-devletler günümüz Avrupa’sının politik yapısının belirleyici parametrelerinden biri olarak göze çarpmaktadır. Fakat ulus-devletin ortaya çıkması kolay olmamıştır. Avrupa birçok engeli aşmak durumunda kalmıştır. Yine bazı ön görülmemiş olaylar da, ulus-devletin ortaya çıkması ve tüm Avrupa’da politik kültürel kimliğin belirleyicisi olmasını sağlamıştır.

Ulus, ulus devlette sadece üyelerinin toplamından ibaret olmaya razı değildir: halk ulusla aynı şeydir ve ulus kendisini sadece kültürel değil aynı zamanda siyasi bir varlık olarak da görür. (Schulze 2005: 195). Schulze’nin de belirttiği üzere ulus sadece kültürel değil aynı zamanda siyasi bir varlıktır, yani ulus olmak için sadece ortak bir tarihi bellek ve kültürel birlikteliğe sahip olmak yeterli değildir; aynı zamanda ortak bir ülkeye de sahip olmak ve politik kimliği benimsemeyi de gerektirmektedir. Ulusallaşma hareketi ile birlikte bu zamana kadar geçerli olan Hristiyan politik kültürü yerini ulus kimliği ve bunun siyasi varlığına teslim etmiştir.

Hristiyanlık çerçevesindeki politik kültür yüzyıllardır kan kaybediyordu, ulusallaşma hareketi ve ulus kimlikler etrafındaki kümelenme kadar kesin sonuçlar daha önce görülmemiştir. Avrupa’da ulusallaşma her ulusun kendi yapısına ve tarihi belleğine göre farklı olmuştur. Avrupa fikri, Batı Avrupa temelli bir harekettir. Hristiyan politik kültür çerçevesinde bir araya gelen Avrupa uluslarının feodal yapısında yaşanan kopuş ve kapitalizmin yükselmesi ile I. Dünya Savaşı’na kadar geçen süreç içerisinde devrimci bir gelenek doğmuş ve tüm Avrupa ulusları bu isyanlar ve devrimler sürecini birbirinden farklı olarak yaşamışlardır. Tek bir doğru yaşam tarzını meşrulaştıran ahlaki monist yaklaşımın uluslar tarafından kendi kültürel özlerine göre yorumlanması, sadece kendi yaşam tarzlarını doğru sayan birden fazla yaşam biçimini ortaya koymuştur.

Sadece Avrupa için değil aynı zamanda tüm Batı dünyası için önemi hala vurgulanan üç önemli devrim; Amerikan Devrimi, Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi’dir. Hart’a göre, Avrupa’da devrimci gelenek Felemenk Ayaklanması ile başlamıştır. Felemenk Ayaklanması ne dinsel bir devrimdir ne de burjuva devrimidir. Felemenk Ayaklanması ulusal bir devrimdir ve XIX. yüzyılda çok daha moda olan, hem İngiliz hem Fransız devrimlerinde rol oynamış, devrimci vicdan özgürlüğü ve sınırsız monarşi merhumlarının geliştirmiştir (Parker 2000: 50).

Ulus ve ulusal kimlik yazınında en çok tartışılan konulardan birisi ise olgu olarak ulus mu yoksa ulusalcılık faaliyetinin mi daha önce var olduğudur. Burada bizim benimsediğimiz görüş ise; Gellner ve Hobsbawn’a dayanarak, ulusalcılığın, modernleşmenin kaçınılmaz ve zorunlu bir sonucu olarak düşünmek ve ulusalcılığın uluslardan daha önce var olduğu değerler dizisi içinde kalmak olacaktır. Gellner’e göre ulusalcılık, bazı Avrupalı düşünürler icat etti, diye var olan bir olgu olmadığını;

ulus ve ulusalcılığı sosyo-ekonomik şartların belirlediğini ve onun zorunlu kıldığı tarihsel bir mecburiyet olduğunu savunur. Onun tanımıyla ulusalcılık; etnik sınırların iktidarı elinde tutanlarca şekillendirildiği, bu sınırların politik sınırları aşmadığı politik bir mecburiyet teorisidir (İnaç 2005: 56).

XVII. yüzyıl üç önemli devrime (Amerikan Devrimi, Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi) sahne olmuş ve XIX yüzyıl bambaşka bir Avrupa tasarımı ile düzenlenmiştir. Özellikle Fransız İhtilali sonunda yaygınlaşan ve destek görmeye başlayan milliyetçilik akımı ve ulus devlet oluşumları XVIII. yüzyıl mirası olarak XIX. yüzyıla damgasını vurmuştur. Erdenir, Massimo d’Azeglio’nun, İtalya’nın 1870 yılında gerçekleşen bütünleşmesinden sonra sarf ettiği ‘İtalya’yı kurduk, şimdi sıra İtalyanları yaratmaya geldi’ (Erdenir 2005: 13) sözünü hatırlatarak, ulusalcılık yükselmeye başladığını vurgulamaktadır.

Smith’e göre;“Milleti ortaya çıkaran koşullar antikite ve Ortaçağlar’da yoktu ve modern öncesi ile modern kolektif kültürel kimlikler arasındaki farklar tek bir millet kavramı altında toplanacak kadar büyüktür. Kitlesele ‘vatandaş-milletler’ sadece sanayileşme ve demokrasi çağında doğabildiler (Smith 2004: 77).

Hristiyan politik kültürünün evrensellik iddiası ile yer değiştiren ulusalcılık akımı, sanayi devrimi ve takiben sömürgecilik anlayışı doğrultusunda ulus menfaatlerinin ön plana çıkması Avrupa’nın dünyayı algılayış biçiminin değişmesine sebep olmuştur. Sömürgelere ulaşan yollar üzerinde hâkimiyet kurma çabası ve bu yollar üzerinde bulunan devletlerle kurulan ilişkiler, Avrupa’da güç dengelerini değiştirmeye başlamıştır. Avrupa ulusları bu noktadan itibaren mezhep farklılıkları ve bu sebeple yaşanan gerilimlerden dolayı değil, iktisadi avantaj elde etmek için birbirleri ile düşmanlıklar kurmuşlardır. XIX. yüzyıl, Avrupa uluslarının bu

mücadelesine sahne olmuştur. Kurulan dostane ya da düşmanca ilişkiler sonucunda XX. yüzyıl büyük savaşlara sahne olmuş ve bu savaşların sonuçları Avrupa'nın yeniden düzenlenmesi gereken bir süreci başlatmıştır.

I. Dünya Savaşı 'tarihsel bir dönüm noktası' olarak anılmaktadır. Ulusların iktisadi, siyasi ve kültürel sebeplerle bölünmüşlüklerinin, kutuplaşmalarının ve düşmanlıklarının bir patlaması olarak tartışılabilir. Avrupa'nın iç içe yaşamış olduğu kolektif tarih kendi içinde düşmanlıkları da pekiştirmiştir. Avrupa kendini tanımlarken dış dünyadan gelen tehlikelere karşı bir kader birliği kurarken, kendi içerisinde de sürekli savaşmıştır. Doğu'dan gelen tehdit azaldıkça, kurulan kader birliği yıpranmış ve iç farklılıklar daha da su yüzüne çıkmaya başlamıştır.

I. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönem artık geriye dönüşü olmayan bir süreci başlatmıştır. Yeni bir döneme girilmiş ve yeni parametreler oluşmuş; yeni bir Avrupa fikri inşa edilmesi zorunlu hale gelmiştir. Canbolat'ın değindiği gibi, bu dönemde toprak düzenine ilişkin olarak da değişiklikler meydana gelmiş, eski imparatorlukların üzerinde yeni ulus devletler oluşmuştur.(Canbolat 2002: 75) Savaş sonrasında kazananlar ve kaybedenler olmuştur. Bu savaş, öncesinde savaşın sebepleri arasında yer alan 'bozulan güç dengesi'ni etkilemiştir. Büyük imparatorlukların yıkılması, iktisadi kayıplar, her yönüyle Avrupa güç dengesini savaş öncesinden daha olumsuz etkilemiştir.

Canbolat'a göre 19.yüzyıl güçler dengesini oluşturan büyük imparatorlukların dünya savaşıyla ortadan kalkmasından sonra Avrupa'da yeni bir endişe kendini göstermişti. Fransa, Almanya'dan öç almış olmanın rahatlığını duyamıyordu; çünkü Almanya'nın buna karşılık vermek isteyeceğini hesap ediyordu. Avrupa'daki mevcut duruma göre Fransa güç kazanmıştı, ama bu ne kadar sürebilirdi? İngiltere tam

olarak kıta ülkesi değildi; dolayısıyla Fransa ile doğrudan kader birliği yapması beklenemezdi.(Canbolat 2002: 75)

I. Dünya Savaşı sonrasındaki tabloya bakıldığında ortaya çıkan İngiltere ve Fransa arasındaki bu farklı çıkarlar ve bir kader birliğinin kurulamaması, Fransa'yı Almanya'nın etrafındaki küçük devletlerle ittifak kurmaya zorlamıştır. Ayrıca bu durum, daha ilerleyen bölümlerde de değinileceği üzere, gelecekte Avrupa Birliği kurumları yapılandırılırken İngiltere'nin neden bu oluşumların dışında kalmış olduğunu ve hatta hala devam eden muhalif tutumunu, ABD ile Avrupa ilişkilerinin boyutunu anlamamıza yardımcı olacak önemli birer veridir.

Gerard Delanty ise yaptığı saptama ile hem Canbolat'ın saptamasını doğruluyor hem de iktisadi ve siyasi boyutta yaşanan değişimi analiz ediyor. Delanty'e göre; I. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa artık dünya siyasetinin merkezi değildi ve ağırlık merkezi Atlantik'in karşı tarafına, ABD'ye geçmişti. (Delanty 2005: 150).

I. Dünya Savaşı sonrasında, Canbolat'a göre, tüm Avrupalı müttefiklerin İngiltere'ye ve bundan daha az bir oranda da Fransa'ya borçları vardı; bu iki güç ise Birleşik Devletlere karşı, ağır borç altındaydılar. Almanya'nın borçlarını ödemeye muktedir olmadığını açıklaması, Fransa ve İngiltere'nin Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı borç yükümlüklerini geciktirmeleri Avrupa – ABD yaklaşmasını olumsuz biçimde etkiliyordu (Canbolat 2002: 76). Delanty'e göre, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa artık dünya siyasetinin merkezi değildi ve ağırlık merkezi Atlantik'in karşı tarafına geçmişti. Büyük Savaş'tan sonra uluslararası finansın merkezinde de değişiklikler olmuştu. Birleşik Devletler, Britanya'nın yerine, dünyadaki en büyük borç veren ülke sıfatını elde etti (Delanty 2005: 150).

Elbette I. Dünya Savaşı sonrasındaki dönem sadece ülkelerin birbirlerine ve ABD'ye karşı olan borç yükümlülükleri ve finans merkezinde olan değişikliklerle tanımlanamaz. Büyük imparatorluklar yıkılmış, ulus devletler kurulmuştu. Etnik kökenleri ve ortak tarih bilgileri farklılaşmış daha öncesine göre görece daha küçük ölçekte topluluklar millet olduklarının farkına varmış ve geçmişlerine yönelik mitlere dayalı ulusal karakterler yaratmışlardı. Anderson'a göre, ulus hayal edilmiş bir siyasal topluluktur – kendisine aynı zamanda hem egemenlik hem de sınırlılık içkin olacak şekilde hayal edilmiş bir cemaattir. Hayal edilmiştir, çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir ama yine de her birinin zihninde toplamalarının hayali yaşamaya devam eder (Anderson 2004: 20).

Kültürel simgeler içeren öğeler, birbirini hiç tanımayan fakat aynı kökten geldiklerini varsaydıkları diğer yurttaşları ile bir arada yaşamalarını sağlamıştır. Sınırları belirli bir toprak parçası üzerinde bir bayrak altında yaşayan, ortak kolektif tarih bilincine sahip, aynı dili konuşan, aynı ibadethane de ibadet eden insanlar topluluğu ortak bir politik kültür altında siyasi birer varlık olarak, her birinin toplamından fazlasına işaret eden bir ulus fikrine bağlılık ve sadakat duymaktadırlar. Ulusun bireylerinin her biri görece birbirine benzer olmakla birlikte aynı zamanda ötekilerden de farklıdır. Siyasi birer varlık olarak kültürel değerleri ile birbirlerine bağlıdırlar. Bu kültürel değerlerin sivrilmiş olanları arasında belki de en önemlisi ortak dildi. Ulusun bireylerini bir arada tutan en önemli parametre aynı dili konuşuyor olmaları ve bununla birlikte birbirlerini anlıyor olmalarıydı. Herder'e göre, her ulus düşündüğü gibi konuşur ve konuştuğu gibi düşünür. Ulusun dili, düşüncelerinin, duygularının, anılarının, umut ve korkularının kabıydı ve kendisini

konusanların akıl ve yüreklerini belirli bir şekilde biçimlendiriyordu (Parekh 2002: 88).

Smith'e göre, milli kimlik veya daha sık olarak milli karakter fikri XVIII. yüzyıl yazarlarından özellikle Montesquieu ile Rousseau'da görülür. Aslında Rousseau'nun söylediği şudur; izlememiz gereken ilk kural milli karaktere aittir; her halkın bir kişiliği vardır ya da olması gerekir; eğer bundan yoksunsa, ona bunu kazandırmak için işe koyulmamız gerekir (Smith 2004: 123). Montesquieu için kültürel çeşitlilik, insan yaşamının yaygın ve kaçınılmaz bir özelliğiydi. Parekh'e göre, hiçbir toplum benzer değildi. Her birinin farklı gelenekleri, adetleri, tavırları, yasal sistemleri, aile yapıları ve yönetim biçimleri vardı ve hepsi farklı tutkuları, ahlaki erdemleri, mizaç özellikleri, mükemmellik biçimlerini ve iyi yaşam anlayışlarını teşvik ediyordu. Benzer gelenek ve yasaları olduğunda bile, bunların farklı etkileri ve farklı rolleri oluyordu (Parekh 2002: 72).

Montesquieu Avrupalı toplumların öteki toplumlardan farklı ve daha üstün olduğunu söylerken aynı zamanda birbirine benzer Avrupalı toplumların da birbirlerinden farklı olabildiklerine ve toplum içi heterojenliğe değinmiştir. Herder'e göre, bir ulus ruhunu oluşturan dil ve kültürdü ve bir halk, sadece üyelerinin toplamı değil, bundan daha fazla bir şeydi: Uluslar manevi varlıklar, kolektif bireyler, Tanrı'ya ait fikirlerdi. Herder, dünyayı, ulusların bitkiler gibi büyüdükları büyük bir bahçe olarak görüyordu (Schulze 2005: 153).

Ona göre; ulusu meydana getiren bağ siyasi bir bağ değil, ortak bir dil ve kimliğe sahip olma bilincidir. Sanatsal ve estetik değeri olan metaların kültüre katkısına değinir. Her kültürün kendi içinde, bağlılık hissettirdiği mensupları için değerli olduğunu savunan Herder, kültürlerin saflığına inanmaktadır. Ona göre her

kültür kendini dış etkilere korumalıdır. Ancak saf kalabildiği takdirde önemli ve değerlidir. Ulus tüm benzerlikleri ile tek bir ulusal karakteri temsil eden geniş bir aileydi. Farklı kültürlerin çeşitliliğini onaylamasına rağmen, kültürün içindeki çeşitlilikten hoşlanmamaktadır. Herder'e göre, her kültür evrensel senfoniye farklı bir sesle katıldığı için değerlidir ve korunmalıdır." Bu, eğer bir kültürün diğerinin saygısını kazanmak istiyorsa eşsiz kalmak ve dış etkilere korunmak için elinden geleni yapması gerektiği anlamına gelmektedir (Parekh 2002: 95).

Bireyler güçlü bir sadakat duygusu ile ulusal kimliklerine sahip çıkmaya ve bağlılık duymaya başladılar. I. Dünya Savaşı sonrasında içine girilmiş olan iktisadi çöküntü ve siyasal zorluklar, ulusların birbirlerine karşı tarihten gelen düşmanlıklarını körükledi. Yüzyıllar boyu inşa edilmiş 'tehlikeli yabancılar' artık kıta coğrafyası dışında kalan Doğu'lular değil yanı başlarındaki komşuları oldu. Ortak bir Avrupalılık fikri zayıflamaya başladı. Tüm uluslar Avrupa bütünleşmesini kendi bünyeleri altında oluşturmak çabası içerisine girdiler. I. Dünya Savaşı sonunda Avrupa'da dengeler iyice bozulmuş bir durumdaydı.

Canbolat'a göre, Hitler'in ortaya çıkışı ile Almanya, Avrupa'daki pozisyonunu büyük ölçüde değiştirmişti. 1930'lu yılların başında Avrupa sahnesinde en güçlü devlet Fransa'ydı denilebilir. Ancak 1930'lu yılların sonuna doğru zayıflamıştı. Buna karşılık Almanya, ekonomik ve askeri açıdan ilerliyordu. 1932–1937 döneminde Fransız kömür ve çelik üretimi düşerken, Alman endüstrisinde yüzde 300'lük bir üretim artışı sağlanmıştı. İngiltere ise, stratejik açıdan üstünlüğü olan bir büyük güç olmasına rağmen, bazı sorunları vardı. Avrupa meselesine Fransa ve Almanya gibi yoğun bir biçimde kendini vermek istemiyordu. İngiltere'ye ilişkin

olarak, Kıta Avrupa'sına ait olmayışın getirdiği bir farklılık gözlenmektedir (Canbolat 2002: 77–79).

Avrupa'da büyük imparatorlukların yıkılmasıyla birlikte kurulan ulus devletlerin çoğu diktatör yapılar içerisinde inşa edilmiştir. 1939 yılında, yirmi sekiz Avrupa devletinin sadece on birinde demokratik hükümetler vardı. Vico, Montesquieu gibi düşünürler, her ulusun farklı bir kültürü olduğunu dile getirmişler ve Avrupa kültürüne övgüde bulunurken öteki kültürleri küçümsemişlerdi. Herder her kültürün kendi mensuplarınca değerli olduğu düşüncesine rağmen kültürün dış etkilerden korunması gereksinimini dile getiren savı daha sonra diktatör rejimler ve liderlerce deforme edilmiş ve bir arî ırk kavramı üretilmiştir.

Delanty'e göre, Hitler, tarihsel sembolleri kullanarak ve Avrupa'nın ortak tarihinden yararlanarak doğuya doğru yayılmada ve şiddeti meşrulaştırmada başarılı olmuştu. Yahudiler, Alman ırkının saflığını bozmak ve Alman kültürünü yok etmekle suçlanıyordu(Delanty 2005: 157). Avrupa'da yükselen ulus devlet algısı ve diktatörlük, Avrupa devletlerinin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar ve Hitler'in dünyayı fethetme ve Kutsal Roma İmparatorluğu'nun bir devamı olarak Avrupa idealini Almanya önderliğinde oluşturma düşüncesi Avrupa'yı II. Dünya Savaşı'na sokmuştur.

II. Dünya Savaşı sona erdiği zaman tüm dünya savaşın getirdiği yıkımı açıkça gördü. I. Dünya Savaşı sona erdiği zaman iktisadi, siyasi ve kültürel yıkım ile karşılaştırıldığı zaman II. Dünya Savaşı sonrasında bu savaştan kimsenin kazançlı çıkamadığı görülmüş oldu. Avrupa tamamıyla bir yıkım yaşamıştı ve bu sefer bu yıkımdan çıkmak ve bir kez daha böyle bir savaş yaşamamak için değişmek zorunda olduğunu kavramıştı. Bu yaşanan insanlık dışı tablonun yenilenmemesi için Avrupa,

farklılıkları ‘tehlikeli yabancılar’ olarak ötekileştirmeyeceği düşmanlıkları körüklemeyecek bir değişime girmek zorundaydı. Büyük Avrupa devletleri I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan ekonomik sıkıntıların yanı sıra hırslarını dizginleyemediği için Avrupa felaketin eşiğine gelmiştir.

İki büyük savaştan sonra Avrupa yeni parametreler çevresinde yeni bir inşa sürecini başlatmaya mecbur kalmıştır. Avrupa fikri, idealinin, tarih boyunca belli başlı olaylar çevresinde kendini yeniden inşa etmesi hareketi bize açıkça göstermektedir ki; Avrupa fikri VII. yüzyıldan beri hep var olmasına rağmen, bütünlük bir Avrupa hiç bir zaman gerçek olmamıştır. Adanır, Avrupa kimliğinin sorgulanması sürecine ironik bir yaklaşımla, “Avrupa’da oturup, yaşayıp da Avrupa kimliğini sorgulamak, Avrupalı olmak ne demektir? Türünden sorular sormak için herhalde Avrupalı olmak gerekiyor” demektedir (Adanır 2001: 97). Avrupa’nın kendini yukarıda değindiğimiz belli başlı tarihi olaylar çevresinde yeniden üretebilmesinin sebebi; hiçbir kimlik parametresi ve stratejisinin Avrupa’nın gerçekleşmesini sağlayamamış olmasıdır. Başka bir deyişle Avrupa, gerçekleşemedikçe güçlenen ve arzulanan bir ideal olmuştur.

1.3. Avrupa’nın Kurucu Ötekisi Olarak Türk Kimliği

Türkler yaklaşık 4000 yıldır birçok devlet kurmuşlardır. Türk adı ilk olarak Orkun Yazıtları’nda ortaya çıkmıştır. Türkdoğan’a göre, Orkun Yazıtları Orta Asya’da kurulan Türk devletlerinin kimliklerine yönelik bilgiler barındırdığını ve bu bilgiler ışığında, ulus olgusunun herhangi karşıt bir düşünceye yer bırakmayacak

kadar açık (Türkdoğan 2005: 7) anlatıldığını savunmaktadır. İnaç ise, kaynaklar yakından incelendiğinde, pastoral-göçebe bir hayat tarzını benimseyen ve politik olarak konfederatif kabile yapısını tercih eden bu Türkî oluşumların, birleşmiş bir Türk kimliğine bağlanmaktan çok, kendilerini kabile ve hanedanlık bağlarının ilişkisi içinde tanımladıkları görülmekte (İnaç 2005: 69) olduklarını savunmaktadır.

Kafesoğlu'na göre, Türk kimliğini analiz etmeye başlarken, zaman ve yer bağlamında Türklerin, diğer uluslardan farklı özelliklere sahip olduklarını unutmamak gerekir. (Kafesoğlu 1989: 43) Tarihçiler, Türk kimliği ve ulus olgusunu kendi değerler dizisi içerisinde farklı değerlendiriyor olsalar da, resmi tarih yazını, Türklerin Anadolu'ya Orta Asya'dan geldiğini göstermektedir ve Orta Asya'daki yaşam biçimi birçok yazılı eser, hitabe ve anıtlarda açıkça anlatılmaktadır. Türk kimliği ve ulus olgusunun Orta Asya'da biçimlendiği ve çerçevelendiğini savunan Türkdoğan da, Türklerin Anadolu'ya geldikten sonra Selçuklu ve Osmanlı döneminde, Anadolu coğrafyasında yeni bir kültür biçimlendirdiğini kabul etmektedir.

Türkdoğan, Karahanlılar, Selçuklular, özellikle Osmanlı devletinin uygulamada – yanlış bir ümmet algısı uğruna – kimlik yitirilmesine uğramalarının ve sırf Hanedan-i Osmanî veya patrimonial yönetim uğruna bu atılımı başlatmalarının, Türk tarihinde hem süreklilik ilkesine hem de Türklük olgusunun yüzyıllar içinde silinmesine yol açtığını söylemektedir (Türkdoğan 2005: 8).

Timur'a göre, Osmanlı İmparatorluğu İslam medeniyeti, içinde sınıflandırılan bir yaklaşımla incelense de, Osmanlıların sırf dinsel değerler açısından incelenmesi yeterli değildir. Ancak, Osmanlı olarak adlandırılan kimliğin ana oluşum elementinin ağırlıklı olarak İslami inançlara dayanan dindarlık olduğunu belirtmek gerekmektedir

(Timur 1986: 29). Avrupa ile kurulan ilişkiler odağında Osmanlı kimliği, Avrupa kimliğinin kurucu ötekisi olarak önemli bir yer işgal etmektedir. Osmanlı devletinde, ırksal üstünlüğün değil dini olarak İslam ümmeti anlamlarının benimsendiği görülmektedir (Yengin 2005: 16). İslami inançlara dayanan ve ırksal üstünlüğü ön planda tutmayan Osmanlı Devleti, 600 yıl boyunca hüküm süren güçlü bir imparatorluk olarak, Avrupa ile siyasi, iktisadi, ticari ve kültürel alanda etkileşim yaşamıştır. Bu etkileşim Avrupa’da tarihi dönüm noktaları olma özelliği taşıyan bazı oluşumların ortaya çıkmasını sağladığı gibi Osmanlı Devleti’nde de Batılılaşma hareketinin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Osmanlı’nın Türk İmparatorluğu olarak anılmasına rağmen, ırksal değil dinsel anlamıyla bütünlüğünü kurduğu, İslam’ın temel bir kimlik unsuru olarak açıklanamamasına karşı Osmanlı kimliği için esasında başat konumu olduğunu söyleyebiliriz. Önceki bölümde, Hristiyanlığın, Avrupa kimliği için tek parametre olmamasına rağmen uzun yıllar başat konuma sahip olduğu daha sonraki dönemde ise etkisini tamamen yitirmeyerek, liberal görüş altında dünyevileştirildiğini söylemiştik. Osmanlı için de benzer bir açıklama söz konusudur: İslam önemli bir belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. Şu durumda zamanın Osmanlı ve Avrupa ilişkilerini, İslam ve Hristiyanlık yaşam biçimleri arasındaki ilişki olarak söylemek pek yanlış sayılmaz.

Türk kimliğinin kuruluşunda ve oluşumunda Batılılaşma düşüncesi önemli belirleyicilerden biri olmaya XIX. yüzyıl ile başlamıştır. Genel olarak Batılılaşma fikri, Rönesans sonrası döneme aittir. Batılılaşma fikrinin ortaya çıkışında, Amerika’nın keşfi ve sanayi devrimi önemli roller üstlenmektedir. Batılılaşma,

Avrupa fikrinin seküler bir yapıya doğru evrilmesi ile birlikte güç kazanmıştır. Batılılaşma kavrayışı, modernite ile ilişkilendirilmiştir.

Koç'un dediği gibi, Türklerin Avrupa ile kültürel anlamda ilişkilerinin yoğunlaşması Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlamış ve sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde de devam etmiştir(Koç 2004: 69). İnaç'a göre, Türkiye ile Avrupa arasındaki ilişkilerin kültürel boyutları incelenirken, Türkiye'nin coğrafi olarak çok kökenli, çok kültürlü ve çok dilli Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalan birçok özelliği içinde barındırdığını unutmamak gerekir. Öncelikle, Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşme hedefinin, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminde geliştirilen Batılılaşma görüşünden kalma bir miras olduğunu vurgulamalıyız (İnaç 2005: 89).

İnaç, XIX. yüzyılda Abdülmecit döneminde ilan edilen Tanzimat Fermanı (1839) ile Osmanlı İmparatorluğu'nun modern bir Avrupa devletine dönüştürülmesinin hedeflendiğini hatırlatır (İnaç 2005: 90). Yengin de Tanzimat Fermanı'nın, Osmanlı toplumuna haklar getirmenin ötesinde aristokratların ve azınlıkların Müslümanlara karşı etkinlik ve imtiyazlarını arttırdığını ve bu gelişmenin Islahat Fermanı ile resmileştiğini hatırlatır (Yengin 2004: 62). XIX. yüzyıldan itibaren de İmparatorluk, Batı Avrupa'nın mali, adli ve siyasi sistemini yavaşça kendine uyarlamaya başlamıştır (İnaç 2005: 90).

İnaç ve Yengin, Tanzimat Fermanı'nın iki ayrı etkisine değinmişlerdir. Modern Ordu, Tıp Fakültesi gibi Osmanlı'nın modern bir Avrupa devletine doğru evrilmesini sağlayan gelişmeler bir yandan da merkez-çevre ilişkisindeki dengeyi bozmuştur. Modern bir Avrupa devletine doğru evrilme için hedeflenmiş fermanlar, çok kültürlü, çok dilli bir toplum olan Osmanlı'da yaşayan azınlıklara daha geniş

haklar verilmesini sağlamıştır. Fransız ihtilali sonrasında yaygınlaşan uluslaşma hareketi de azınlıkların İmparatorluktan ayrılarak kendi devletlerini kurmaları sonucunu doğurmuştur.

Elbette azınlıkların İmparatorluktan ayrılarak kendi devletlerini kurmaları sadece Osmanlı'nın modern bir Avrupa devletine evrilme düşüncesiyle açıklanamaz. Bu süreç içerisinde Avrupa ülkelerinin de Osmanlı Devleti üzerinde uyguladıkları politikaların da etkisi olmuştur. Karal, Fransız Devriminin ortaya koyduğu milliyetçilik fikirlerinin, ilk başta yabancı propagandaları ve siyasi maksatlarla imparatorluğun Hristiyan halkına aşılandığını (Karal 1994: 101) belirtmektedir.

Avrupa devletleri ulus menfaatleri odağında, Doğu ticaret yolları üzerinde hâkimiyet kurmak ve avantaj sahibi olabilmek için, dönemde son derece zayıflamış olan Osmanlı Devleti'nin toprak tamlığı üzerinde politikalar geliştirmekteydiler. Özellikle, Fransa ve İngiltere arasındaki çekişmeler ve kendi menfaatleri doğrultusunda Rusya'yı da yanına alan devletler Osmanlı Devleti coğrafyasında etkili olmuştur.

Avrupa'nın Osmanlı'yı algılama tarzında iki olay hayati rol oynamıştır. İlki, 1795'ten itibaren Avrupa'daki çeşitli başkentlerle kurulan kalıcı diplomatik ilişki; ikincisi ise Jön Türkler olarak anılan çok sayıda genç öğrencinin eğitim için Fransa'ya gönderilmesi idi. Böylece, XIX. yüzyılda öncelikli hedefi Osmanlı'yı Avrupalılaştırmak olan bir Türk kimliği şekillenmeye başladı. XIX. yüzyıldan itibaren İmparatorluk, Batı Avrupa'nın mali, adli ve siyasi sistemini yavaş yavaş kendine uyarlamaya başladı (İnaç 2005: 90–91).

Avrupa kimliğinin tarihsel gelişim sürecini incelerken, Avrupa'nın Doğu'dan gelen yenilemez kuvvet karşısında, Hristiyanlık çerçevesinde bütünleştiğini belirtmiştik. Avrupa kendi kimliğini belirlerken aynı zamanda öteki kimlikleri de tanımlamıştır. Osmanlı ve Avrupa arasında kurulan ilişkilerde Avrupa, Osmanlı'ya karşı birleşmiştir. XIX. yüzyılda Osmanlı güç kaybetmeye başlayınca ise Batılılaşmaya çalışmıştır. Cardini'ye göre, Birkaç tarihçi Muhammed'i (paradoksal bir biçimde) Avrupa'nın 'kurucu babası' olarak görmüştür. Fakat benzer bir rol Fatih Sultan Mehmet'e ve Avrupa kıtasını kendini korumak ve uyumlu bir biçimde hareket etmenin yollarını ve araçlarını bulmak zorunluluğuyla karşı karşıya bırakarak onu daha güçlü bir benlik duygusu – ve daha güçlü bir 'ötekilik' duygusu – geliştirmeye teşvik etmiş olan Kanuni Sultan Süleyman'a da atfedilebilirdi (Cardini 2004: 5).

Gerek Osmanlı Devleti'nin gerekse Avrupa'nın kimliğini oluşturduğu dönemlerde en önemli parametrelerin duydukları korku ve endişelerin olduğu açıktır. Osmanlı Devleti, Avrupa karşısında sürekli zaferler kazandığı dönemde Avrupa bu tehdit ve tehlikeye karşı birlikte hareket etmiştir. Daha sonra Avrupa, Osmanlı Devleti'nden daha güçlü bir konuma gelince ise, Osmanlı Devleti modern bir Avrupa devletine evrilme döneminde Batılaşan bir kimlik oluşturmuştur. Her iki medeniyet de birbirinin kimliğinin oluşumunda kurucu öteki görevini başarıyla sürdürmüştür.

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte kurulan yeni Türk devleti'nin İslam unsuru yerine ırksal üstünlüğü ön planda tutan bir oluşum olmasına rağmen, Osmanlı Devleti'nin başlatmış olduğu modern batılı bir devlet olma hedefini korumuştur. Cumhuriyet kazanımları olarak adlandırılabilir devrimler süreci, Batı'nın muasır medeniyet olarak görüldüğünün ve ulaşılması arzulanan bir hedef halini aldığı en somut göstergesidir. Osmanlı kimliği altında kendi kimlikleri ezilen Türkler, Türkiye

Cumhuriyeti ile yeninden kurucu ulus olmayı başarmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nde yapılan Cumhuriyet Devrimleri ile yine Avrupalı medeniyetleri örnek almışlardır.

Türkdoğan, Kemalist sistem, bizzat Atatürk'ün kurduğu ve ömrünün sonuna kadar dirsek çürüttüğü Türk Tarih ve Türk Dil Kurumu gibi bir topluma kimlik kazandıran iki kurum üzerine inşa ediliyordu. Türk Tarih Tetkik Cemiyeti (1931), Türk ulusunun Orta Asya'dan göç yolu ile geldiği tezini; Türk Dil Tetkik Cemiyeti (1932) de, Türk dilinin yine aynı kökten kaynaklandığını ileri sürüyordu. Kurucu kimlik, artık Türk milleti olduğunu (Türkdoğan 2005: 8) savunmaktadır.

İnaç, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra yeni kurulan Cumhuriyetin modernleşmesi, İmparatorluğun çoklu yapısı yerine, Türklerin kendi var oluşlarını koruma amacına hizmet etmeye eğilimliydi (İnaç 2005: 100) tespiti ile Türkdoğan'ın savunmakta olduğu düşünceye katkıda bulunmaktadır. Siyasi, iktisadi ve toplumsal alanda yapılan birçok reform ile Türkiye, Batılı yaşam biçimine uyum sağlamaya çalışmıştır. Cumhuriyet'in ilk yılları irdelendiği zaman çağdaş Türk kimliği inşasının tutarlı bir biçimde, Avrupa medeniyetine yönelmiş olduğunu görmekteyiz. İlhan, Türk kimliğinin şekillenmesinde ümmet kültürünün inkâr edilmiş ve yerini Yunan-Latin kültürüne bıraktığını (İlhan 1986: 300) savunmuştur.

II. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ – TÜRKİYE İLİŞKİLERİ VE TÜRK KİMLİĞİ SORUNU

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte Avrupa devletleri, iktisadi sebepler yüzünden yeniden bir savaşın yaşanmaması için, sanayi hammaddelerinin kullanımı ve kontrolünü sağlayacak ve ulus devletlerin birtakım sorumluluklarını paylaşmakla yükümlü olacağı uluslar üstü bir kurumun kurulmasını öngörmüşlerdir. İktisadi endişeler doğrultusunda hayata geçirilen bu projenin daha başarılı olabilmesi için siyasal ve kültürel bütünleşme amaçlarını da taşıyan bir oluşuma doğru evrilmiştir.

Avrupa idealinin politik kültürel temsil mekanizması olarak görev yapan AB, süreç içerisinde yaşadığı genişleme ile günümüzde 25 üye devletin üye olduğu ve çağdaş Avrupa yaşam biçimini idealize eden bir kurumdur. Ulaşılması arzulanan bir Avrupa idealinin hayata geçirilebilmesi için çalışan Avrupa uluslarının AB'ye bakışlarının birbirinden farklı olması göze çarpan en belirgin özelliktir. Sadakat hissi ile aidiyet duyulacak bir kimliğin var olmaması AB'nin başat problemleri arasındadır.

AB'nin ulaşılması arzulanan hedefi için Türkiye'nin üyeliği önemli bir konumdadır. AB sahip çıktığı değerler odağında, Türkiye'nin AB üyeliğinin kimlik meselesi odağında yeniden düşünmek ve yol haritasını belirlemek durumundadır. Türk kimliği tarihsel arka planı ile daima Avrupa'nın kurucu ötekisi olmuştur.

1.1. Avrupa Topluluğu'nun Kuruluşu ve Avrupa Birliği'ne

Dönüşmesi Süreci

1944 yılında Belçika, Hollanda ve Lüksemburg, aralarında bir ekonomik birliğin kurulmasını kabul ederler. Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman'ın ve Fransız Planlama Örgütü Başkanı Jean Monnet'in öncülükleriyle 18 Nisan 1951 tarihli Paris Antlaşması ile günümüz Avrupa'sının çekirdeğini oluşturan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulmuştur.

Avrupa Birliği'nin ilk teşkilat yapısı ve 18 Nisan 1951'de Belçika, Fransa, Batı Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda arasında imzalanan Paris Antlaşması ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğudur (Örek 1994: 105). Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurucu antlaşması olan Paris Antlaşmasının Birinci başlık İkinci maddesi açık bir biçimde, topluluğun amacını açıklamıştır; Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun amacı; iktisadi büyümeye katkıda bulunmak, istihdam yaratmak ve yaşam standartlarını yükseltmek, üye devletlerde kurumlar arası uyumu sağlamak ve Madde 4'de tanımlandığı gibi iktisadi programlarda serbest ekonomi kurallarını yürütmektir (Treaty constituting the European Coal and Steel Community, Paris, 18 April 1951).

Açıkça görüldüğü gibi, Avrupa Birliği teşkilatları tamamıyla iktisadi kalkınma ve istihdamı sağlamaya yönelik amaçlar gütmüştür. İkinci sanayi devrimi olarak anılan 1900'li yıllarda sanayi hammaddeleri kömür ve çelikti. Çelik ana bileşeni demir ana alaşımı karbon olan bir metaldir, dolayısıyla çelik üretimini sağlayabilmek için karbon ihtiyacını kömür rezervleri sağlamaktaydı. Örek'e göre,

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, üye devletlerarasında, kömür, demir ve çelik üretiminde tek bir pazar oluşturulmasını sağlamıştır, bu aynı zamanda topluluğun amaçları arasında olan bir parametredir (Örek 1994: 106).

Böylece Avrupa ulus devletleri kendi sınırları içerisinde bulunan rezervleri ve sanayi üretimini birbirlerinin denetim ve kullanımına açmış olmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz üzere Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun amaçlarına uygun bir biçimde sanayi kollarının gelişmesi iktisadi bir kalkınmayı sağlamış olmakta ve bununla birlikte istihdam artmakta ve yaşam standartlarında bir yükselme gözlemlenmekteydi. Çelik üretim yöntemlerindeki gelişme, elektrik ve içten patlamalı motorlar ile anılan ikinci sanayi devrimi, II. Dünya Savaşı sonrasında teknolojiye görülen şaşırtıcı buluşlar ile sanayi alanında daha farklı ihtiyaçları doğurmuştur. Böylece, nükleer enerjinin kullanılmaya başlaması ile bir devrim daha yaşamıştır; üçüncü sanayi devrimi olarak anılan bu dönemde Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile yakalanan istikrar ve iktisadi büyümenin sürekliliğini sağlamak için Avrupa devletleri yeniden bir araya gelmişlerdir. Avrupa Savunma Topluluğu (1952) ve Avrupa Siyasal Birliği (1953) gibi uluslar üstü yapılanmalar ise başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Savaşların en öncelikli sebebi olarak görülen ekonomik alandaki çıkar çatışmalarını önleyebilmenin Avrupa'nın yeniden bir savaş yaşamasını önlemekteki etkisi düşünülmüş ve bununla ilgili çalışmalar yapılmıştır.

25 Mart 1957'de Roma'da bir araya gelen 6 kurucu devlet, Avrupa Atom Enerjisi Kurumu ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kurmuştur. Avrupa Atom Enerjisi Kurumu, kurucu antlaşmasının Birinci Maddesi Euratom'un kuruluş amacını tanımlamıştır: Katılımcı devletlerde yükselen hayat standartlarına katkıda bulunmak, nükleer sanayinin büyümesi için diğer ülkelerle kurulması ticaret ağını geliştirmektir

(Treaty Establishing The European Atomic Energy Community, Rome, 25 March 1957). Avrupa Atom Enerjisi Kurumu, kurucu antlaşmasında da açıkça belirtilen amaçlar arasında katılımcı ülkelerin ticaret ağının geliştirilmesi ve başta nükleer sanayi olmak üzere sanayinin güçlenmesini sağlamak için yine 25 Mart 1957'de Roma'da Avrupa Ekonomik Topluluğu Roma Antlaşması ile kurulmuştur. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun amacı Bölüm Bir Madde İki de belirtilmiştir; Topluluğun amacı, Ortak Pazar ve katılımcı devletlerde iktisadi politikaları oluşturmak, iktisadi aktiviteleri geliştirmek, sürekliliği ve dengeyi sağlamak, katılımcı devletlerarasındaki ilişkileri güçlendirmek ve yaşam standartlarını yükseltmektir (Treaty Establishing The European Economic Community, Rome, 25 March 1957).

Tüm bu antlaşma metinleri ve kuruluş amaçlarını tanımlayan maddeler bize göstermektedir ki; Avrupa devletleri kendi aralarında iktisadi kalkınmayı ve hayat standartlarını yükseltmeye yönelik çalışmalarını barış düzeni içerisinde yönetebilmeyi amaçlamıştır. Avrupa ulus devletleri, kıta coğrafyası olarak ortak kaygı ve korkularını birbirleriyle savaşmak yerine ortak hareket edecekleri ulus-üstü kurumlara devrettikleri bir takım yetkiler ile sabitlemişlerdir. Başta kömür ve çelik daha sonra nükleer enerji sanayisinde kalkınmayı ve birlikte hareket etmeyi sağlamış daha sonra ise kurulan ortak pazar ile üretim fazlası malları ulusal pazar dışında satabilecekleri bir ticaret ağını oluşturmuşlar ve ortak iktisadi politikaları uygulamaya sokarak istihdam yaratmış ve yaşam standartlarını yükseltmişlerdir.

8 Nisan 1965'te Brüksel'de bir araya gelen 6 kurucu devlet, daha önce kurulmuş olan, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Atom Enerjisi Kurumu ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu; Avrupa Toplulukları Tek Konsey ve Tek Komisyon antlaşması ile birleştirmişler ve bu üç kurumu Avrupa Topluluğu adı

altında tek bir çatıda toplamışlardır (Treaty Establishing Single Council and Single Commission of the European Communities, 8- April – 1965). Avrupa Toplulukları Tek Konsey ve Tek Komisyon antlaşması ‘Birleştirme Antlaşması’ olarak bilinir; 2 Ekim 1997 tarihli Amsterdam Antlaşması ile feshedilmiştir.

1965 yılında Avrupa Topluluğu halini alan teşkilat, iktisadi kalkınma ve sanayi hamlesi ile gelişmiştir. Mevcut katılımcı devletlerin oluşturduğu ortak pazarın artık üretimi tüketmeye yetmemesi ile topluluk, 1973 yılında Danimarka ve Birleşik Krallığın (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) üyeliğe alınması ile ilk genişlemesini yaşamıştır. 1981 yılında Yunanistan’ın üyeliğe alınması topluluğun ikinci genişleme halkasını oluşturdu. 1986’da Portekiz ve İspanya’nın üyeliğe alınmasıyla üçüncü kez genişleyen topluluk, 1995 yılında Avusturya, Finlandiya ve İsveç’in de katılımıyla üye sayısını 15 devlete çıkartmıştır. Mayıs 2004’de Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya birliğe katılmış ve Avrupa Birliği bugünkü 25 ülkelik halini almıştır.

1950’lerde Avrupa bütünleşmesi için yapılan girişimler sonucu, 1952 ve 1953 yıllarında, Avrupa Savunma Topluluğu ve Avrupa Siyasal Birliği gibi girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen, Avrupa Ekonomik Topluluğu beklenen başarıyı elde etmiş ve Avrupa ulusları ekonomi alanında bir bütünleşmeyi gerçekleştirebilmişlerdir. Avrupa uluslarının siyasi bütünleşmeyi başarabilmesi ancak 1992 yılında gerçekleşmiştir. Yaklaşık olarak 40 senelik bütünleşik Avrupa çalışmaları ancak 1990’lı yıllarda gözle görülür ilerlemeler kaydetmiştir.

7 Şubat 1992 Maastricht Antlaşması Bölüm 1 Madde A’da yapılan tanıma göre; bu antlaşma vatandaşlık kavramını mümkün kılacak, Avrupa halklarını Birlik altında birbirleri ile daha yakın ilişkiler kurmasını sağlamak için yeni bir

adımıdır. Birlik, Avrupa Topluluğu'nun politikalarındaki eksiklikleri gidermeye yöneliktir. Antlaşmanın amacı ve görevi; Avrupa devletleri ve onların halkları arasındaki ilişkilerde dayanışma ve tutarlılığı kanıtlamaktır (Treaty on European Union, Maastricht 7-February-1992).

Maastricht Antlaşmasında göze çarpan ve daha önceki Avrupa Sözleşmeleri'nde bahsedilmemiş başat konu, bu antlaşma ile ilk kez katılımcı devletlerarasındaki ilişkilerin yanı sıra Avrupa halkları arasındaki ilişki ve dayanışmanın yer almasıdır. Maastricht Antlaşmasında dikkat çeken ikinci konu ise ilk kez vatandaşlık kavramından bahsedilmiş olmasıdır.

1950'li yıllarda ilk başta sanayi hammaddelerinin ortak kullanımını öngören ve bu yolla sanayi atılımını gerçekleştirerek istihdam sağlamak ve buna bağlı olarak yaşam standartlarını yükseltmek amacı ile yola çıkan 6 kurucu ülke, süreç içerisinde değişen koşullar ve ihtiyaçlar doğrultusunda kendisini yenilemiş ve bugünkü Avrupa Birliği böylelikle arzulanan bir ideal halini almıştır. İlk ve bunu takip eden başat hamlelerin tamamıyla iktisadi kalkınma prensibi üzerinden hareket edilerek oluşturulmuş yapılanma ve teşkilatlar olmasından dolayı bugün Avrupa bütünleşmesinin en başarılı olduğu boyut, iktisadi boyut olmuştur.

1.2. Avrupa Topluluğu ve Avrupa Birliği Dönemlerinde Avrupa Kimliği Sorunu

Avrupa Birliği'nin gelişiminde en önemli unsurlardan biri ekonomik bütünleşmedir. Avrupa Birliği'ni, ekonomik, siyasi ve kültürel birlik olarak üç

boyutla düşündüğümüz zaman gelişim sürecini en iyi şekilde göstermiş olan ekonomik boyutudur. Avrupa Birliği ülkelerinde kullanılan tek para birimi Euro, Ortak Pazar ve Avrupa Birliği Merkez Bankası, ekonomik alanda bütünleşmenin siyasi ve kültürel alana göre daha sorunsuz olduğunu göstermektedir. Avrupa liderleri ekonomik bütünleşmenin başarılmasının Avrupa bütünleşmesini sağlayacağını düşünmüşlerdir; fakat bu noktada beklentilerini karşılayacak gelişmeler yaşanmamıştır. İnaç’a göre, tüm bu tartışmalar eşliğinde, Avrupa Birliği’nin kültürel boyutunun, politik ve ekonomik boyutları üzerinde belirleyici hale geldiği süreçte, Birliğin kurucu babası olan Jean Monnet’nin şu sözü sıkça hatırlatılır; “Şu anki aklım olsa, Avrupa Evi’nin çatısını kültürel boyutları üzerine kurardım (İnaç 2005: 131).

Bir ulus, coğrafi sınırları olarak Avrupa kıtasında yer alıyor olsa bile, sürekli karıştırılmakla birlikte, Avrupalı olmak, Avrupa geleneklerine bağlılık ve aidiyeti referans eden bir fikirdir. Avrupalı, Avrupa kültür geleneklerine uyumlu, Avrupa kültür unsurlarını taşıyan anlamına gelmektedir ve biz Avrupalıyı tanımlayabilmek için öteki kültür geleneklerinde ve öteki kültürlerde var olmayan unsurlardan yola çıkıyoruz. Benzerlikler ve farklılıklar üzerinden Avrupalıyı tanımlarken. Avrupalı olanın benzerliklerini Avrupalı olmayanın farklılıkları üzerinden tanımlıyoruz. Avrupalı tanımlayanı Avrupalı olmayan tanımlananından yola çıkılarak inşa edilen aktif bir sürece işaret ediyor.

Kimlik özdeş olma hali olarak tanımlandığında, aynı zamanda diğerlerine karşıtlık, diğerlerinden fark anlamına gelmektedir. Bu anlamda kimliğin ortaya çıkma sürecinde, kimliğe karşıt olarak oluşturulan bir ötekini öne çıkartma

zorunluluğu vardır ve kimlik, karşıtlık ilişkileri içinde ne olduğuna göre değil, ne olmadığına göre tanımlanır, kurulur ve sabitlenir (Erdenir 2005: 43).

İnaç'a göre, Avrupa kimliğinin teorik çerçevesini kurarken, bu kurgunun referans çerçevesini belirlemek hususunda, birbirleriyle çelişen iki farklı tercih söz konusuydu. Bu tercihlerden birincisi, Avrupa kimliğini, tarihsel kökenlerine inerek din, dil, ırk gibi parametreler çerçevesinde etno-kültürcülüğü, Avrupa-merkezciliği ve sömürgeciliği temel alan dar bir mekânsal boyut üzerine kurmaktı. Diğer tercih ise, Avrupa kimliğini, Jürgen Habermas'ın teorik çerçevesini çizdiği, ulus-ötesi anayasal vatandaşlık, çok-kültürlülük, 'görececilik' prensipleri esas alarak Avrupa Birliği'ni bir uygarlık projesi olarak sunmak gayretiydi (İnaç 2005: 5–6).

Avrupa, her zaman bir hayal, bir ideal olmuştur. Asya'nın kendine özgü yarımadası hiçbir dönemde kendi coğrafi sınırlarını tam olarak çizememiştir. Kimi zaman Kafkasları dahi Avrupa saymış, kimi zaman Balkanlar'a bile Avrupa diyememiştir (Laçiner, Özcan, Bal 2004: 11). Daha önce Avrupa'nın coğrafi bir kıta parçası olmadığı, bir fikre işaret ettiğini belirtmiştik. Avrupa'nın sınırlarına karar verememek noktasındaki bu çelişki ise, yine coğrafi olmayan unsurlara dayanmaktadır. Avrupa sınırlarını çizememektedir, çünkü Avrupalı yaşam, Batı Avrupa temelli bir idealdir.

Laçiner, Avrupa'nın her çağda kendi değerlerini sorgulayarak ve bunları yenileyerek bugüne ulaşmayı başardığını (Laçiner, Özcan, Bal 2004: 22) belirtmektedir. Hitler Almanya'sı veya Mussolini İtalya'sı gibi Orta Çağ da Avrupa'dır, Avrupa'yı Avrupa yapan bir safhadır. Fakat asla idealize edilecek bir safha değildir (Laçiner, Özcan, Bal 2004: 22).

Adanır, Avrupa kimliğinin sorgulanması sürecine ironik bir yaklaşımla, “Avrupa’da oturup, yaşayıp da Avrupa kimliğini sorgulamak, Avrupalı olmak ne demektir türünden sorular sormak için herhalde Avrupalı olmak gerekiyor” demektedir (Adanır 2001: 97). Avrupa’nın kendini yukarıda değindiğimiz belli başlı tarihi olaylar çevresinde yeniden üretebilmesinin sebebi; hiç bir kimlik parametresi ve stratejisinin Avrupa’nın gerçekleşmesini sağlayamamış olmasıdır. Yani Avrupa, gerçekleşemedikçe güçlenen ve arzulanan bir ideal olmuştur.

Avrupa Birliği kültürel kimliği günümüzde hala inşası devam eden, sonucuna varılamamış bir tasarımdır. Üzerinde henüz anlaşılmaya varılamamış bu kimlik tasarımı, Avrupa Birliği üyesi uluslar tarafından farklı değerlendirilmekte ve bu farklı değerlendirmeler iki ana yaklaşım altında toparlanmaktadır. Bunlardan birincisi, Avrupa Birliği’nin bir medeniyet projesi olduğu ve bundan dolayı Avrupalı olma geleneklerine bağlı kalınarak inşa edilmesi gereken bir bütünleşmedir. Bu Avrupa-Merkeziyetçi yaklaşımdır. İkinci yaklaşım ise, Avrupalı olma geleneklerinin yeterli olmayacağı ve kimlik inşasının bugünkü kriz noktasına gelmesi hipoteziyle ortaya çıkarılan alternatif bir yol olarak dünya üzerinde ve hatta Avrupa Birliği üyesi bazı uluslarda başarılı uygulamaların olduğu çok-kültürlü anayasal yurttaşlıktır.

Çokkültürlülük düşüncesinin keşfedilmesinde başlangıç noktası olarak siyaset bilimci Thomas Marshall’ın öncülüğünü yaptığı ‘toplumsal karar verme süreçlerine katılım’ fikrinin geniş çapta düşünülmesi öncülük etmiştir diyebiliriz. Çokkültürlülük; aidiyet hissi ile sadık kalma meselesinde mutabıklık ulus değerlerinin de ötesinde; etnik kökenler, din, dil ya da ırk gibi kavramlardan daha farklı, sadece elit bir küme tarafından değil tüm yurttaşlar için yani aynı toprak parçası üzerinde yaşayan tüm kültürler için sabit bir kimlik gereksinimi üzerine

türetilmiştir. Çokkültürlü bir yaşam biçimi ötekini ‘tehlikeli yabancılar’ olarak addetmemize ve buna bağlı olarak düşmanlıkları köktenleştirici ve sürekli kılmaktan kurtuluş noktası olarak düşünülmüştür. Ortaya çıktığı coğrafya olarak Avrupa dışından ithal gelmiş bir düşünce ve yaşam biçimidir.

Modern anlamda çokkültürlülük Kuzey Amerika çıkışlı bir kavram. 1960’larda ortaya atılıyor. ABD ve Kanada’da farklı bir dili konuşan ve kendilerine ait olduğunu düşündükleri topraklarda yaşayan insanlar, kültürel kimliklerinin tanınmasını istemektedirler. Çokkültürlülük kavramı bu tanınma talebine bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır ve hemen ardından, kültürel farklılıkların demokratik savunması’ndan söz edilmeye başlanmıştır (Bağlı, Özensel 2005: 40).

XVIII. yüzyıldan itibaren düşünürler, farklı toplumların farklı kültürel yapıları ve yaşam biçimleri olduğu konusunda uzlaşmışlardır. Fakat düşünürlerin farklılıkları ön plana çıkartarak yapmış oldukları yorumlarda ve vardıkları sonuçlarda bazı farklar vardır. Kimi düşünürler, kültürel farklılıkları kabul eder fakat Avrupa kültürü ve yaşam biçimini öteki kültür ve yaşam biçimlerine göre daha değerli addederler kimi düşünürler ise her kültürün ait olduğu toplum mensuplarınca değerli olduğunu fakat kültürlerin birbirlerine karışmalarına karşı koyarlar. Çokkültürlülük tüm bu kültürel farkları gözler önüne apaçık seren ve hatta tanınma talep eden bir zeminde düşünülmelidir. Etnik azınlıkların, dini cemaatlerin, kısacası egemen olanın dışında kalan tüm toplum bireylerinin kendi kültürlerinin tanınması ve bununla birlikte kültürel kimliklerinin gerektirdiği yaşam biçiminde yaşama özgürlüklerinin elde edilmesi, çokkültürlülük değerler dizisinin başat meselesidir.

Üstel'e göre, etnik azınlıklar söz konusu olduğunda bu tepki, klasik demokrasinin devlet-yurttaş ilişkisinin 'kimliğinden arındırılmış salt yurttaş' ile 'kurucu ulus' olduğu varsayılan etnik çoğunluğun 'ismiyle anılan' devleti arasında kurduğu denklemin tutarsızlığından kaynaklanmaktadır. Yaşanan kimliğin, ifade ve talep alanına taşınması durumunda ise, kimlik talepleri devlet açısından daha da 'tehditkâr' bir nitelik kazanmaktadır (Üstel 1999: 37). Yurttaşlık kavramının tanımı üzerine yeniden yapılan değerlendirmeler üzerine, ulus-devletlerin homojen yapılarını yitirmiş olmaları gerçekliği üzerinden, kurucu ulus ve egemenliği karşısında, tanınma talebinde bulunan azınlıkları katan, ırk, din, dil, renk, cinsiyet gibi doğuştan kazanılmış özelliklerin haklar ekseninde tutarsızlığı gözetilerek, anayasal vatandaşlık kavramı geliştirilmiştir. Üstel'e göre, Anayasal vatandaşlık kavramı, haklar ve ödevler bakımından bir ülkenin tüm vatandaşlarını eşitlik ortak paydasında birleştiren bir kavramdır. Anayasal vatandaşlık sayesinde din, dil, ırk, cinsiyet farkı olmaksızın bir ülkenin tüm vatandaşları tüm görevlere talip olmak ve o görevleri üstlenebilmek hakkını elde etmektedir (Üstel 1999: 151).

Bahsi geçen tartışma Avrupa Birliği ekseninde düşünüldüğü zaman, ulus-ötesi bir organizasyon olarak bünyesinde farklı kültürel özlere sahip ulusların vatandaşlarının tümünün aidiyet hissi ile sadık kalacağı bir kavrayış olarak tartışılmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği tarihsel gelişim sürecine bakıldığında 1950'li yıllarda AKÇT ile başlayan, daha sonra ekonomik bütünleşme ve siyasi bütünleşmesi ile yapılanması devam eden bir örgüttür. Avrupalılık noktasında birleşme ise ancak kültürel bütünleşmenin gerçekleşmesi ile mümkün olacaktır. Avrupa uluslarının vatandaşlarını ortak bir paydada birleştirecek Avrupa vatandaşları yaratılmalıdır.

Bir medeniyetler projesi olarak önerilen Avrupa-Merkeziyetçi yaklaşım ise, Avrupa Birliği kültür kimliğini, Avrupa medeniyetlerinin tarihsel özellikleri ve tarihsel gelişim süreçlerini i içe yaşamış olan Avrupa devletlerinin kültürel unsurları ölçeğinde değerlendirilmesi gerektiğini önermektedir. Buna göre Avrupa Birliği kültürel kimlik politikası, Yunan Monizmi, Kutsal Roma, Hristiyan Monizmi gibi, klasik kültürel unsurlar ve Aydınlanma dönemi, rasyonalizm, hümanizm, demokrasi gibi unsurlarla harmanlanan bir temelde inşa edilmesi önerisidir. Din, dil ve etnik köken birlikteliğine dayanmaktadır.

Eğer Avrupa ulusları tamamıyla homojen birer cemaat yapısı olmuş olsalardı bu klasik unsurlar bir Avrupa kültür kimliği inşa etmek konusunda yararlı olabilirdi. Fakat Tönnies ve birçok sosyologunda belirttiği üzere, özellikle Sanayi Devrimi sonrasında toplumsal yapıda büyük ve köklü değişimler meydana gelmiş ve heterojen bir cemiyet hayatı oluşmuştur. Avrupa’da din, dil ve etnik kökene bağlı bir bütünleşme, birliktelik ve bu unsurlara dayalı aidiyet hissi uyandıracak ölçekte bir kimlik inşa edilememiştir. Bu aşamada sorulması gereken bazı sorular vardır ve bu sorulara verilecek cevaplar doğrultusunda yapılacak girişimler Avrupa kültür kimliğini oluşturmak yönünde atılacak adımları oluşturacaktır. Bu sorular arasında; Neden Avrupa kültür kimliği Hristiyanlığa dayalı oluşturulamamıştır? Avrupa Birliği’nin ortak dil birliği mevcut mu? Avrupa Ulusları ortak etnik kökene dayanmakta mı? Avrupa ortak kolektif tarihe sahip mi? Bu sorulara vereceğimiz cevaplar bizi neden okkltrllk kavramına düşüldüğü noktasına götürecektir. Akabinde çok kültürlülüğün uygun bir zemini oluşturma potansiyeli olup olmadığı tartışılabilir.

Avrupa Birliği üyesi ulusların tamamının Hristiyan olması bütünleşik bir kimlik için Hristiyanlığı temel bir prensip olabileceği noktasında düşünmeye sevk etmiştir. Fakat daha detaylı düşünüldüğü zaman Hristiyanlığın tüm Avrupa ulusları tarafından aidiyet hissi yaratacak ölçekte bir kimlik parametresi olmadığı görölmektedir. Ortaçağlardan itibaren Hristiyanlık birleştirici ya da bütünleştirici olmaktan çok bölücü ve parçalayıcı olmuştur. Önce mezhepsel farklılıklar daha sonrasında ise ulus kiliseleri ve Hristiyan Monizmi içerisinde her birinin biricikliği Hristiyanlığı bütünleştirici olmaktan uzak bir konumda tutmuştur. İkinci bir neden ise özellikle Aydınlanma sonrası Avrupa geleneklerinin getirmiş olduğu dünyevileşme ve laik rejim Hristiyanlığı bir kültürel kimlik unsuru olmaktan çıkarmaktadır. Yine bugün Avrupa Birliği uluslarında yaşayan ve Avrupa Vatandaşı olan fakat Hristiyan olmayan bir nüfus bulunmaktadır ki, Hristiyanlığın kültürel kimlik unsuru olarak tespiti bu nüfusu dışlamak durumunda kalır. Böyle bir durumda Hristiyanlık bütünleştirici olmaktan çok dışlayıcı ve parçalayıcı olur ki, Avrupa yüzyıl savaşları ile böyle bir parçalanmanın sonuçlarını acı bir şekilde XIII. yüzyılda tecrübe etmiş, tarih bilgisine sahiptir.

Bugün Avrupa Birliği üyesi uluslarda konuşulan resmi dillerin tamamı Avrupa Birliği resmi dili olarak kabul edilmektedir. Bu dillerden herhangi birinin bir ötekine karşı daha üstün görülmesi olabilecek bir durum değildir. Halk tarafından kullanımda olmayan bir dilin resmi dil olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Matbaa kapitalizminin oluşması ile XVI. yüzyıldaki, bugüne oranla daha sınırlı iletişim teknolojilerinin kullanıldığı bir dönemde dahi, halk dilleri, halk tarafından kullanılmayan resmi bir dili, bugün ölü bir dil konumuna sürükleyebildiyse, günümüz iletişim teknolojileri halk tarafından kullanılmayan bir dilin resmi dil

olarak kullanılmasına müsaade etmeyecektir. Avrupa uluslarında ortak bir dil birliğinden bahsetmek imkânsızdır.

Bir ulus bir ırk anlamına gelmemektedir, çünkü tüm ulusların etnik açıdan karışmış oldukları net bir şekilde ortadadır. XIX. yüzyıl Avrupa'sında Fransa; Kelt, İber ve Germen'di. Almanya; Germen, Kelt ve Slav'dı. İtalya'da ise ırkları birbirinden ayırmak mümkün değildir (Schulze 2005: 97). Günümüz Avrupa'sında ise etnikleri birbirinden ayırmak daha zordur. Böyle bir ayırım yapılabilse bile, sömürge ve kolonilerin terk edilmesi ile ve üçüncü küreselleşme evresi ile sürekli olarak alınan göçler akabinde bugün Avrupa kıtasında ve uluslarında, kökleri itibari ile Avrupalı olmayan birçok ırk yaşamaktadır. Birey bazında böyle bir ayrıma gitmek yine bölücü ve parçalayıcı olacaktır ki Avrupa özellikle II. Dünya Savaşı sırasında tek bir ırka dayandırılacak bir kimlik inşasının yıkıcı sonuçlarını yaşamış tarihi bilgiye sahiptir. Irkları nedeniyle kitlelerin dışlanmasına göz yummak Aydınlanma sonrası hümanist yaklaşıma da aykırı gelecektir.

Avrupa son 200 yıldır tarihi birlikte ve iç içe yaşamıştır. Fakat iç içe geçen tarihte sürekli olarak yan yana olmadıkları gibi çoğunlukla karşı karşıya gelmişler ve birbirleri ile savaşmışlardır. Beynelmîlel düşmanlıkları canlandıracak tarih bilgisini yok saymak için tarihin yeniden yazılması projesi bile kolektif tarihin olmadığını başlı başına ispatıdır. Mantık ekseninde takip ettiğimiz takdirde çokkültürlülüğün Avrupa fikri için geçerli bir yöntem olma potansiyeline sahip olmasına karşın, yaşananda Avrupa devletlerinin bu potansiyeli kullanabilme iradesi ve hatta istekliliğinin varlığı bir tartışma konusudur. Aynı zamanda çokkültürlülüğün geçerli bir yöntem olamayacağına dair tartışmalar da sürmektedir. Avrupa ekseninde, Avrupa uluslarının, Birliğin geleceğine dair farklı görüşleri olması ve vatandaşların

ulus kimliklerine son derece duygusal bir özde sadakat hisleri, Avrupa Kimliği'ni çıkmaza sokmaktadır. Parekh'e göre, çokkültürlü terimi kültürel çeşitlilik olduğu gerçeğine işaret ederken çokkültürcülük terimi bu gerçeğe verilen standart bir tepkiyi belirtir. Çokkültürlü toplum ile çokkültürcü toplum arasındaki bu ayrımın farkına varılmadığı için, bir toplumun nasıl tanımlanacağı hakkında uzun, ancak büyük ölçüde gereksiz tartışmalar çıkmıştır (Parekh 2002: 7-8).

Üstel'e göre, gerek siyaset felsefesinin, gerekse sosyal bilimlerin diğer disiplinlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi alanları içerisine giren yurttaşlık durumuna yaklaşımlarında karşılaşılan metodolojik sorunların başında, yurttaşlığın hem arzulanan bir ideale, hem de yaşanan bir gerçekliğe işaret etmesi geliyor (Üstel 1999: 51).

Avrupa-merkeziyetçilik ve Çokkültürlülük değerler dizisi, kendi içlerinde tutarlı sonuçlara bağladıkları yorumlarında da aynı bu metodolojik sorunu yaşamaktadırlar. Yaşanan gerçeklik ile arzu edilenin birbirinden kopuk ilerlemesi Avrupa fikri ve kimliğinin hala hayata geçirilememiş bir tasarım olarak kalmasında başat rol oynar.

1.3. Avrupa Topluluğu ve Avrupa Birliği Adaylığı Sürecinde Türk Kimliği

Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar incelendiği zaman, Batı'lı devletlerin medeniyet seviyesine ulaşmak her zaman ulaşılması arzulanan bir hedef niteliği taşımıştır. Cumhuriyet kazanımları olarak adlandırılan reformlar hep Batı'yı

işaret etmektedir. Batı'lı yaşam tarzına uyum göstermek amacını taşımaktadır. Fakat Türkiye'nin, Batı'lı medeniyetler ile bütünleşme hedefi ancak 1950'li yıllarda gerçekleşebilir bir hedef halini almıştır.

Avrupa Birliği ile Türkiye ilişkilerine bakarken 1959 yılından beri süren bu ilişkilerin, belirli dönemlerde sektele uğrasa bile 40 yılı aşkın bir süre kapladığını görürüz. Fakat daha öncede belirtildiği gibi Avrupa ile ilişkiler Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı'dan miras kalmış ve Cumhuriyet dönemi içinde devlet politikası olarak batılı ülkelerin medeniyet seviyesine ulaşmışlığı ölçü birimi olarak kullanılmıştır. Türkiye, 15 Temmuz 1959 tarihinde Yunanistan'ın AET'ye yapmış olduğu başvurusu karşısında büyük bir endişeye kapılmış ve bu başvurunun hemen ardından 31 Temmuz 1959'da, Roma Antlaşmasının 238. maddesi uyarınca başvurusunu yapmıştır (Torun 2001: 39) 2 Eylül 1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşması ile AET ile ilişkiler başlamıştır, Kısım 1, Madde 1-2'ye göre; Madde 1; Bu anlaşmayla Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık kurulmuştur. Madde 2; Anlaşma'nın amacı, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir (Agreement Establishing an Association between the European Economic Community and Turkey, signed in Ankara, 12 September 1963).

Burada da dikkati çeken unsur, dönemin tüm Avrupa Sözleşmelerinde de olduğu gibi iktisadi kalkınma, istihdam yaratma, ticari ilişkilerin dengeli bir biçimde kurulması ve yaşam standartlarının yükseltilmesi, amaçlarının güdülmesidir. Ankara Anlaşması'nı takiben geçen dönemde, ilk katma protokolün, Türkiye'deki

gelişmeleri yetersiz bulması, müteakip yıllarda, 1971 darbesi, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, 1980 darbesi gibi gelişmeler yüzünden sürekli olarak kesilen ilişkilerle devam etmiştir. Koç'a göre, 1 Ocak 1981'de Yunanistan'ın AT' ye tam üye olmasıyla birlikte 1959'ların sonlarından beri süre gelen yarışta Türkiye geri kalmıştır, yine 12 Eylül müdahalesi döneminde Kenan Evren'in şahsi kanaatiyle Rogers Planı çerçevesinde Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönmesi kabul edilmiştir (Koç 2004: 35). Tüm bu gelişmeleri takiben 14 Nisan 1987 tarihinde, Türkiye, Avrupa Toplulukları'na tam üyelik için Avrupa Toplulukları Konseyi'ne başvurmuştur (Torun 2001: 61). 10–11 Aralık 1999 tarihinde başvurusuna olumlu yanıt Helsinki'de yapılan AB devlet ve Hükümet Başkanları zirvesinde verilmiş, Türkiye Aday ülke statüsü kazanmıştır (Torun 2001: 350).

Bu gelişmeler Türk basınında farklı değerlendirmelere tabi tutulmuştur, Taylan Koç'un 'Küreselleşme ve Türkiye Basınında Avrupa Birliğine Adaylık Süreci' çalışmasında basının yaklaşımı net biçimde görülmüştür. Zirve ile ilgili haberleri Cumhuriyet Gazetesi: Koşullu Adaylık, Radikal Gazetesi: Diplomasinin Zaferi, Zaman Gazetesi: Sadece AB'ye Giriyoruz, Uzaya Mekik Göndermiyoruz! başlıklarıyla vermiştir (Koç 2004: 83–105).

Aralık 1999'da aday ülke statüsü kazanan Türkiye'nin müzakerelere başlama tarihi ancak 3 Ekim 2005 tarihinde mümkün olmuştur. Ekim 2005'de müzakerelere başlayan Türkiye'nin üyeliğe kabul edilebilmesi sürecinin en iyi ihtimalle 15 yıl sürebileceği düşünülmektedir. 3 Ekim 2005 tarihinde Avrupa Birliği ile müzakerelere başlayan Türkiye, henüz bu süreci tamamlayabilmiş ve tam üyelik adına bir tarih alabilmiş değildir. Avrupa Birliği bu süreç içerisinde; Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne bütünleşmesini sağlamak ve kendi içerisindeki çatışmalarla

mücadele etmek durumundadır. Avrupa Birliği içerisinde Türkiye'nin tam üye olmasını savunan devletlerin yanı sıra imtiyazlı üyeliğini savunan devletler de bulunmaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği konusunda, Birlik kendi içinde bir çatışma yaşamaktadır. Türkiye'nin imtiyazlı üye olarak sadece iktisadi iş birliği alanında kalması ve tam üye olmaması yönünde politika uygulayan ülkelerin başında, Avusturya ve Fransa gelmektedir. Tam üyelik konusunda tam destek ise İngiltere ve İtalya'dan gelmektedir.

Avusturya ve Fransa gibi imtiyazlı üyelik savını ortaya koyan devletlerin savunmaları, Türkiye'nin Avrupa'nın dışında fakat Avrupa ile sürekli ilişki halinde kalması gerektiğidir. Türkiye'nin Avrupa'nın dışında kalması gerekliliği ise kültürel ekseninde savunmaktadırlar. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği Avrupa idealini bozacak bir durum olarak tanımlanmaktadır. Avrupa merkezîyetçi yaklaşım göz önünde tutulduğunda, Avrupa ideali sürekli olarak Türk – İslam sentezini 'öteki' konumda tanımlayarak, tehlikeli yabancılar olarak algılamış ve Hıristiyan politik kültürü eksenindeki birleşme bu unsurlara dayalı olarak başlamıştır.

İngiltere'nin genel olarak Avrupa Birliği'ne bakış açısı, birçok katılımcı devletin arzulanmış olduğu, Avrupa Birliği Devleti gibi bir ideale işaret etmemektedir. İngiltere daha çok, 1992 Maastricht Sözleşmesi'ne kadar olan, Avrupa sözleşmelerini temel alan, yani; iktisadi kalkınma, ortak pazar, istihdam yaratma ve yaşam standartlarını yükseltmek amaçlarını vurgular, 1992 Maastricht Sözleşmesi ile birlikte Avrupa Birliği'nin arzulan ideali olan Avrupa Vatandaşlığı ya da kimliği gibi konulara mesafeli kalmaktadır.

III. BÖLÜM

İNGİLTERE- TÜRKİYE İLİŞKİLERİ VE TÜRK KİMLİĞİ

Amerika'nın ve İngiltere'nin emperyalist devletler olmalarına rağmen, Amerikan emperyalizmi ve İngiliz emperyalizmi arasında önemli farklar vardır. İngilizler, doğuştan kazanılan ve kan bağı ile devam ettirilen birtakım özellik ve ayrıcalıkları olduğuna inanmaktadır. Kendilerine özgü ve dünyanın geri kalanından daha üstün bir yaşam biçimleri olduğunu savunurlar. Dünyanın geri kalanı İngilizlerin kendilerine özgü olan yaşam biçimlerini paylaşmamalıdır, sadece İngilizlerin bu yaşam biçimini sürdürmelerini sağlamalıdır.

Amerikan emperyalizmi de İngiliz emperyalizmi gibi doğru yaşam biçiminin kendilerine özgü olduğunu savunmaktadır. Fakat bir Amerikalının, bir İngiliz'de olduğu gibi doğuştan kazanılan ve kan bağı ile devam ettirilen bir soyluluğu söz konusu değildir. Amerikalı doğru yaşam biçiminin kendine özgü olduğunu düşünür ve dünyanın geri kalanının da bu yaşam biçiminde yaşaması gerektiğini savunur.

Yaşam biçimini kendine özgü ve kendine ait algılayan İngilizlerin dünya algısı, İngilizler ve dünyanın geri kalanı olarak tanımlanmıştır. Dünyanın geri kalanında menfaatleri odağında işbirliği kurdukları ve savaş içerisinde oldukları devletler vardır. İngiltere'nin Türk algısına göre; Türkiye konumunu batı yönelimli sabitlediği ve İngiliz menfaatlerine aykırı hareket etmediği sürece İngiltere'nin işbirliği içinde olacağı dünyanın geri kalanında yer almaktadır.

3.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde İngiliz Yaklaşımı

İngiltere ve Türkiye arasındaki ilişkilerin 400 yıllık bir geçmişi vardır. XVI. yüzyılda İngiltere'nin ticari menfaati Doğu'da yeni pazar arayışlarına yöneliktir. Kocabaşoğlu, 1553 senesinde Antony Jenkinson'un Kanuni Sultan Süleyman'dan aldığı serbest ticaret izni (Kocabaşoğlu 2004: 18) ile Osmanlı İngiliz ilişkileri resmen başlamış olduğunu söylemektedir. Goffman'a göre, Hollandalı ve İngilizlerin ticari yöntemlerde kaydettikleri gelişmeler, XVI. yüzyılın sonlarında ve XVII. yüzyılda bu iki ülkeyi Avrupalı rakipleriyle mücadele etmeye itmiş ve Hristiyan Avrupa ile Müslüman Ortadoğu arasındaki ticaret ilişkilerinde büyük değişimler yaratmıştır(Goffman 2001: 12). Kocabaşoğlu ise, Osmanlı Devleti Akdeniz ve Karadeniz'in ticaret yollarına egemen olmaya başlayınca Avrupa ülkelerinin konsolosları ile ilişkiye girmek durumunda kalacak (Kocabaşoğlu 2004: 16) olduğunu söylemektedir. Başka bir deyişle, Birleşmiş Krallıkların Osmanlı İmparatorluğu ile XVI. yüzyılda kurduğu ilişkiler, tamamen ticari menfaatler doğrultusunda Doğu pazarına girmek ve böylece Avrupa'daki rakipleri ile mücadele edebilme amacına dayanmaktadır. Bu amaca uygun olarak İngiltere, XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devletine konsoloslar göndermiştir.

Devamlı diplomatik temsilciliklere kıyasla konsolosluk kurumunun daha değişik bir tarihsel arka planına değinen Kocabaşoğlu, konsolosluk kurumunun var oluşunu diplomatik, siyasi, ticari, adli ilişkiler ve deniz ticareti gibi farklı nedenlere borçlu olduğunu söylemektedir. Kocabaşoğlu'na göre, ilk konsolosluklar ülkeler ve

bölgeler arası ticaretin gelişmesinde işlevsel rol oynayan oluşumlardır (Kocabaşoğlu 2004: 14).

İngiliz ve Osmanlı arasındaki ticari ilişkilerin düzenlenmesi amacıyla İngiltere’de Osmanlı Devletine konsoloslar gönderecekti. Uyar’a göre, 1553 yılında Jenkinson tarafından alınan ticaret yapma müsaadesi, diğer İngiliz tüccarları kapsamamaktaydı. Jenkinson ise Rusya’dan geçen ticaret yollarını daha elverişli bulması sebebiyle bu izni kullanmamıştır (Uyar 2007: 7). Jenkinson’un 1553 yılında aldığı, serbest ticaret iznini kullanmaması, aynı tarihlere tekabül eden İnebahtı Savaşı olarak düşünülebilir. Kocabaşoğlu’na göre, İngilizlerle Osmanlılar arasındaki ticari ilişkiler yaklaşık yirmi yıl kadar kesintiye uğradıktan ve İnebahtı yenilgisinden sonra yeniden canlandı (Kocabaşoğlu 2004: 18).

İngiliz Osmanlı ilişkilerinin yeniden canlanması konusuna değinen Uyar, XVI. yüzyılın son çeyreğinde İngiliz tüccarlar Edward Osborne ve Richard Staper’in Osmanlı İmparatorluğu ile ticari ilişkileri yeniden kurmaya yönelik olarak İstanbul’a temsilciler gönderdiğini belirtmektedir. 1578 yılında İstanbul’a gelen Harborne, Osmanlı İmparatorluğu’nun üst düzey yöneticileri ile kurduğu iyi ilişkiler sonucunda, III. Murad’dan Kraliçe Elizabeth’e yazılmış, üç İngiliz tüccarına Osmanlı topraklarında ticaret yapma izni veren bir mektupla dönmüştür (Uyar 2007: 7–8). Bu gelişmeyi takiben, Kraliçe Elizabeth III. Murad’a yazdığı cevap niteliğindeki bir mektup ile bu üç tüccara tanınan hakların tüm İngiliz tüccarlara sağlanması halinde, bunun karşılığında da Osmanlı tüccarlarının İngiliz topraklarında aynı haklara sahip olacağını belirtmektedir. Bu imtiyazlar sonucunda, İngiliz tüccarlar, 1581 yılında Turkish Company’yi kurdular (Uyar 2007: 8–9).

İngiliz tüccarların Osmanlı topraklarında ticaret yapma müsaadesini alan Harborne, Kraliçe Elizabeth'in verdiği yetki belgesi ile Osmanlı nezdinde ki ilk İngiliz elçisi (1582 – 1588) olarak atanmıştır (Kocabaşoğlu 2004: 25).

Kocabaşoğlu, o tarihlerde Venice Company'nin de Doğu Akdeniz'le aynı malların ticaretini yapmakta olmasından dolayı, İngiliz tacirlerin girişimleri sonucunda kraliyet fermanıyla bu iki şirketin birleştirilmesi kararı verildiğini ve 7 Ocak 1592'de Levant Company'nin kurulduğunu (Kocabaşoğlu 2004: 20) belirtmektedir.

Harborne'un Kraliçe Elizabeth'den almış olduğu yetki belgesi; i. Osmanlı ile iyi ilişkileri sürdürmek ve kraliçenin uyruklarına sağlanan hak ve imtiyazları korumak. ii. İngiliz tebaasından tacirlerin ticaret yapacakları liman ve şehirleri belirlemek. iii. Ticaretin geliştirilmesi amacına uygun göreceği yerlerde konsolosluk ya da temsilcilikler açmak (Kocabaşoğlu 2004: 25–26) gibi görev ve sorumluluklar vermektedir. Kocabaşoğlu, Osmanlı nezdinde ki elçilerin kraliçe tarafından atanıyor olmasına rağmen, elçi ve konsolosların masraflarının Levant Company bünyesinde faaliyet gösteren tacirlerce ödenen konsolosluk hakkıyla karşılanıyor (Kocabaşoğlu 2004: 26) olduğuna değinmektedir. Goffman ise, konsolosların krallık ya da meclis tarafından değil, şirket tarafından belirlendiğini ve bu kişilerin öncelikle krallığa mı yoksa şirkete mi bağlı oldukları meselesinin, İngiliz Osmanlı ilişkilerinin ilk yüzyılını gölgelediğini (Goffman 2001: 13) belirtmektedir.

İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu ile 1603 – 1675 yılları arasında yaptığı anlaşmalarla, kendi tüccarlarına tanınan hakları genişletti (Uyar 2007: 9). İngiltere'nin Doğu pazarına girme çabalarının ticari menfaatleri doğrultusunda olduğu ve Avrupa'daki rakipleri ile mücadele edebilmeyi amaçladığını daha önce

belirtmiştik. Goffman’a göre, İngilizlerin, ticari rakipleri karşısındaki üstünlüklerinin kayda değer olduğu kısa süre içinde anlaşıldı (Goffman 2001: 13). İngilizler başta İstanbul, İzmir ve Halep olmak üzere Osmanlı kentlerinde önemli bir ticaret ağı kurmuşlar ve Osmanlı ile iyi siyasi ilişkilerde bulunmuşlardır. Goffman’a göre, Büyükelçi Henry Lello’nun 1601 yılından Osmanlılardan almayı başardığı kapitülasyonlar, İngilizlerin önemini kanıtlamıştır (Goffman 2001: 14). Böylece İngiltere, bölgede bulunan, başta Fransa olmak üzere, diğer Avrupalı rakiplerine de meydan okumuş oluyordu. Hem ticari hem de siyasi bağlantıları ile Uyar’a göre, XVII. yüzyılda iyi olan Osmanlı İngiliz ilişkileri XVIII. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir (Uyar 2007: 9).

XVIII. yüzyılın ortalarından sonra, İngilizlerin Osmanlı İmparatorluğu aleyhinde bazı faaliyetler içerisine girdiği görülmektedir (Uyar 2007: 10). 1833 tarihini, İngiltere’nin Osmanlı Devleti’nin coğrafi, siyasi ve ekonomik yönden önemini gördüğü bir dönüm noktası olarak belirten Kürkcüoğlu, İngiltere’nin 1833 tarihine kadar -Yunan ayaklanması sırasındaki tutumu bir istisna olarak kabul edilirse- Yakın Doğu’da pasif bir tutum içerisinde (Kürkcüoğlu 2006: 5) olduğunu belirtmektedir. Kürkcüoğlu, Birinci Dünya Savaşı’na kadarki dönem içinde İngiltere’nin Yakın Doğu’daki çıkarlarını tehdit eden devletler, önce Fransa, daha sonra fakat sürekli olarak Rusya ve XX. yüzyılın başından itibaren Almanya (Kürkcüoğlu 2006: 2–3) olduğunu belirtmektedir.

Kampo Formio Antlaşması (1797), Fransa’ya bazı Yunan adaları ve Arnavutluğu kazandırmıştı. Mora valisinden gelen ilk raporlarda, Napolyon’un Yunanlılar arasında milliyetçilik propagandası yapmaya başladığı yazılı idi (Karal 1994: 27), 1768 -1774 Osmanlı Rus harbinde, Rusların Mora ve Yunan adalarına

yerleşmeleri sırasında, milliyetçilik kışkırtmaları yaptıkları görülmektedir (Karal 1994: 108). 1822 yılında İngiliz Dışişleri Bakanı Canning; bağımsızlıklarını elde edeceğine inandıkları Yunanlıları kendi nüfusuna alarak Rusya'ya kaptırmamak ve böylece Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı korumak düşüncesiyle, Yunan bağımsızlığını⁴ destekledi (Kürkçüoğlu 2006: 7). Başka bir deyişle, İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma prensibine rağmen, Yunan ayaklanmalarını desteklemiş olması, Ortodoks olan Yunanlıları Rusya'ya kaptırmamak ve böylece Avrupa'daki düşmanları olan Fransa ve Rusya'ya karşı menfaatlerini korumaktır.

Kürkçüoğlu, 1827 Londra Antlaşmasını Yunanlıların kabul etmiş olmasına karşın Osmanlı Devleti'nin reddetmesi üzerine İngiliz-Rus-Fransız donanmalarının, Navarin'de Osmanlı-Mısır donanmalarına karşı ortak bir harekâta giriştiklerini belirtmektedir. Bu olayla Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de Rusya'ya karşı koyacağı donanmayı yok etmiş oldular (Kürkçüoğlu 2006: 7). Karal'a göre, Fransa ve İngiltere'nin amacı Osmanlı'ya savaş açmak değildi; fakat Rusya Osmanlı Devletine savaş açtı (Karal 1994: 119) Navarin olayıyla birlikte Osmanlı, İngiltere ve Fransa ile

4 Mehmet Ali Paşa'nın Mora seferi İngiltere'nin hoşuna gitmedi. Doğu Akdeniz'de kuvvetli bir Mısır paşası veya kuvvetli bir Rusya yerine zayıf bir Osmanlı İmparatorluğu ve küçük bir Yunanistan, İngilizlerin işine daha çok yarıyordu. Ruslar ve İngilizler İbrahim Paşa'nın Mora'da yaptığı sözde zulümlere bir son vermek için St-Petersburg'da görüşmelere başladı. Görüşmelerin sonunda imzaladıkları protokol (4 Nisan 1827) bağımsız bir Yunanistan'ın kurulması yolunda atılmış ilk adımdı. Avusturya ve Prusya protokolü kabul etmeyince, Londra'da İngiltere Rusya ve Fransa arasında Londra Antlaşması (6 Temmuz 1827) imzalandı. Londra Antlaşması, Yunan devletinin kurulacağı, Osmanlı Devleti'nin kabul etmediği takdirde imza atan üç devlet tarafından baskı altında bulundurulacağı hükmü bulunmaktaydı. (Karal 1994: 116 – 117)

ilişkilerini kesmişti; fakat donanmasının yok edilmesiyle birlikte Rusya ile mücadele edebilecek bir gücüde bulunmamaktaydı.

Karal'a göre, Osmanlı Devleti, Fransa ve İngiltere'ye de herhangi cinsten bir yardım için güvenmemekteydi. Rusya'nın ise, İngiltere ve Fransa'ya, Yunan probleminin çözülmesi için Londra'da imzalanmış olan protokolü Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmekten başka savaş amacı olmadığı yolunda teminat vermesi, bu iki devleti savaşın dışında tutmuştur (Karal 1994: 119). Kürkçüoğlu ise, 1829 Edirne Antlaşması ile Rusya'nın elde ettiği yeni haklar sebebi ile İngiltere'nin Rusya'ya karşı güvensizliğinin arttığını (Küçüköğlu 2006: 7) belirtmektedir. Bağımsız bir Yunan devletinin kuruluşunun, Osmanlı Devleti'nin dağılmasında bir başlangıç noktası olduğuna değinen Karal, bundan böyle Osmanlı Devleti'nin devamı kendi kuvvetinden çok, devletlerarasındaki ilişkilerine bağlıdır (Karal 1994: 122) demiştir.

Uyar'a göre, XIV. yüzyıl, Osmanlı'nın denge politikaları uyguladığı ve bu politikalar sonucu ayakta kaldığı bir dönemdir. Bu denge politikası; i. 1791 – 1878 dönemi: Rus tehdidine karşı İngiltere'ye dayanma politikası, ii. 1878 – 1918 dönemi: Rus ve İngiliz tehdidine karşı Almanya'ya dayanma politikasıdır (Uyar 2007: 12).

Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olması birçok etnik kökenden oluşan Osmanlı Devleti'nde bir örnek teşkil etti. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'sı da isyan çıkarttı. İngiltere ilk başta bu isyanı dikkate almamıştır. Fakat Mehmet Ali Paşa'nın, Osmanlı ordularını defalarca yenerek ilerlemesi İngiliz hükümetini rahatsız ediyordu. Karal'a göre, Mehmet Ali Paşa'nın yerleşmiş olduğu Suriye, Hindistan'a giden yollarda İngiliz menfaatlerini tehdit ediyordu (Karal 1994: 133). İngiltere'nin menfaatlerine aykırı gördüğü ve Osmanlı Devleti toprak bütünlüğünü koruma

politikasına rağmen Mısır isyanı meselesinde Osmanlı Devleti'ne yardım etmemesini, Kürkçüoğlu, bu sırada Avrupa'daki 1830^ö gelişmelerine (Kürkçüoğlu 2006: 7) bağlamaktadır. İngiltere'nin Mısır isyanında müdahalede gecikmesi üzerine Osmanlı Devleti, Rusya'dan yardım istemek mecburiyetinde kalmıştır.

Mısır İsyanı'nı bastırmak için Osmanlı Devleti'ne yardım edecek olan Rusya, Osmanlı Devleti'nden bazı imtiyazlar istedi. Kürkçüoğlu'na göre, Rusya, 1833 yılında Osmanlı Devleti'yle Hünkâr İskelesi Antlaşmasını imzalamakla, İngiltere'nin Yakın Doğu'daki durumuna tehdit yöneltmiş oluyordu (Kürkçüoğlu 2006: 8). Bu tehdidin içeriği Karal, gizli madde olarak açıkladığı, Osmanlı Devleti, karşılıklı yardım kuralınca gerektiği vakit Rusya'ya yapmakla ödevli olduğu yardım yerine siyasi ve askeri kuvvetini Rusya'nın çıkarına uygun olarak Çanakkale Boğazını kapatması için kullanacağını (Karal 1994: 137) belirtmektedir. Boğazların, Rusya'nın çıkarlarına göre İngiltere ve Fransa'ya kapatılması durumu, Rusya'ya, İngiltere ve Fransa karşısında önemli bir üstünlük sağlayacaktır.

Hünkâr İskelesi Antlaşması gereğince, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'ya karşı Osmanlı Devleti'ni müdafaa etmek için Rus askerleri İstanbul'a gelmiştir. Uyar'a göre, Rus askerlerinin İstanbul'a yerleşmesinden rahatsız olan İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti ve Mısır Valisi arasında Kütahya Antlaşmasını imzalamasını sağladılar. Ardından da Rusların İstanbul'u terk etmesini sağladılar (Uyar 2007: 14)

⁵ Yunan Krallığı'nın kurulmasından sonra Fransa, mevcut Akdeniz dengesinin bozulmuş olmasını bir fırsat olarak değerlendirerek Cezayir'i işgal etmiştir.

Kocabaşoğlu, 1834 yılında İngiltere'nin tüm dünyada 150 kadar konsolosluk birimi varken, bunun 19'u Osmanlı topraklarındaydı (Kocabaşoğlu 2004: 54) diyerek İngiltere'nin Osmanlı ile ne kadar yakın ilişkilerde bulunduğunu göstermiştir.

Kütahya Antlaşması (1833) ile İngiltere, hem Mısır ordusu ile Osmanlı ordusu arasındaki savaflara son verdimiş ve bu yolla Osmanlı Devleti toprak bütünlüğünü korumuş, hem de Rusları İstanbul'dan uzaklaştırmıştır. Karal ise, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın da Osmanlı Padişahı II. Mahmut'un da bu antlaşmayı gönülsüz imzaladıkları (Karal 1994: 139) belirtmektedir. Uyar, Mısır meselesi, Mehmet Ali Paşa'nın 1838 yılında bağımsızlık ilan etmek istemesi üzerine yeniden gündeme geldiği; Mısır ordusunun Nizip'te Osmanlı ordusunu yenilgiye uğratması üzerine 1840 yılında İngiltere'nin aracılığı ile sorunun çözüme kavuştuğunu (Uyar 2007: 14) belirtmektedir. Elbette İngiltere, bu aracılığı ve Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunmayı, karşılıksız yapmamıştır. Belki de İngiliz Osmanlı ilişkileri açısından en önemli gelişmelerden biri olan 1838 Balta Limanı Ticaret Sözleşmesi imzalanmıştır. Kürkçüoğlu'nun belirttiği üzere, Balta Limanı Ticaret Sözleşmesi'nin temelinde, tekellerin yasaklanması sağlanmıştır. Asi Mısır Valisi böylece ağır bir mali zarara uğratılarak dize getirilmiştir (Kürkçüoğlu 2006: 9). Mısır meselesini nihai çözüme kavuşturan Osmanlı Devleti, Kürkçüoğlu'nun belirttiği üzere, Rusya'ya karşı İngiltere'nin desteğini almak üzere, Hünkâr İskeleyi Antlaşması'nı sona erdiren ve İngiltere'ye, Boğazlar üzerinde imtiyazlar sağlayan Boğazlar sözleşmesini imzalamıştır (Kürkçüoğlu 2006: 10). Osmanlı Devleti'nin uyguladığı denge politikası gereğince, Rusya tehdidine karşı İngiltere'ye yaslanmış olması ve bu dönemde İngiltere'nin, Osmanlı Devleti toprak tamlığı prensibi doğrultusunda,

İngiltere Kırım Savaşında Osmanlı'nın yanında yer almıştır. Bu savaş Rusya'nın yenilgisi ile sonuçlanmıştır.

1846 yılına gelindiğinde, İngiltere'nin tüm dünyadaki konsolosluk ünitelerinin sayısı 205 kadardı ve bunun 36'sı Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içerisindeydi (Kocabaşoğlu 2004: 58). 1834 yılını takiben 12 yılda 17 yeni konsolosluk ünitesinin Osmanlı Devleti sınırları içerisinde açılmış olması 1838 yılında imzalanan Balta Limanı Anlaşması'nın İngilizlere kazandırmış olduğu ekonomik çıkarların göstergesidir.

Napolyon harplerinden beri İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak tamlığı prensibini kabul etmişti; (Karal 1994: 116) fakat 93 harbi olarak bilinen 1877 – 1878 Osmanlı Rus savaşında, Osmanlı Devleti'nin uğradığı yenilgiden sonra, İngiltere, yaklaşık yüz yıldan beri izlediği Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmiştir (Uyar 2007: 17). Kürçüoğlu ise, 1871 – 1890 yıllarının Almanya'nın üstünlük dönemi olduğu ve Almanya'nın Rusya ile yakınlığının, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumanın güçleştiği bir dönem olduğunu (Kürkçüoğlu 2006: 15) belirtmektedir

1878'de İngiltere'nin, Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmesi ve Rusya ile ilişkilerini geliştirmesi sonucunda, XIV. yüzyılda denge politikası yürüten Osmanlı, yönünü Almanya'ya çevirmiştir. Uyar'a göre, 1878 sonrasında İngiltere'nin desteğini yitiren Osmanlı, yeni bir güç olarak ortaya çıkan Almanya'ya dayanmaya başladı. Ancak, Almanya'nın amacı da İngiltere'den farklı değildi, sadece uyguladığı yöntemler değişti. İngiltere, Alman yayılmacılığına karşı Rusya ve Fransa ile anlaşmaya yöneldi (Uyar 2007: 20).

İngiltere'nin, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunmaktan vazgeçmesi ile birlikte, Osmanlı Devleti toprakları üzerinde paylaşım politikasına yönelmiştir. İngiltere'nin XX. yüzyılda en büyük rakibi olan Almanya ile Osmanlı Devleti'nin yakınlığı, I. Dünya Savaşı'nda İngiltere ve Osmanlı Devleti'ni karşı karşıya getirmiştir.

3. 2. Cumhuriyetin Kuruluşu ve Sonrası Dönemde İngiliz Yaklaşımı

I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında İngiltere'ye karşı giren Osmanlı Devleti, Almanya'nın yenilmesi üzerine, kendi savaştığı cephelerde başarı elde etmesine rağmen yenik sayılmıştır. Kürkçüoğlu, Osmanlı yöneticilerinin, Savaş'ın hemen öncesinde İngiltere ve Fransa ile ittifak yollarını aradıklarının; ancak, İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne karşı politikasının, artık bu devleti ayakta tutmak değil; kaçınılmaz olan parçalanmasından en fazla pay almak esasına dayandığını (Kürkçüoğlu 2006: 26–27) belirtmektedir. İngiltere, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikasından, 93 Harbi zamanında vazgeçmiştir. Kürkçüoğlu'na göre, İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikası, esas olarak Rusya'ya karşı bir politikaydı. Oysa Üçlü İttifak içinde İngiltere 1907'den beri Rusya'yı da yanına almıştı (Kürkçüoğlu 2006: 27). Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıl'da denge politikası uygulaması ve kendine tehdit olarak gördüğü devletler karşısında bir diğer Avrupa devletine yakınlaşması sonucunda, İngiltere Rusya'yı yanına alırken, Osmanlı Devleti ise, İngiliz ve Rus tehdidine karşı Almanya'ya yanaşmıştır.

Uyar'a göre, Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'nın sonunda tam bir çöküş yaşadı. İtilaf devletlerinin Osmanlı Devleti'ni paylaşmaya yönelik, I. Dünya Savaşı sırasında yaptıkları gizli antlaşmalara uygun düşen işgaller başlamıştır (Uyar 2007: 25–26). Tüm bu işgaller devam ederken, İngiliz politikaları için Yılmaz, 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi sonrasında İtilaf devletleri adına, İngiltere'nin etkin politikalar belirlediği bir dönem yaşandığını (Yılmaz 2002: 23) belirtmiştir.

Osmanlı Hükümetinin Mondros Mütarekesi'ni imzalaması ile savaş sona ermiş olsa da, İttifak devletlerinin Osmanlı topraklarını paylaşmak üzere yaptıkları gizli antlaşmalarda yer alan işgaller, Anadolu'da bir direnişle karşılaşmıştır. Kürkçüoğlu, Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra, Türkiye, doğuda Ermenistan'a batıda da Yunanistan'a karşı bir Kurtuluş Savaşı verirken, aslında bu ülkeleri destekleyen İngiltere ve müttefiklerine karşı da -dolaylı biçimde de olsa- savaşmış olduğunu (Kürkçüoğlu 2006: 39) belirtmektedir.

İngiltere, Milli Mücadele'nin ilk yıllarında, Türkiye'ye karşı olumsuz düşüncelerini ve şüphelerini korumaktadır. İngiltere'nin Milli Mücadele'ye karşı izlediği siyasete değinen Uyar'a göre, Osmanlı Devleti, savaşın 2–3 yıl uzamasına neden olmakla ve Hristiyan azınlıklara kötü davranmakla suçlanmaktaydı (Uyar 2007: 28) Osmanlı Devleti parçalanırken, İttifak kuvvetleri kendi paylarına düşecek olan bölgeler üzerinde anlaşamıyorlardı. Uyar'a göre, İngiltere, Milli Mücadele hareketinin ileri gelenlerinin Sovyet Rusya ile birleşmelerini engellemeye çalışıyordu (Uyar 2007: 29). İngiltere, Türkiye ile Sovyet Rusya arasına bir set çekme gereğini hissetmiştir. İngiltere, bu çabaları ile aynı zamanda Sovyet Rusya'nın kendi menfaatlerine zarar verecek bölgelere nüfuz etmesini de engellemiş olacaklarına inanıyordu.

İngiltere, Türkiye ile Sovyet Rusya arasında bir tampon bölge olarak Ermenistan devletinin kurulmasını desteklemiştir. Kürkçüoğlu'na göre, İngiltere, Rusya ile Fransa ve Türkiye'nin arasına Amerika'yı tampon bölge olarak koymak istiyordu. Bu sebeple ve Rusya ile Türkiye arasına bir set çekmiş olmak için İngiltere, Ermenistan mandasının Birleşik Amerika'ya verilmesini sağlamaya çalışmıştır (Kürkçüoğlu 2006: 65). İngiltere'nin Ermenistan mandasını Amerika'ya bırakmak istemesindeki bir başka sebebi ise Uyar, Ermenilerin mandaterliğini kabul etmeyen İngiltere, Kürtlerin mandaterliğini üstlenmeyi planlamaktaydı. Böylelikle İngiltere, kendi nüfuz alanı olan Irak ve İran'da yeni bir koz elde etmiş olacaktı. Ayrıca kurulması düşünülen Kürt manda yönetiminin bulunduğu bölgenin petrol bölgesi olması dolayısıyla, Kürtlerin İngiltere nezdinde ki değerinin yüksek olduğunu (Uyar 2007: 31) belirtmektedir. Milli Mücadele hareketinin ilk yıllarında İngiltere, 93 Harbi sonrasına dayalı olan toprak tamlığı prensibinden vazgeçmesiyle birlikte, Osmanlı Devleti'ni, Hristiyan azınlıklara karşı kötü muamele ile suçlamış ve dönemin oryantalist söylemi içerisinde yer almıştır. Bu yolla İngiltere, kendi menfaatlerini korumayı ön planda tutmuştur. Parçalanmakta olan Osmanlı Devleti'nden, ticari ve siyasi menfaatleri doğrultusunda toprak almayı hedeflemiştir.

1921 yılına gelindiğinde, İngiltere ve Türkiye arasında ilişkilerde nispi bir yumuşama gerçekleşmiştir. Bu yumuşamanın sebepleri; Mustafa Kemal'in yararlandığı güçler, İslam etkeni (Kürkçüoğlu 2006: 87), Rusya etkeni (Kürkçüoğlu 2006: 91), müttefiklerin ayrılıkları ve gelişen ilişkiler (Kürkçüoğlu 2006: 119) olarak belirtilmektedir. Uyar ise, Milli Mücadele'nin başlarında İngilizler, Kuva-yı Milliyecileri "haydutlar çetesi" olarak tanımlarken, ilerleyen yıllarda, özellikle Nisan 1921 tarihinde kazanılan İkinci İnönü zaferinden sonra, ilişkilerde bir dönüm noktası

(Uyar 2007: 34) olarak değerlendirmektedir ve bu zaferin İngiltere’de Yunanistan’a karşı bir hayal kırıklığı yarattığını (Uyar 2007: 35) belirtmektedir. İlişkilerin yumuşamaya başladığı bu dönemde İngiltere’nin, Türk kuvvetlerinin gücünün arttığını fark etmesi ve başka bölgelerde kendisini tehdit edebileceğine yönelik endişelerin önemli bir faktör olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Kürkçüoğlu ise, İngiltere’nin, Yunanistan’ın arkasındaki desteğini büyük ölçüde kaldıran ve Anadolu’ya karşı tutumunu yumuşatan bu genel unsurların yanında üç özel etken daha vardır (Kürkçüoğlu 2006: 158). Bu özel etkenler ise; Yunanistan’a Konstantin’in dönüşü (Kürkçüoğlu 2006: 159), İngiltere’deki Türk taraftarı eleştiriler (Kürkçüoğlu 2006: 159) ve Anadolu’nun gücünü göstermesi (Kürkçüoğlu 2006: 167) olarak belirtmektedir. Sonuç itibariyle, genel ve özel etkenler İngiltere ve Türkiye ilişkilerinde nispi bir yumuşamayı sağlamıştır. İki ülke ilişkileri adına dostluğa doğru giden yolda Lozan Barış Konferansı’nın önemli bir rolü olduğu belirtilmelidir. Uyar’a göre, Milli Mücadele sonrasında barışın kurulma sürecinde Türk – İngiliz ilişkileri kolay bir şekilde gelişmemiştir. İki ülke arasındaki sorunların bir bölümü Lozan’da tam olarak çözülemediği için, ilerleyen yıllarda da ilişkilerin gelişmesi kolay ve hızlı olmamıştır (Uyar 2007: 39).

Mustafa Kemal önderliğinde Anadolu’da başlayan Milli Mücadele hareketi kuşkusuz İngilizlerin beklediği bir gelişme değildi. Osmanlı Devleti tarafından kabul gören Sevr Antlaşması, Anadolu’daki Milli Mücadeleyi yönetenlerce hiçbir zaman kabul edilmemiştir. I. Dünya Savaşı sonrası durumu Lozan Antlaşması belirlemiştir. Yılmaz’a göre, Türkiye’nin bu başarısı hiç şüphesiz İngiliz dış politikasındaki değişiklikleri de beraberinde getirecek; savaş sonrası Türkiye politikalarının mimarı

olan Lloyd George Hükümeti düşecek ve yeni hükümeti Muhafazakâr Bonar Law kuracaktır (Yılmaz 2002: 24).

Lozan görüşmeleri ve İngiltere'deki hükümet değişikliğinin yanı sıra, kamuoyu nezdinde de Türkiye ve Mustafa Kemal'e karşı bir sempati oluşmaktadır. Yılmaz'ın belirttiği gibi, Ocak 1922 tarihinde The Times gazetesi, bir başyazısında; İngiltere ve Fransa'nın Türkiye'ye karşı birlikte hareket etmelerini İslam dünyası nezdinde Batı medeniyetlerinin birlikteliğini göstermesi açısından çok önemli bulduğunu belirtiyor. Özellikle İngiltere ve Fransa'nın birlikte hareket etmediklerinin veya Avrupa'nın kendi içinde bir bütünlük oluşturamamasının Doğulularca fark edilmesi halinde, İngiliz ve Fransız idaresi altında yaşayan Müslüman halk nezdinde huzursuzluklar doğabileceğini not ediyordu (Yılmaz 2002: 24).

Kürkçüoğlu, Lozan Konferansı'nı Türkiye'nin İngiltere'yle ilişkilerinde yeni bir dönem olarak değerlendirmektedir. İngiltere'nin, parçalama politikasına son vererek, Türkiye'yi, eşitlik temeline dayalı ilişkiler çerçevesi içinde, Avrupa toplumunun bir üyesi olarak kabul etmek zorunda kaldığını (Kürkçüoğlu 2006: 303) belirtmektedir. Lozan Konferansı ile başlayan ilişkiler dostluk çerçevesinde yürütülmüştür. Lozan Konferansı sonrasında İngiltere ve Türkiye ilişkileri normalleşmiştir.

Lozan Konferansı, İngiltere ile Türkiye arasındaki tüm husumetlere bir çözüm yaratamamış olmasına rağmen, iki ülke ilişkilerinin yumuşadığı ve hatta normalleşmeye başladığı süreçte önemli bir rol üstlenmiştir. İngiltere ve Türkiye arasında Lozan'da çözülemeyen ve ilerleyen yıllarda da devam eden en önemli konu Musul meselesidir. Musul meselesi 1924 yılında Milletler Cemiyeti'ne

götürülmüştür. Kürkçüoğlu'na göre, Türkiye'nin Musul konusundaki yalnızlığı, Milletler Cemiyeti'nde açıkça görülmüştür. Türkiye, Milletler Cemiyeti üyesi değildi; İngiltere ise, bu örgütte en çok sözü geçen devletti. Bunun sonucu olarak, 1926 yılında Türkiye'nin bu konuda İngiltere ile anlaşmaya varılmış (Kürkçüoğlu 2006: 366) olduğunu belirtmektedir.

Uyar, 1929 – 1936 dönemini Türk-İngiliz ilişkilerinin normalleşmeye başladığı ve Türkiye'nin Batı ittifakına yöneldiği bir dönem (Uyar 2007: 161) olarak belirtmektedir. Kürkçüoğlu, bu dönemde İngiltere'nin barış düzenini korumaya yönelik girişimlerde bulunan ülkelerin başında gelmesini, Türkiye ile İngiltere arasında yeni bir işbirliği sebebi olduğunu belirtmektedir. Türkiye, 1932'de Milletler Cemiyeti'ne girmiş; 1934'de Balkan Antantı'nın, 1937'de ise Sadabat Paktı'nın kuruluşunda öncülük yaparak İngiltere ile dolaylı işbirliğinde bulunmuştur (Kürkçüoğlu 2006: 407). Mayall ise, 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile çözüme kavuşturulduğunu (Mayall 1997: 41) belirtmektedir. Böylelikle, İngiltere ile arasında Lozan'dan bu yana uzayan tüm sorunları çözmüş bulunmaktadır.

İngiltere ile ilişkilerin normalleşmesi ile yönünü Batı'ya çeviren Türkiye'nin, Batı - özellikle de İngiltere - ile ilişkilerinin gelişmesinin nedenlerinden birisi de, 1933 yılında Hitler'in iktidara gelmesi olmuştur (Uyar 2007: 201). I. Dünya Savaşı sonrasında, barış durumunu korumayı amaçlayan -anti-değişimci-⁶ ülkeler arasında yer alan Türkiye, II. Dünya Savaşı'nda kendisine herhangi bir saldırıda

⁶ Revizyonist ülkeler; I. Dünya Savaşı sonrasındaki antlaşmalar; bu antlaşmalara bağlı toprak paylaşımları ve yeni düzenden memnun değillerdi ve bu durumun düzeltilmesini istiyorlardı. Anti-değişimci ülkeler ise; mevcut barış düzenini korumaya yönelik olarak bu antlaşmaların yürürlüklerinin devam etmesinden yanadır.

bulunulmadığı takdirde tarafsız kalacağını ilan etmiştir ve II. Dünya Savaşı süresinde denge politikası uygulayarak, kendisini Savaş'ın dışında tutmuştur. Mayall, buna rağmen 1943 yılında, Almanya'nın Türkiye'yi işgal etme olasılığının ortadan kalkmasıyla birlikte ittifak devletlerine yakınlaştığını ve 23 Şubat 1945'de Almanya'ya savaş ilan ettiğini, bu yolla Birleşmiş Milletler organizasyonuna katılmayı garantilediğini (Mayall 1997: 42) belirtmektedir.

Kürkçüoğlu, Türkiye'nin Batı'lı yapısını koruduğu ve İngiltere'nin temel çıkarlarına tehdit yöneltmediği sürece, İngiltere'nin Türkiye'ye ve onunla işbirliği zorunluluğunun devam ettiğini (Kürkçüoğlu 2006: 408) belirtmektedir. Yılmaz'ın belirttiği gibi, 1930'lu yıllardan itibaren, Türkiye artık Mustafa Kemal'in Türkiye'si (Yılmaz 2002: 211) olmuştu. İngiltere ticari ve siyasi menfaatlerine zarar vermediği ölçüde Türkiye'yi modern bir Avrupa devleti olarak görmekte ve Türkiye ile işbirliği sağlamaya çalışmaktadır.

İngiltere, XX. yüzyılın ilk yarısında iki büyük savaşın içerisinde yer almıştır. Bu savaşların sonunda kazanan taraf olsa da İngiltere adına olumsuz gelişmeler de söz konusuydu. Henüz I. Dünya Savaşı sonrasında, Canbolat'a göre, tüm Avrupalı müttefiklerin İngiltere'ye ve bundan daha az bir oranda da Fransa'ya borçları vardı; bu iki güç ise Birleşik Devletlere karşı, ağır borç altındaydılar. Almanya'nın borçlarını ödemeye muktedir olmadığını açıklaması, Fransa ve İngiltere'nin Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı borç yükümlüklerini geciktirmeleri Avrupa – ABD yakınlaşmasını olumsuz biçimde etkiliyordu (Canbolat 2002: 76). Delanty'e göre, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa artık dünya siyasetinin merkezi değildi ve ağırlık merkezi Atlantik'in karşı tarafına geçmişti. Büyük Savaş'tan sonra uluslararası finansın merkezinde de değişiklikler olmuştu. Birleşik Devletler, Britanya'nın yerine,

dünyadaki en büyük kredi açıcı ülke sıfatını elde etti (Delanty 2005: 150). Bu durum İngiltere'nin II. Dünya Savaşı sonrasında, diğer Avrupa ülkelerine değil, Amerika ve Rusya'ya yakınlaşma eğilimi olarak gözlemlenmiştir. Bundan böyle İngiliz politikaları daha çok Amerikan etkisi altında kalacaktır.

İngiltere, Türkiye'yle ikili husumetlerini 1936 Montrö Sözleşmesi ile çözmüştür. Başka bir deyişle 1936 yılından sonra iki ülke arasında herhangi cinsten bir problem yaşanmamıştır. II. Dünya Savaşı'nın bitmesine yakın 1945 yılında Türkiye'nin Almanya'ya savaş açması ve savaş sonrasında Birleşmiş Milletlere üye olması, Türkiye'nin yönünü Batı'ya çevirmiş olduğunun göstergesidir. Yine II. Dünya Savaşı sonrasında, Batı'lı hareketinin lokomotif ülkesi olma görevi Amerika'ya geçmiştir. Bu tarihten sonra İngiliz – Türk ilişkilerinde, iki ülkenin kendi arasındaki belirleyenlere oranla, adı geçen bu iki ülkenin ayrı ayrı Amerika ile olan ilişkileri daha büyük bir belirleyen olmaktadır. II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, Batı demokrasileri ve Rus komünizmi arasında bir soğuk savaş ortamı yaratılmıştır. Batı'lı ülkeler, Doğu Akdeniz'de Rus tehdidine karşı ortak hareket etme kararı almışlardır. Mayall, 1947 yılında Truman Doktrini esasında, Yunanistan ve Türkiye'ye 400 milyon dolarlık bir yardımı öngördüğünü (Mayall 1997: 43) belirtmektedir. Böylece Türkiye, Doğu Akdeniz'deki Rus tehdidine karşı Batı kampında yer almıştır.

Daha öncede belirtildiği gibi İngiltere, Türkiye Batı'lı modern bir devlet olduğu ve İngiltere'nin bölgesel menfaatlerine aykırı hareket etmediği ölçüde, İngiltere tarafından işbirliği kurulacak bir ülke konumundadır. İki blok arasında Türkiye'nin tercihini Batı demokrasisi yönünde kullanmış olması ve üyesi olduğu uluslararası organizasyonlar, İngiltere açısından, Türkiye'nin yönünü Batı'ya

çevirmiş olduğu kanaatini güçlendirmektedir. Mayall'a göre, 1952'de Türkiye, Yunanistan'la birlikte NATO'ya üye olmuş, 1953'de Yunanistan ve Yugoslavya ile birlikte Balkan Paktı'nı oluşturmuş ve 1955'de İngiltere, Irak, İran ve Pakistan'la birlikte Bağdat Paktı'nı oluşturmuş (Mayall 1997: 44) olduğunu belirtmektedir.

Gönlübol, Türk dış siyasetinin en önemli konularından birisinin de Kıbrıs meselesi olduğunu, 1954'de Yunanistan'ın Kıbrıs meselesini, Birleşmiş Milletler aracılığı ile uluslararası platforma taşıdığını (Karpas 1975: 13) belirtmektedir. Türkiye, Yunanistan ve İngiltere konuya taraf olmuşlardır. Bilge, 1571 – 1914 yılları arasında Kıbrıs'ın Osmanlı toprağı olduğunu fakat 1878 yılında adada yönetimin İngilizler tarafından sağlandığını ve 1914 yılında Kıbrıs'ın İngiliz kolonisi ilan edildiğini (Karpas 1975: 135) belirtmektedir. Yunanistan'ın Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletler'e taşıması sonucu 1960 yılında, Kıbrıs'ta 1914'den beri süren İngiliz hâkimiyeti bitmiştir. 1954 yılından itibaren, Türk – İngiliz ilişkileri genel olarak Kıbrıs meselesi olmuştur. 1960 yılında İngiltere, Kıbrıs'tan çekilmiş olsa da 1974 olaylarından sonra Kıbrıs'ta henüz nihai bir barış imzalanamamıştır. İngiltere garantör ülke sıfatı ile hala meselenin tarafıdır.

3. 3. Türkiye'nin AT' ye Başvurusu Sonrası İngiliz Yaklaşımı

1950'li yıllarda Avrupa devletleri, içinden çıkmış oldukları ve ağır sonuçları ile karşı karşıya kaldıkları savaştan sonra, iktisadi menfaatler uğruna yeniden büyük ölçekli bir savaşın eşiğine gelmemek için birbirleri ile anlaşma yoluna gitmişlerdir. Örek, Avrupa Birliği'nin ilk teşkilat yapısının, 18 Nisan 1951'de Belçika, Fransa,

Batı Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda arasında imzalanan Paris Antlaşması ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (Örek 1994: 105) olduğunu belirtmektedir. Tarihi boyunca İngiltere, Kıta Avrupasının kendine özgü sorunlarına karşı pek duyarlı değildi (Canbolat 2002: 87) ve Canbolat, Churchill'in "biz Avrupa ile beraberiz ama Avrupa'nın içinde değiliz" (Canbolat 2002: 87) sözlerini hatırlatmaktadır. İngiltere, Savaş sonrasında Amerika ile yakınlaşmayı ve Avrupa'daki bu oluşumun içinde bulunmamayı tercih etmiştir.

Ott – Inglis, 1960'lı yıllarda Avrupa Topluluğu'nun, ekonomi alanındaki başarıları ve ticaretteki bariyerleri kaldırması üzerine İngiltere, 1961–1963 yılları arasında, Avrupa Topluluğu ile müzakerelere başlamış; fakat Fransız vetosu sebebiyle başarıya ulaşamamış (Ott – Inglis 2002: 87) olduğunu belirtmektedir. İşçi Partisi 1967'de ikinci kez başvuruda bulunmuş fakat bu başvuru da yine Fransa tarafından veto edilmiştir (Jones 2007: 15). İngiltere, üyelik başvurusunun kabulü için, üçüncü başvuru tarihi olan 1971 yılını ve Gaulle'nin⁷ görevden ayrılmasını beklemek durumunda kalmıştır (Jones 2007: 15); nihayet 1973 yılında İrlanda ve Danimarka'yla birlikte üyeliği gerçekleşmiştir (Jones 2007: 16).

Türkiye, 15 Temmuz 1959 tarihinde Yunanistan'ın AET'ye yapmış olduğu başvurusu karşısında büyük bir endişeye kapılmış ve bu başvurunun hemen ardından 31 Temmuz 1959'da, Roma Antlaşmasının 238. maddesi uyarınca başvurusunu yapmıştır (Torun 2001: 39) ve 1963'de imzalanan Ortaklık Antlaşması ile ilişkilerini başlatmıştır (Canbolat 2002: 284). Türkiye ne AET'ye başvurusunu yaptığında ne de Ortaklık Antlaşmasını imzaladığında İngiltere henüz AET ile ilişki kurmuştu. Fakat

7Charles de Gaulle; Fransa Cumhurbaşkanı (1959 – 1969)

Preston'ın belirttiği gibi, Yunanistan'ın AET üyeliği daha çok politik nedenlerle ilişkilendirilmiş ve Akdeniz güvenlik politikalarının geliştirilmesi açısından Türkiye'yi de kapsayacak biçimde düşünülmüştür (Preston 1997: 47).

1974 yılına gelindiğinde, İngiltere'nin AET üyesi bir ülke olmuş olmasına karşın Türkiye ve Yunanistan ile üyelik müzakereleri henüz sonuç vermemişti. Preston, Yunanistan'ın, Türkiye'nin Kıbrıs müdahalesinin ardından NATO'dan atılmış (Preston 1997: 48) olduğunu belirtirken, Chipman'a göre, Karamanlis, Yunanistan'ın Batı'nın bir parçası olduğunu ve Batı ile müttefik olmadıkları bir seçeneğin kabul edilemez olduğunu ısrarla dile getirmektedir (Chipman 2005: 269). Preston'a göre, İngiltere ve Almanya, Yunanistan'ın AET'ye tam üyeliğine soğuk bakmaktadır. Bunun başlıca sebeplerini ise, Yunanistan'ın AT'yi NATO'ya alternatif olarak Batı dünyasına dâhil olmakla ilişkilendirmesi ve Yunanistan'ın üyeliğinin, Türkiye ile ilişkilerini olumsuz etkileyebileceği endişesi (Preston 1997: 50) olarak belirtmektedir.

Preston'un belirtmekte olduğu bu endişe 1972 yılındaki komisyon raporuna da geçmiştir. Yunanistan'ın üyelik müzakerelerinin ertelenmesini öngörmüş olmasına ve başta İngiltere olmak üzere Danimarka ve Belçika'nın da baskılarına rağmen, Yunanistan'ın Türkiye'nin AT ile ilişkilerini engellemeyeceği yönündeki telkini üzerine komisyon raporu reddedilmiş ve Yunanistan'la müzakerelere en erken tarihte başlatılması kararı çıkartılmıştır (Preston 1997: 51–52).

AT'nin ikinci genişleme süreci olarak geçen bu dönemde 1981 yılında Yunanistan'ın tam üyeliği gerçekleştirilmiştir. AT'nin ikinci genişleme süreci, Yunanistan ve Türkiye üzerine odaklanmış bir programdı. Mayall, 1978'de AT,

Türkiye'ye katılım teklifinde bulunduğunda, dönemin başbakanı Bülent Ecevit'in, AT'yi reddettiğini (Mayall 1997: 66) belirtmektedir.

Harrison – Boyd'a göre, İngiltere'nin Avrupa bütünleşmesine bakış açısı, kurulan ticaret ağı içinde yer almak ve yaşam standartlarını yükseltmek gibi, sadece ekonomik hedeflere dayanmaktadır. Avrupa'ya siyaseten daha yakın durmak İngiltere'nin ekonomik olarak avantajıdır (Harrison – Boyd 2006: 172). İngiltere, Avrupa Birliği genişleme süreci içerisinde Türkiye'ye desteğini sağlamış bir ülkedir. İngiltere, AT'nin ikinci genişleme sürecinde, Yunanistan'ın AT'ye tam üye olma sürecini erteleterek, Türkiye'nin de AT'ye üyeliğinin gerçekleşmesini istemektedir. Türkiye'nin üyelik durumu belirsizliğini taşıırken Yunanistan'ın üye olmasını iki ülke arasındaki ilişkiler ve Akdeniz'in güvenliği açısından endişe ile karşılamaktadır. Yunanistan'ın AT'ye üye olmasından sonraki süreçte, Türkiye'de askeri yönetim başa geçmiş ve daha sonrasında sivil yönetimin tekrar başa gelmesi sürecinde AT'yle ilişkiler askıya alınmıştır. Yunanistan'ın veto hakkını kullanması sonucu AB ile Türkiye ilişkileri çıkmaza girmiştir.

Türkiye'nin 1999 yılında aday ülke statüsünü kazanması sonrasında AB - Türkiye ilişkileri açısından en önemli iki dönem, 12–13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Zirvesi ve 03 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi dönemleridir. Bu dönemler, çalışmanın bir sonraki bölümünde İngiliz yazılı basını üzerinde yapılan söylemsel metin analizi ile gösterilecektir.

IV. BÖLÜM

İNGİLİZ YAZILI BASININDA TÜRK KİMLİĞİ

TEMSİLİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

4.1. İngiliz Yazılı Basınının Yapısı

İşçi sınıfının oluşumu ve Sanayi Devrimi ile birlikte XVII. yüzyılda İngiltere’de gazetelerin önemi ortaya çıkmaktadır. XVII. yüzyılda Fransız Devrimi ve Amerikan Devrimi gibi dış etkenler, başta İngiltere olmak üzere tüm Avrupa’da yazılı basını toplumsal yapı üzerinde aktif bir konuma getirmiştir. Browne’ye göre, medya, ikinci sosyalleşme sürecinde biçimsel olmayan bir bilgi kaynağı olarak önemli bir pozisyona sahiptir. Medya’da gördüğümüz, okuduğumuz ve duyduğumuz şeyler, bize kendimizi nasıl gördüğümüz ve ötekilerin bizi nasıl gördüğü hakkında kimlik odaklı bilgiler sunmaktadır. Günümüzde İngiltere’de yaklaşık olarak günde 13 milyon gazete satılmaktadır (Browne 2005: 161).

Andrews’e göre, çağdaşlarına kıyasla, İngiliz basınının doğuş ve gelişim süreci diğer ülkelere oranla istihbarat –haber- yorumlama, toplama ve yayımlama yönünden farklı değerlendirilmelidir (Andrews 1859: 8). Chapman, 1789 – 1815 yıllarının önemine dikkat çekerek, önce İngiltere ve sonra Fransa’da gazetelerin karşı karşıya kaldığı muhafazakâr güçlerle çatışmanın; Fransa’da İngiltere’ye oranla daha etkili olduğunu (Chapman 2005: 22) belirtmektedir. Başta İngiltere olmak üzere Avrupa ülkelerinde gazetelerin gelişimi üzerine literatür incelendiği zaman 1789 Fransız Devrimi’nin toplumsal yapı ve siyaset üzerindeki etkileri önemle

vurgulanmaktadır. Barker, Fransız Devrimi'nin, İngiltere'de gazetelerin demokrasi ile tanışmasını sağladığını (Conboy 2004: 87) belirtmektedir.

Fransa'daki gelişmeler kısa süre içinde İngiltere'de de radikal hareketlerin başlamasında etkili olmuştur. Bu radikal hareketin İngiltere'deki tezahürü olarak Londra Yazışma Derneği gösterilebilir. E.P. Thompson, Londra Yazışma Derneği'ni bir "işçi sınıfı" derneğinden çok "popüler radikal" bir dernek olarak (Thompson 2004: 53) tanımlamaktadır. Chapman ise, Londra Yazışma Derneği'nin, Paine'den esinlenen radikal risaleler yayımladığını (Chapman 2005: 23) ileri sürmektedir.

Conboy, 1785 yılında The Times gazetesinin hükümet tarafından para yardımı aldığını (Conboy 2004: 90) belirtmektedir. 1803 yılına gelindiğinde The Times gazetesini diğer tüm gazetelerden ayıran en belirgin özelliği ise kendine ait bir haber toplama servisi olduğudur (Chapman 2005: 24). Yılmaz'a göre, The Times'in kendine ait olan haber servisi sayesinde verdiği orijinal ve güvenilir haberlerden kaynaklı bir üne kavuştuğudur (Yılmaz 2002: 4).

İngiltere'de gazetelerin gelişimini sağlamasında önemli rol oynayan etkenler sadece Fransız Devrimi gibi dışsal etkenler değildir. Aynı zamanda demiryolları ve posta ağı sisteminin gelişmesi de İngiltere'de gazetelerin gelişim sürecinde önemlidir. Chapman, 1840'lı yıllarda demiryollarının gelişmesi ile Londra gazetelerinin ülkenin geri kalan bölgelerinde dağıtılabildiğini (Chapman 2005: 31) belirtmekte ve böylece bölgesel yayınların ulusal dağıtımının sağlanması ile ulusal basının merkezinin Fleet Street'e çekilmiş olduğunu (Chapman 2005: 31) belirtmektedir. Demiryolu ağı, gazetelerin dağıtımını kolaylaştırmış ve bölgesel yayınların ulusal düzeye çekilmesinde etkili olmuştur; bunun yanı sıra posta ağının

gelişmiş olması da önemlidir. Chapman, İngiltere'ye dağıtılan Amerikan gazetelerinin %80'inin posta yolu ile ulaştığını (Chapman 2005: 31) belirtmektedir.

Büyük ölçüde Fransız Devrimi ve Amerikan Devrimi aracılığıyla gelişen yeni düşüncelerden etkilenen İngiliz radikaller, öncelikle risaleler yayınlama yolu ile İngiliz gazeteciliğinde önemli bir rol oynamışlardır. Bu radikal yayınlarla mücadele etmesi amaçlanan ve hükümet tarafından finansal destek sağlanan gazeteler kurulmuştur. Sanayi Devrimi ile birlikte gelişen demiryolu ağları ve posta ağı sayesinde, yerel yayınlar ulusal ölçeğe ulaşmışlardır. Başka bir deyişle, İngiliz gazeteciliği, erken dönemde Kraliyet ailesi mensupları ve sonrasında hükümet tarafından desteklenen muhafazakâr gazeteler ile radikal gruplar tarafından yayımlanan başta risaleler arasındaki mücadele ile biçimlenmiştir.

1785 yılında kurulan The Times, 1855 yılında kurulan The Daily Telegraph, 1772 yılında kurulan The Morning Post, 1821 yılında kurulan Manchester Guardian ve 1893 yılında kurulan The Westminster Gazette, İngiliz basın tarihinin en önemli yayınlarıdır.

Yapılacak olan deneye dayalı (ampirik) çalışmada yararlanılacak üç gazete; The Times, The Daily Telegraph ve The Independent gazeteleridir.

1785 yılından beri günlük olarak yayınlanan The Times, 1981 yılından itibaren Rupert Murdoch'un sahip olduğu News Corporation grubuna ait bir gazetedir. The Times, geleneksel olarak merkez-sağ görüşüne sahip bir gazete olmasına rağmen 1997 yılından itibaren Tony Blair liderliğindeki İşçi Partisi'ni

desteklemektedir. Fakat İngiliz kamuoyu araştırmaları şirketi Ipsos Mori⁸ tarafından yapılan bir araştırmaya göre okurların %40'ı Muhafazakâr Parti'yi desteklemektedir.

Yine Ipsos Mori tarafından yapılan bir araştırmaya göre, okurlarının %60 gibi büyük bir çoğunluğunun Muhafazakâr Parti'yi desteklemekte olduğu bir başka gazete The Daily Telegraph'dır. 1855 yılında kurulan gazete, 1937 yılında, kuruluş tarihi 1772 olan Londra'nın en eski günlük gazetesi olan ve muhafazakâr kaliteli basının önde gelen ismi, The Morning Post ile birleşmiştir (Yılmaz 2002: 5). Telegraph Media Grup Lmt tarafından basılmakta ve yayın hayatına devam etmektedir.

The Independent gazetesi, yayın hayatına 1986 yılında başlamış bir gazetedir. Independent News & Media grubu tarafından basılmaktadır. 2004 yılında 'İngiliz Basın dlleri'nde ulusal yayınlarda yılın gazetesi seçilmiştir. İngiliz kamuoyu araştırmaları şirketi Ipsos Mori tarafından yapılan bir araştırmaya göre okurların %39'u Liberal Demokrat, %36'sı İşçi Partisi'ni desteklemektedir.

4.2. zmlenin Yaklaşımı ve Yöntemi

İngiliz yazılı basınında Türk kimliğinin temsili ve zmlemesi için; 12–13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi dönemi için, belirlenen, dönemin 9 gün öncesi ve 6 gün sonrasını da içerecek biçimde, 03 – 18 Aralık 2002 tarihleri arasında toplam 15 gün boyunca The Times, The Daily Telegraph ve The

⁸<http://www.ipsos-mori.com/polls/2004/voting-by-readership.shtml>

Independent gazetelerinde yer alan 36 haber ve köşe yazısı değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Bu dönemle karşılaştırmalı olarak, 03 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi dönemi için, 26 Eylül – 09 Ekim 2005 tarihleri arasında 15 gün boyunca adı geçen gazetelerde yer alan 37 haber ve köşe yazısı incelenecektir.

Dönem içerisinde seçilmiş olan gazetelerde, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine yönelik kimlik odaklı doğrudan ve dolaylı olarak yer alan haber ve köşe yazıları değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Seçilmiş dönem içerisinde her bir gazete kendi içinde sürecin tamamında yapmış olduğu haberler ile değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan haberler, gazetelerin resmi internet sitelerinden elde edilmiştir. Gazetelerin resmi internet sitelerinde yer alan arşiv veri tabanının, mevcut dönemdeki tüm haberleri depolamamış olma olasılığı göz önüne alınarak, belirtilen tüm sayılar 'yaklaşık' olarak algılanmalıdır. Analiz için yaklaşım ve yöntem olarak, eleştirel söylem çözümlemesi kullanılacaktır.

Dijk, eleştirel söylem çözümlemesini, sosyo-politik söylem çözümlemesi olarak da adlandırılabilir fakat gelişimini henüz tamamlamamış disiplinler arası bir alan (Toolan 2002: 104) olarak tanımlamaktadır. Gelişimini henüz tamamlamamış bir yöntem olmasından dolayı belirli eleştirilere maruz kalmaktadır. Blommaert ve Bulcaen'a göre, tarihsel gelişimi dolayısıyla sistematik işlevsel dilbilimine başvurusu fazlasıyla ön plandadır; bununla birlikte, o ana akım söylem çözümlemesinden, metin çözümlemesinden, sosyal semiyotiklerden, retorikten ve hatta konuşma çözümlemesinden çeşitli kategorileri ve kavramları ödünç almakla eleştirilmektedir (Dursun, 2007: 343).

Fairclough ise, sosyal pratikteki kullanımı ile dile bakıldığı zaman, dilin sosyal ve tarihsel konumunun, toplum tarafından biçimlenen ve toplumu biçimlendirici diyalektik ilişkisinin altını çizmektedir. Eleştirel söylem çözümlemesi için, kullanılan dilin bu gerilimini irdelediğini ve bunun tek yönelimli yaklaşımlardan daha faydalı (Toolan 2002: 70) olduğunu belirtmektedir. Dursun ise, eleştirel söylem çözümlemesini, toplumsal etkileşimin dilsel bir biçim alan veya bir kısmı dilsel olan çeşitli düzeylerini çözümlemeye yönelik eleştirel bir yaklaşım (Dursun, 2007: 338) olarak tanımlamaktadır.

Dijk, eleştirel söylem çözümlemesinin, söylem, güç, hâkimiyet, sosyal eşitsizlik ve söylemcinin pozisyonu arasındaki ilişkiyi çalıştığını (Toolan 2007: 104) belirtmektedir. Dursun'a göre, eleştirel söylem çözümlemesi, dil içinde açığa vurulduğu haliyle hâkimiyetin, ayrımcılığın, gücün ve denetimin açık olduğu kadar örtük yapısal ilişkilerini çözümlemeye çalışan bir söylem çözümlemesi yaklaşımıdır (Dursun, 2007: 341).

Eleştirel söylem çözümlemesi yöntemine başvurarak, seçili dönem ve yayınlarda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'yle bütünleşmesinin kimlik meselesi odağında değerlendirilmesi yapılacaktır. Temiztürk, Avrupa basınının Türkiye hakkındaki yayınlarının genellikle ülke kamuoylarının paralelinde olduğunu (Temiztürk 2007: 117) belirtmektedir. Eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi, bu çalışmada bize, ülke kamuoyunun ya da resmi görüşünün paralelinde bile olsa, İngiliz basınında Türk kimliğinin ve AB-Türkiye ilişkilerinin nasıl sunulduğunu anlamaya elveren bir basın dilinin işleyişini görmeye olanak verecektir. Yani aşağı yukarı yapısı önceden bilinen bütünlüklü ve büyük manzaranın ayrıntılarını görmeyi,

haberdeki dil kullanımı aracılığıyla bu büyük manzaranın unutulmuş tarihsel anlarını kayıtlamayı sağlayacaktır.

4.3. 12–13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi

Aralık 2002 Kopenhag Zirvesi Avrupa Birliği bütünleşme tarihinin en kapsamlı genişleme kararını almıştır. Ekim 1999 Helsinki Zirvesinde, Türkiye'nin Birliğe katılma amacı taşıyan bir aday ülke olarak mütalaa edildiği (Türkiye İlerleme Raporu 2002: 1) bildirilmişti. Kopenhag Zirvesi'nde Avrupa Birliği'ne aday 13 ülkeden Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Estonya, Letonya, Litvanya, Malta ve Kıbrıs'ın 1 Mayıs 2004'ten itibaren Avrupa Birliği'ne üye olmaları kararlaştırılırken, Bulgaristan ile Romanya'ya da 2007 yılında üyeliklerini hedefleyen bir yol haritası verilmiştir. Türkiye'ye ilişkin olarak, yapılan reformlar ve yeni hükümetin bu yöndeki kararları övülmüş ve 2004 yılı Aralık ayında düzenlenecek zirve toplantısında, Avrupa Komisyonu'nun hazırlayacağı 2004 yılı ilerleme raporu ve tavsiyesi doğrultusunda, Kopenhag siyasi kıstaslarının karşılandığının belirtilmesi halinde gecikmesiz katılım müzakerelerine başlanması kararı alınmıştır (Koç 2004: 174)

Sözen'den yapmış olduğu aktarmada Temiztürk, gerçekte günümüzün bütün rejimlerine basının yön vermekte (Temiztürk 2007: 117) olduğunu belirtmiş ve basını Avrupa Birliği ülkelerindeki Türkiye karşıtlığı ya da yandaşlığını belirleyen temel unsurlardan biri (Temiztürk 2007: 117) olarak tanımlamıştır. İngiltere ve İtalya gibi ülkelerin Türkiye'yi desteklemelerinde bu ülke medyalarının etkisini ve söz

konusu medya gruplarının iktidarla ilişkilerinin göz önünde bulundurulmasını (Temiztürk 2007: 117) savunmuştur.

Araştırma süresi olarak belirlediğimiz 03 – 18 Aralık 2002 tarihleri arasında haberlerin dağılımı şöyledir:

Gazeteler	Haberler
The Times	19
The Daily Telegraph	4
The Independent	13

Bu dönemde Kopenhag Zirvesi'nin yapıldığı 12–13 Aralık 2002 günlerinde ise; 12 Aralık 2002'de 3'ü The Times, 1'i The Independent gazetesinde toplam 4 haber ve köşe yazısı yer alırken The Daily Telegraph gazetesinde bu gelişmeye yer verilmemiştir. 13 Aralık 2002'de ise, adı geçen üç gazetede de 1'er haber ile toplam 3 haber yer almıştır. 2 günlük Zirve süresince, The Times'da 4, The Daily Telegraph'da 1 ve The Independent'da 2 olmak üzere toplam 7 haber ve köşe yazısı yer almıştır.

Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'nin yapıldığı dönem itibariyle Türkiye henüz, Avrupa Birliği tarafından gösterilen tüm siyasi ve iktisadi reformları gerçekleştirmiş değildi. Bu sebebe dayanarak Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğine karşı olan ülkeler yoğunlukla karşı çıkış sebeplerini, belirtilen siyasi ve iktisadi reformların eksikliğine yaptıkları vurgu ile kurmaktaydılar. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğini destekleyen ülkeler ise, bu tavrın karşısında Türkiye'nin

adaylığının açıklandığı 1999 yılından itibaren, Türkiye'nin bu reformları gerçekleştirme konusunda iyi niyet ve çabasına vurgu yaparak Türkiye ile ilişkilerinin ilerletilmesini savunmaktaydılar.

Yukarıda belirtilen bu genel duruma rağmen az sayıda da olsa Türkiye'nin Birliğe katılımına karşı olan ülkeler kültürel ve kimlik odaklı sorunları da dile getirmekteydiler. Türkiye'yi destekleyen ülkelerde buna karşılık olarak kültürel ve kimlik odaklı meselelere karşı bir direnç sergilemekteydiler. Çalışmanın ana konusu Türk kimliğinin temsili olmasından dolayı, çözümlemesini yapacağımız metinlerde kimlik odaklı haber ve köşe yazılarına yoğunluk vereceğiz. Çözümlemeye, dönem itibariyle çalışmaya dâhil edilmiş diğer gazetelere oranla, daha yoğun ilgi gösteren The Times gazetesi ile başlayacağız.

Çalışma aralığını: i. Zirve öncesi (03 – 11 Aralık 2002), ii. Zirve süresi (12– 13 Aralık 2002), iii. Zirve sonrası (14–18 Aralık 2002) olarak üç döneme ayırabiliriz. Zirve öncesi dönemde 8, Zirve süresince 4 ve Zirve sonrası dönemde 7 haber ve köşe yazısı yer almıştır.

5 Aralık 2002 tarihli The Times'da Peter Riddell'in, 'Neden dünya liderleri Türkiye hakkında konuşmak için meşgul' başlıklı haberinde; Türkiye'nin yaptığı tüm reformlarda ve uluslararası ilişkilerinde konumunu Batı yönelimli tutmasına rağmen AB üyeliğinin bazı Avrupalı politikacıları rahatsız ediyor olduğundan bahsedilmektedir. Genişleme sürecinin çerçevesini tartışma konusu olarak açan haberde "Avrupa Birliği bir Hristiyan kulübü müdür" sorusuna yer verilmektedir.

Başta Fransız olmak üzere Alman ve Belçikalı Hristiyan Demokrat politikacılar, Türkiye ile katılım müzakerelerinin başlatılmasını amaçlayan görüşlere

sert tepkiler göstermektedirler. ‘Türkiye AB üyesi olabiliyorsa, Kuzey Afrika ülkeleri ya da İsrail’in AB içinde yer almasını nasıl önleyebiliriz’ sorusunu gündeme taşımaktalar. İngiltere’nin görüşü ise, bu endişeleri taşımamakla beraber Türkiye’nin katılımını Müslüman dünya ile sağlıklı ilişkilerin kurulabileceği bir fırsat olarak değerlendirmektedir.

Ağırlıklı olarak 1993 Kopenhag Siyasi Kriterleri üzerinden Türkiye’nin Avrupa Birliği normlarına uygun olmadığını dile getiren muhalif kanata rağmen İngiltere 1980’li yılların ortalarında Birliğe katılan Portekiz ve İspanya’nın demokrasilerinin, üye oldukları dönemde Türkiye kadar gelişmemiş olduğuna dikkati çekmekte. Türkiye’nin siyasi ve iktisadi reformlarını Avrupa standartlarına uygun olarak görmekte ve Birlik üyesi bazı ülkelerin bu normlara uygun olmadığı halde AB’ye dâhil edilmiş olmalarına rağmen Türkiye’nin, bu sebeplerle reddedilmesini eleştirmektedir. İngiltere, Türkiye’nin reddedilme sebepleri görünürde siyasi ve iktisadi hayat olarak belirtilmesine rağmen, kimlik odaklı olduğunu kavramıştır.

6 Aralık 2002 tarihli The Times’da Peter Riddell’in, ‘ Türklerin girişinin ertelenmesi Müslümanları kızdırabilir’ başlıklı haberinde; 1 hafta sonra yapılacak olan Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi’nde Türkiye’ye katılım müzakerelerinin başlaması için verilecek tarih tartışılmıştır. Türkiye, müzakerelerin başlatılması için gerekli bütün kıstasları, yaptığı reformlar ile yerine getirdiğini savunmaktadır.

Riddell imzalı haberde R. Tayyip Erdoğan’ın konu ile ilgili bir demecine yer verilmiştir: “ Katılım müzakerelerinin başlamasına yönelik tatmin edici bir tarih verilmediği takdirde, Türkiye’de insanların bunu Avrupa Birliği’nin bir ‘Hristiyan kulübü’ olarak algılamasına yol açacağını belirtmiştir. AB, medeniyetleri birleştirici özelliğe sahip olmalıdır, fakat Türkiye ile katılım müzakerelerine başlanmasına

yönelik bir tarih verilemediği takdirde AB, medeniyetler çatışmasını desteklemiş olacaktır”.

Erdoğan’ın, AB’yi medeniyetleri birleştirici bir alanda konumlandırması ve Türkiye’ye tatmin edici bir tarih verilmediği takdirde bunun medeniyetler çatışmasını destekleyecek bir hareket olarak nitelendirmesi, Avrupalılar ile Türklerin ayrı iki medeniyet ve kültür yapısından olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye’de insanların Avrupa Birliği’ni bir “Hristiyan kulübü” olarak algılaması ise, Avrupa’nın Hristiyan, Türkiye’nin Müslüman kimliğine vurgu yapmaktadır.

Temiztürk’e göre, Avrupalı sözcülerin ve Avrupa basınında yer alan haber ve yorumların bir kısmı Türkiye karşıtlığının sebeplerini açıklarken, önemli bir kısmı Türkiye’nin tam da bu itiraz edilen hususlar sebebiyle AB üyesi olması gerektiğini savunmaktadır. Yani: ‘AB bir Hristiyan kulübüdür; Müslüman Türkiye üyeliğe kabul edilmemelidir tezini savunanlara karşılık, ‘Türkiye Müslüman olduğu için AB üyesi olmalı ve AB’nin bir Hristiyan kulübü olmadığı gösterilmelidir’(Temiztürk 2007: 143).

Riddell, bu haberde Erdoğan’ın Türkiye’nin Müslüman kimliği üzerine yaptığı bu vurguyu kullanırken, haberin devamında ise İngiltere’nin Türkiye’ye destek çalışmalarına yer vermiştir. Temiztürk’ün değinmiş olduğu husus ile örtüşen bu açılım İngiltere’nin Avrupa Birliği’ni bir “Hristiyan kulübü” olarak algılamadığını açığa vurmaktadır. İngiliz Türk ilişkilerinin tarihi göz önüne alındığında 1936 Montrö’den beri İngiltere, Türkiye’yi, konumunu batı yönünde tuttuğu sürece, işbirliği içinde olunması gereken bir ülke olarak algılamıştır. Türkiye’nin AB ile ilişkilerini ise, Türkiye’nin reformlarının batı yönelimli olarak yapması olarak algılamaktadır. Avrupa Birliği’nin siyasi ve kültürel bütünleşme

açılımlı çalışmalarına destek vermeyen İngiltere, Müslüman kimliği yüzünden Türkiye'nin Avrupa Birliği dışında tutulmasını eleştirmekte ve Türkiye'yi desteklemektedir.

10 Aralık 2002 tarihli The Times'da Richard Beeston ve Rory Watson'un 'Türkiye AB'nin çifte standart uygulamasına yükleniyor' başlıklı haberinde; Danimarka Başbakanı Rasmussen'in 'Türkiye'nin siyasi kıstasları tamamıyla yerine getirdiğini görmemiz gerekiyor, insan hakları ve azınlık hakları gibi konuların uygulamalarını izlememiz gerekiyor' sözlerine karşılık Erdoğan'ın, 'Avrupa Birliği ile müzakerelere başlamış olan 6 ülkenin bu siyasi kıstasları yerine getirmemiş olduğunu görüyoruz, Türkiye'nin katılım müzakerelerinin başlatılmasına yönelik bir tarih alamaması Avrupa Birliği'nin çifte standart uygulaması anlamına gelecektir, 18 aydır süren reformlar göz ardı edilmemeli' demecine yer vermiştir.

Beeston ve Watson, Türkiye karşıtı ülke başkanlarının demeçlerine yer vermiş, hemen ardından ise Erdoğan'ın bu demeçlerde yer alan sebepler karşısındaki savunmasını eklemiştir. Yazım olarak Erdoğan'ın söylemini desteklediğini hissettiren Beeston ve Watson, İngiltere'nin Türkiye'yi desteklediğini belirterek, Erdoğan'ın söylemleri üzerinden Türk tezlerinin doğru olduğunu belirtmiş olmakta. Türkiye'nin yaptığı reformlar ile yol almış olduğu siyasi ve iktisadi ilerlemelere rağmen tatmin edici bir müzakerelere başlama tarihi alamamasını, benzer statüdeki diğer ülkelerle kıyaslandığı zaman bir "çifte standart" olarak görmektedir.

Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'ne iki gün kala, İngiltere, Türkiye'ye müzakerelere başlanması için tatmin edici bir tarihin verilmesi için Avrupa başkentlerinde görüşmelerde bulunmuştur. The Times gazetesi, bu haber ile İngiliz kamuoyuna; Türkiye AB'ye üye olmayı ve müzakerelere başlamayı hak etmiş bir

ülkedir fakat Müslüman kimliği sebebiyle reddedilme tehlikesiyle karşı karşıyadır demiş oluyor.

Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'nin ilk günü, 12 Aralık 2002 tarihli The Times, Suna Erdem'in ' Doğu ve Batı arasında köprü olmaya istekli bir ülke' başlıklı haberinde; Türkiye'deki yaşam ve Batılı yaşamda dinin ağırlığına değinmiştir. 'Türkiye 70 milyona yakın nüfusu ile Fransa, İtalya ve İngiltere gibi ülkelerin de üstünde, Almanya'dan sonra AB'nin en büyük ikinci ülkesi durumundadır. Fakat AB'nin en büyük korkuları arasında bu 70 milyonluk nüfusun %99'unun Müslüman olduğu gerçeği vardır. Anadolu'da da birçok kişi AB Müslüman değildir bizi bu yüzden istemiyorlar düşüncesine sahiptir. Türk diplomatlar her iki tarafın da sahip olduğu korkuların farkındalar ve bunu bir avantaj olarak kullanmaya çaba göstermekteler. Türkiye'de dinin gündelik yaşama etkilerinin Batı'dan daha zayıf olduğunu sürekli dile getirmekteler. Kemal Atatürk'ün sert seküler hukuk yapısı sayesinde birçok dindar belki de Batı'da daha rahatlar. Londra'da yaşayan bir gazeteci olan Betül İyilik, giyim tarzım İngiltere'de benim için sorun teşkil etmiyor ama Türkiye'de ediyor, açıklaması ile Türkiye'de üniversitelerde Türban yasağını hatırlatıyor'.

Bu haberde de daha önceki haberlerde karşılaştığımız, dini kimlik meselesinin ön planda tutulduğunu görmekteyiz. Atatürk devrimlerinin Osmanlı'dan kalan şeriat kurallarını geçersiz kıldığını ve hatta birçok dindarın bu inançları sebebi ile seküler yasalar karşısında zorluklarla karşılaştığını anlıyoruz. %99'u Müslüman olan bir ülkede Türban yasağının olduğunu, birçok Müslüman dindarın İngiltere'de daha rahat koşullara sahip olduğunu, dini inançlarını Hristiyan olan ve yasalarında

seküler düzenlemeler olmayan bu ülkede, Türkiye'ye kıyasla daha rahat ifade edebildiklerine değiniyor.

Böylece, İngiltere'deki yaşamla bütünleşmiş Müslümanlara bakarak, 70 milyonluk Müslüman bir ülkenin AB için bir tehdit ya da tehlike olmayacağını vurguluyor. Türkiye'nin Cumhuriyet reformları sayesinde Batılı bir yaşam tarzını benimsemiş olduğunu ve Türkiye'nin AB ile müzakerelere başlamasının kimlik odaklı bir problem yaratmayacağını savunuyor. Haberin geri kalanında Türkiye'deki iktisadi uygulamalardan ve demokratik yaşamdan övgüyle bahseden Erdem, Türkiye'nin AB ile müzakerelere en kısa sürede başlamasının AB'nin geleceği ve menfaatleri için uygun olacağını ortaya koyuyor. Bu bakış açısı aynı zamanda İngiliz hükümeti tarafından yürütülen politika ile örtüşmektedir. The Times, yayımladığı bu haber ile kamuoyuna hükümetin izlediği Türkiye yandaşlığı politikasının meşru zeminini yaratmak için bir araç olarak kullanmaktadır.

Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'nin ardından The Times konuyu gündemde tutmaya devam etmiştir. 15 Aralık 2002'de Eben Black'in 'Afrika AB genişlemesinin bir sonraki hedefi' haberinde; Kopenhag Zirvesi'nde Avrupa liderlerinin çoğu eski komünist ülkelerden oluşan 10 ülkenin katılımı ile genişleme sürecini devam ettirdiğini, Akdeniz'e kıyısı olan Kuzey Afrika devletlerinden Fas ve Tunus'unda genişleme coğrafyasına eklemenebileceğinden bahsediyor.

Türkiye'ye yönelik ise Aralık 2004 yılında, insan hakları ve demokratik ölçütlerin uygulamalarına göre karar verileceği belirtiliyor. İslami terörün önüne geçebilecek bir önlem olarak Türkiye'nin önemini işaret eden Tony Blair'in Kopenhag'da verdiği demece göre, ' İnanıyorum ki, bu Türkiye, Avrupa, doğrusunu isterseniz İngiltere içinde çok önemli. Türkiye köklü ve şerefli bir tarihi olan bir

ülkedir aynı zamanda da Müslüman bir ülkedir. Birçok insan Avrupa'nın böyle bir ülkeyi içine katamayacağını düşünmektedir fakat benim düşüncem bunu başarabiliriz'. Hükümet sözcüsü ise, ' Türkiye'ye ulaşmak geriye kalan İslam dünyasına giden kapıları da açmaktadır' sözlerini eklemiştir.

Türkiye'nin Birliğe katılması daha büyük bir genişlemenin sadece ilk adımı olarak görülmektedir. İngiltere'ye göre, Kuzey Afrika ülkelerinin de AB'ye katılması için bir engel yoktur. Bir İngiliz bakana göre, Romalı atalarımız Akdeniz için bizim denizimiz demektedirler, bizimde bunu böyle kabul etmememiz için bir sebep göremiyorum' sözleri ile bu görüşe destek vermektedir.

Haberin devamında, Almanya ve Fransa'da Müslüman ülkelerin AB genişlemesinde yer almalarına karşıt görüşlerin olduğuna dikkat çekilmekte ve d'Estaing'in, 'Türkiye farklı tarihi ve kültürü olan bir medeniyettir, Türkiye'nin katılımı AB'nin sonu olur' sözlerine yer verilmiştir.

Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi sonucunda Türkiye beklentilerine karşılık bulamamıştır. Türkiye ve İngiltere Zirve boyunca, AB'nin Türkiye'yle biran önce katılım müzakerelerine başlanmasına yönelik bir tarihin verilmesi talebini sıklıkla dile getirmişlerdir. Zirve sonunda çıkan Aralık 2004 ilerleme raporuna göre insan hakları ve diğer demokratik reformların uygulamalarına göre verilecek olan karar ile 2005 yılı içerisinde müzakerelere başlamaya yönelik bir tarih verilmesi kararı, her iki tarafında beklentilerini karşılamamıştır.

Dönem itibariyle İngiltere'nin en öncelikli sorunları arasında İslami terör tehdidi yer almaktadır. Türkiye'nin batılı reformlara ve seküler hukuk düzenine sahip, nüfusunun %99'u Müslüman bir ülke olması, İslami terör ile sıkıntı yaşayan

bu ülke için cazip görünmektedir. Türkiye ile ilişkileri ile geri kalan Müslüman ülkeler ile de iyi ilişkiler kurarak, terör faaliyetlerini önlemeyi düşünen İngiltere, Türkiye'nin başka hiç bir sebepten olmasa bile sadece Müslüman kimliğe sahip batılı bir ülke olmasından dolayı AB içinde yer alması gerekliliğini savunmaktadır.

The Times'dan sonra dönem içerisinde seçili gazetelerde en fazla haber ve yoruma yer veren gazete The Independent olmuştur. Çalışma aralığını: i. Zirve öncesi (03 – 11 Aralık 2002), ii. Zirve süresi (12–13 Aralık 2002), iii. Zirve sonrası (14–18 Aralık 2002) olarak üç döneme ayırabiliriz. Zirve öncesi dönemde 6, Zirve süresince 2 ve Zirve sonrası dönemde 5 haber ve köşe yazısı yer almıştır.

The Independent, Türkiye'ye katılım müzakerelerine başlanmasına yönelik destek veren haber ve köşe yazılarında kültür ve kimlik odaklı meselelere çok sık yer vermemektedir. Ağırlıklı olarak Kıbrıs meselesini gündeme taşımıştır.

03–12–2002 tarihli The Independent'da ,‘İngiliz resmi politikalarının dünya görüşünde doğruları ve yanlışları’ başlıklı, Gabrielle Parussini tarafından yapılmış bir analiz yer almıştır. Tony Blair'ın Irak'taki insan hakları ihlallerinin altını çizdiğini ve İngiliz hükümetinin diğer tartışmalı rejimlerde insan hakları ihlallerini nasıl önlenebileceğine yönelik politikaları tartışılmıştır. Afganistan, İran, İsrail - Filistin, Kuzey Kore, Rusya, Suudi Arabistan, Özbekistan ve Türkiye bu analize dâhil edilen ülkeler arasındadır. İnsan hakları, azınlık hakları, kadın hakları ve düşünce özgürlüğünün de içinde yer aldığı özlük haklarının kullanımı üzerine yapılan araştırmada, Türkiye'nin yapmış olduğu reformlardan övgüyle bahsetmiştir. Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne üyeliği muhtemel, NATO ittifak ülkesi olarak tanımlamıştır.

Bu analizde Türkiye mevcut düzenlemelerle, Avrupa Birliği ile katılım müzakerelerine başlayabilecek durumda bir ülke olarak çerçevelendirilmiştir. Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'ne bir hafta kala, Türkiye'nin katılım müzakerelerine yönelik verilecek olan tarih tartışılırken, Türkiye'yi araştırmaya dâhil ve çoğu Ortadoğu'da bulunan diğer Müslüman ülkelerden ayrı tutarak Avrupa Birliği'ne hazır bir ülke olarak tanımlanmıştır. Avrupa Birliği ülkelerin arasında Türkiye'nin üyeliğine en şiddetli karşı çıkış konusu, Türkiye'nin nüfusunun %99'u Müslüman bir ülke olmasıdır.

Bu analizde Türkiye'nin, bir NATO ülkesi ve AB üyeliği muhtemel bir ülke olarak tanımlanması ve bu çözümlemede kimlik odaklı herhangi bir veriye yer verilmemiş olması, 'Türkiye'nin AB üyeliğinde kimlik meselesinin ön planda tutulmaması gerektiği' anlamını yaratmaktadır.

04-12-2002 tarihli Independent'de Ankara muhabiri Donalt Macintyre tarafından yayımlanan, 'İngiltere Avrupa Birliği katılım müzakerelerinin en erken tarihte başlatılması için Türkiye'yi destekliyor' başlıklı haberde: Jack Straw'un Türkiye'nin yeni lideri Erdoğan ile yaptığı görüşmede katılım müzakerelerinin en erken tarihte başlatılması için verdiği söze vurgu yapılmıştır. Hapishane ya da gözaltı süresinde işkencenin önlenmesi, idam cezasının kaldırılmasının da arasında bulunduğu reformlar ile insan hakları uygulamalarının Avrupa standartlarına ulaştırılmasından övgü ile bahsedilmiştir.

Straw'un, 'Avrupalı meslektaşlarıma, -Erdoğan'ın da yaptığı gibi- Doğu sınırlarımdaki komşumuz olan bu büyük ülkeni geleceği için stratejik düşünceleri gerektiğini anlatmaya çalışıyorum' demesine yer verilmiştir. Türkiye'nin AB üyeliğini kimlik odaklı algılamaktan ziyade, iktisadi ve uluslararası politika için

faydalılığını ön planda tutmakta olan haber, İngiltere'nin Türkiye'ye açık desteğini vurgulamakla birlikte, Irak ve Kıbrıs sorunlarına da değinmektedir. Kıbrıs probleminin çözümü için BM planına göre, Rum ve Türk halkın otonom özelliklerde bir federasyon kurması öngörülmektedir. Türkiye'deki insan hakları ihlalleri ve buna dair alınan önlemlere yapılan vurgu sonucunda, Türkiye'nin AB üyeliğinin, insan hakları ihlallerinin önlenmesi konusunda bir garanti olarak algılandığı vurgulanmıştır.

The Independent gazetesi İngiltere'nin AB'ye genel bakışı göz önüne alındığında, Türkiye'nin Avrupa'nın geleceği için önemli pozisyonda olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye'nin hem siyasi hem de iktisadi alanda AB'ye uyumlu bir statüde olduğunu savunmakta, kimlik odaklı sorunları tartışmaya dahi açmamaktadır.

İlerleyen günler içerisinde The Independent gazetesi Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi ve Türkiye'yle ilişkili haberlerine devam etmekle birlikte bu haberler konusu itibariyle daha çok Kıbrıs üzerine yorumlar içermektedir. Zirve'nin başladığı 12 Aralık 2002 tarihinde, Staphen Castle'nin 'Denktaş tarihi Kıbrıs antlaşmasını erteliyor' başlıklı haberinde; Avrupa Birliği tarihinin en büyük genişleme kararının alınacağı ve Türkiye ile Birliğin ilişkileri açısından son derece önemli olan Kopenhag Zirvesi'nde, Türkiye ile katılım müzakerelerinin başlatılması ve bölünmüş olan Kıbrıs adasının yeniden birleştirilmesi noktasında tıkanıldığı belirtilmektedir.

Kıbrıs'ın BM programı doğrultusunda yeniden birleşmesine yönelik çalışmaların hız kazandığına değinen haberde, Kıbrıs sorununun çözümünün, Türkiye'nin AB ile bütünleşme sürecinde en az, insan hakları ihlallerinin önlenmesine yönelik çalışmalar kadar önemli olduğu savunulmaktadır. KKTC lideri Denktaş'ın BM planına tamamen kapılarını kapatmamasına rağmen, Kıbrıs

sorununun Kopenhag Zirvesi tamamlanmadan önce kalıcı bir çözüme ulaşamayacağı düşüncesine yer verilmiştir. Denktaş'ın, 'biz anlaşmaya ya da birleşmeye karşı değiliz fakat bize Kıbrıslı Rumlar ile görüşme ve BM planını tartışmak için zaman vermeniz gerekiyor. Avrupa Birliği'nin hızlı karar vermeye yönelik baskısı ve aceleciliği bu sorunu daha da çözümsüz bir noktaya taşımaktır' sözleri ile yine Zirve'de Kıbrıs'ın adaylığına yönelik verilecek kararında bu boyutuyla düşünülmesi gerektiğini hatırlatmış oluyor.

Castle, Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi'nde Türkiye'ye katılım müzakerelerinin başlamasına yönelik verilecek tarihin yanı sıra Kıbrıs'ın Birliğe katılımına yönelik alınacak kararın, hem tarihi Kıbrıs sorunu hem de Türkiye ile ilişkiler açısından önemini gündeme getirmiştir. Avrupa Birliği çatısı altında Kıbrıslı Rumların elde etmiş olacağı avantajların Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik tek taraflı bir avantaj sağlayacağına değinerek, Denktaş'ında belirttiği üzere AB'nin bu tavrının Kıbrıs sorunu ve BM planına zarar vereceği görüşüne yer vermiştir. Kıbrıs'ın Türkiye'den önce AB'ye üye olmasının aynı zamanda Türkiye'nin katılımı ve müzakereler sürecine de olumsuz etkileri olabileceğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini gündeme getirmiştir.

Zirve'nin ardından 14 Aralık 2002'de Castle tarafında kaleme alınan, 'Türkiye önyargılı Avrupa liderlerine öfkeli' başlıklı haberinde; Başbakan Gül 'çabalarımız takdir edilmiyor ve bize karşı bir önyargı var' diyor ve Fransa Başkanı Chirac'ı 'Türkiye bize şantaj yapıyor' sözlerinden dolayı ayıplıyor ve bu duruma üzüldüğünü, asıl Chirac'ın Türkiye'ye şantaj yaptığını belirtiyor.

Zirve'nin, Aralık 2004 tarihinde sunulacak olan Avrupa Birliği ilerleme raporu doğrultusunda reformlar ve uygulamalarına dair olumlu bir görüşün yer

alması koşuluyla 2005 yılı içerisinde Türkiye ile katılım müzakerelerine başlanabileceği kararı alınmıştır. Ve çoğu eski komünist ülkelerden olan 10 yeni ülkenin Mayıs 2004’de Avrupa Birliği’ne dâhil olması kararı ile sonuçlanmış olduğu belirtilmiştir.

Zirve sonrası hazırlanan bildirge için, Blair, ‘bu bizim, şekil alan ve sonunda Avrupa Birliği ailesi içinde yer alacak olan Türkiye’ye güvenimizin bir göstergesidir’ sözleri ile İngiltere’nin, Türkiye adına daha olumlu bir raporun sunulmasına dair çabalarını vurgulamıştır.

Denktaş’ın, ‘Kıbrıs için çözümün ancak Türkiye AB’ye üye olduktan sonra gerçekleşebileceği’ açıklamasına yer veren Castle, Kıbrıs için hızlı bir çözümün oluşma zemininin kaybolduğunu belirtmiştir.

Castle, bir AB kaynağına dayanarak Zirve devam ederken, ABD Başkan’ı Bush ile AB dönem başkanı – Zirve başkanı – Danimarka Başbakan’ı Rasmussen ile yaptığı telefon görüşmesinde Rasmussen’in Bush’a, ‘Türkiye’nin AB’ye katılımını bu kadar destekliyorsanız, neden Meksika’yı da ABD’ye dâhil etmiyorsunuz?’ sözlerini aktarmaktadır. Başbakan Gül ve Blair arasında geçen bir görüşmeyi ise, ‘Zirve sonuçlarının Türkiye’nin beklentilerini karşılamaktan uzak olmasına rağmen, verilen kesin tarihin Türkiye’nin 40 yıldır beklediği bir gelişme olduğunu ve Türkiye ile katılım görüşmelerinin başlayacağını kesin olduğunu vurguladığını’ belirtmiştir.

Zirve sonucuna göre, Türkiye karşıtı ve Türkiye’yi destekleyen ülkelerin görüşlerine yer veren Castle, Zirve sonucunun Türkiye’nin tüm beklentilerini karşılamamasına rağmen, İngiltere’nin siyasi manevraları ile kararın Türkiye adına olabilecek en iyi forma ulaştırılmış olduğunu söylemektedir. Haberde, Mayıs 2004’te

Kıbrıs'ın AB'ye tam üye olacak olmasına rağmen Türkiye'nin 2005 yılından önce katılım müzakerelerine başlayamayacak olması Kıbrıs sorununa dair Trük tezlerinin aleyhine bir gelişme olduğu belirtilmektedir.

Kimlik odaklı olarak düşünüldüğü zaman, Türkiye'nin AB üyeliği ile Meksika'nın ABD'nin bir eyaleti olmasının benzer bir olgu olarak kabul edilmesi, Türkiye'ye dair Zirve sonrası verilen bu kararın, siyasi ya da iktisadi olmaktan çok kültürel sebeplere dayalı olduğu anlamı çıkmaktadır. Fakat Zirve sonrası resmi raporlara bakıldığında zaman, erteleme sebepleri siyasi kıstasların uygulanmasına dair bir bekleme süresi olarak gösterilmekte ve kimlik odaklı önyargılar böylece örtbas edilmektedir.

17 Aralık 2002'de Andrew Grice'in, 'Başbakan Avrupa'dan izole olmak budalalıktır' başlıklı haberinde, Zirve sonuçlarına göre 2004 yılında 10 yeni ülkenin daha Avrupa Birliği üyesi olmasıyla birlikte Euro bölgesinin genişleyeceğinden fakat Euro'yu hala kullanıma sokmayan İngiltere'nin bu konudaki referandumu sürekli erteliyor olmasına değinmiştir. Avrupa Birliği'nin Zirve sonuçlarına göre, Türkiye'nin Birliğe katılımının geciktirilmesi ile Arap dünyası ve Müslümanlar ile iyi ilişkiler kurabilme adına tarihi bir fırsatın kaçırılmış olduğuna vurgu yapılmıştır.

Ian Duncan Smith'in, 'Berlin Duvarı'nın yıkılmasının üstüne tam 13 yıl geçmiştir fakat AB, Doğu Avrupa ülkeleri ile ancak bütünleşebilmektedir' sözleri ile genişleme sürecinin çok uzun sürmesine dair şikâyetlerine yer verilmiştir. Blair ise, 'günümüz dünyasında Avrupa'dan izole olmak budalalıktır. Avrupa geleceğini biçimlendirmeye çalışırken siyasi, iktisadi ve sosyal bütünleşmenin içerisinde yer almalıyız. Avrupa ile birlikte olmalıyız ama sınırlarımızı belirlemeliyiz' sözleri ile Duncan'a karşılık vermiştir. Duncan, 'Avrupa Birliği genişlemesi için en iyi zamanın

şuan olduğunu fakat bu genişlemenin geciktirilmesini, Avrupa'nın bazı bölgelerindeki çıkar gruplarının menfaatlerini açığa çıkartmaktadır' demiştir.

Grice, Aralık 2002 Zirvesi sonuçlarının hem Türkiye hem de İngiltere açısından beklentileri karşılamamış olduğunu belirtmektedir. Tarih boyunca İngiltere kendisini Avrupalı olmayan ama Avrupa'yla beraber konumda tanımlamıştır. Bu tanım AB ile ilişkiler düzeyinde de geçerliliğini korumaktadır. En son yaşanan gelişmeler ışığında da İngiltere'nin menfaatleri ile AB'nin bazı ülkeleri – Fransa Almanya – ile örtüşmediği görülmektedir. Fransa ve Almanya'nın AB'nin geleceği ve genişlemesi ile ilgili menfaatleri ile İngiltere'nin menfaatlerindeki çatışmanın odak noktası, Türkiye'nin katılımıdır.

Türkiye'nin AB'ye katılımından siyasi ve iktisadi avantajların yanı sıra İngiliz resmi görüşü Müslüman ve Arap dünyası ile Batı dünyası arasında kurulacak iyi ilişkiler ön plandadır. Türkiye'nin AB üyesi bir ülke olması, hem AB'nin bir Hristiyan kulübü olmadığı hem de Batı ile Doğu arasında iyi ilişkilerin kurulması vasıtası ile İslami terör kaygısının zayıflaması açısından önemlidir.

İngiliz ve Türk ilişkilerini tarihi göz önünde tutulduğu zaman, Kıbrıs sorunu hala önemli bir konumdadır. The Independent gazetesi Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi boyunca, Kıbrıs meselesini ön planda tutmuştur. İngiltere, 1963 Ankara Antlaşması ile kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti üzerinde garantör ülke olma sıfatı ile bazı haklara sahiptir. Bu yönü ile Kıbrıs, Türk – İngiliz ilişkileri açısından önemli bir konuma sahiptir. Kıbrıs İngiltere için, diğer AB ülkeleri için olduğundan daha farklı bir konuma sahiptir. İngiltere AB'yi, siyasi ve kültürel bütünleşme sağlaması gereken bir kurum olarak görmemektedir. Böylece, Türkiye'nin Müslüman kimliği İngiltere için olumsuz bir anlam yaratmamaktadır. The

Independent, Zirve döneminde Türkiye ile ilgili haber ve yorumlarında kimlik meselesine çok fazla yer vermemiş olmasına rağmen, Türkiye'nin Müslüman kimliğinin Arap ve Müslüman dünyası ile iyi ilişkilerin kurulabilmesi olasılı ile faydalı gördüğünü göstermiştir.

Araştırma kapsamı içerisinde tutulan bir başka gazete ise The Daily Telegraph'dır. Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği süresinde Türkiye ile ilgili sadece dört haber yer almıştır. The Daily Telegraph gazetesinin meseleyi algılayış biçimi ise daha çok ABD'nin Türkiye'nin katılım müzakerelerine en kısa zamanda başlaması talebi üzerine olmuştur. Başta Fransa olmak üzere Türkiye'nin üyeliğini reddeden ülkelerin görüşlerine de yer verilmiştir.

Kopenhag Zirvesi'ne bir hafta kala 6 Aralık 2002'de Kate Connolly'nin 'Fransa ve Almanya Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlaması için bir tarih kararlaştırdı' başlıklı haberinde; Almanya ve Fransa'nın Türkiye ile AB arasında katılım müzakerelerine Temmuz 2005 tarihinde başlanması üzerine anlaşmaya vardığı iletilmektedir. Eğer görüşmeler planlandığı şekliyle devam ederse AB, 2010 yılına gelindiğinde ilk kez Müslüman bir ülkeyi üyeliğe almış olacak, böylelikle Arap dünyası ile komşu olacağı belirtilmektedir. Almanya ve Fransa'nın kararlaştırmış olduğu karara Türkiye'den gelen tepkilere de yer verilmiştir. Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış'ın 'Bu kabul edilemez, bunu halkımıza anlatabilmede çok zorlanırsınız' sözlerine yer vererek 30 aylık bir gecikmenin Türkiye kanadı tarafından kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

Connolly, ABD'nin de olası Irak Savaşı için Türkiye'nin desteğini alabilmek için, Türkiye'nin en erken tarihte AB ile katılım müzakerelerine başlamasına destek verdiğini aktarmıştır. Schöder'in 'Ülkem Türkiye'ye karşı sorumluluk sahibidir, AB

ile görüşmelerinde Türkiye'yi destekliyoruz. Türkiye'nin AB üyesi olması, AB'yi İslami fundamentalisme doğru sürüklemeyecektir' sözlerine yer verilmiştir. Giscard d'Estaing ise Türkiye'nin Avrupalı bir ülke olmadığını AB'ye üyeliğinin AB'nin sonu olacağını savunmaktadır. Türkiye karşıtı ülkeler Türkiye'ye AB'ye tam üyelik yerine imtiyazlı üyelik verilmesini savunmaktadır.

Giscard d'Estaing'in Türkiye'yi Avrupalı bir ülke olarak sınıflandırmamasındaki anlam, Türkiye'nin Müslüman kimliğine ve Avrupalı geleneklere sahip kolektif tarihin dışında olduğunu vurgulamaktadır. Avrupa bir coğrafi alandan çok bir kavrayış ve yaşam biçimidir. Türkiye ise yaşam biçimi ile Avrupalı bir forma sahip değildir. Giscard d'Estaing açıkça AB'yi Avrupa-merkeziyetçi bir forma oturtmuş ve Türkiye'yi yaşam biçimi ve dini kimlik özelliği ile dışarıda tutmuştur. Schöder ise, Türkiye'nin Müslüman kimliğinin AB için bir tehdit oluşturmayacağı görüşünü savunmuştur. Connolly, ABD'nin Türkiye'nin AB'ye üyeliğini destekleme sebebini, Türkiye'yi müttefik ülke olarak algılaması yorumu ile Türkiye'nin konumunu Batı yönelimli Müslüman bir ülke olarak tanımlamıştır. Fransa ve Almanya'nın katılım müzakerelerine Temmuz 2005'de başlanması kararının Türkiye'de endişeyle karşılandığına yer vermiştir.

11 Aralık 2002'de Washington muhabiri Toby Harnden'in 'Bush Türkiye'nin AB'ye katılım davasını destekliyor' başlıklı haberinde; AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın Bush ile yapmış olduğu görüşmeye yer verilmiştir. Türkiye'nin NATO ülkesi olarak ABD'nin stratejik ortağı olduğu belirtilmiştir. AB'ye katılı sürecinde ABD'nin Türkiye'yi desteklediği aktarılmıştır. Erdoğan ise, 'Kopenhag Zirvesi'ni tarihi bir dönüm noktası olarak algıladıklarını' belirtmiştir.

Kopenhag Zirvesi'nin bir gün öncesinde Erdoğan'ın ABD'ye yapmış olduğu ziyaret ve ABD Başkanı Bush'tan almış olduğu desteği ve Türkiye'nin NATO ülkesi olduğunu belirten Harnden, Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine başlaması konusunda ABD'nin de İngiltere gibi Türkiye'yi desteklediğini belirtmiştir. İngiltere'nin II. Dünya Savaşı sonrasında yapılan dünya düzeninde yerini ABD ile daha yakın ilişkiler içinde kurduğu göz önüne alındığında, ABD'nin de Türkiye'nin AB üyeliğini destekliyor olduğunu belirtmek, kamuoyu nezdinde İngiliz hükümetine destek veren bir nitelik taşımaktadır. Batı düşüncesi ve hareketi içerisinde ABD'nin de en az AB kadar önemli bir yeri bulunmaktadır. Türkiye'nin ABD ile ilişkilerinin de iyi düzeyde olması Türkiye'nin tam anlamıyla Batı'lı bir konuma yerleştirilmiş olduğunu göstermektedir.

13 Aralık 2002'de Ambrose Evans-Pritchard'ın 'Türkiye AB'yi uyardı: Bizi kabul edin yoksa gideriz' başlıklı haberinde; Fransa ve Almanya'nın Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlaması için geciktirme taktiği uyguladıkları iddiasına yer vermiştir. 10 yeni ülkenin AB'ye 2004 yılında katılacak olduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin Kıbrıs'ın 2004 yılında, daha Türkiye katılım müzakerelerine başlamamışken üye olmasını Türkiye ile AB ilişkileri için sakıncalı gördüğü belirtilmiştir.

Türkiye'nin Batılı yaşam tarzına olan yakınlığı hatırlatılarak, seküler demokratik sistemde yönetilen 70 milyon Müslüman nüfusa sahip Türkiye, Hristiyan ve Müslüman dünyası arasındaki çatışmayı sonlandırabilecek potansiyele sahip olduğu belirtilmiştir. AKP lideri Erdoğan'ın Fransa'nın bu tarihi daha da geciktirmeye yönelik hareketini çok hatalı bulduğunu aktararak, 'Türkiye 40 yıl bekledi bir 40 yıl daha beklemeyecektir' sözlerine yer verilmiştir. Blair'ın, İtalya,

İspanya ve Yunanistan'ın da desteği ile Türkiye için katılım müzakerelerine Ocak 2004'de başlanmasına yönelik çalışmaya başladıkları belirtilmiştir.

Evans-Pritchard, Zirve öncesinde Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlanması için 2005 yılını geç bir tarih olarak belirttiği ve sert tepkiler verdiğini hatırlatarak, başta Fransa olmak üzere bazı AB ülkelerini Türkiye ile müzakerelere başlanmasını geciktirmekle suçlamıştır. Türkiye karşıtı ülkelerin, Türkiye'nin Müslüman kimliği ve arkasına aldığı ABD desteğinden rahatsız oldukların belirten Evans-Pritchard, Türkiye'nin, itiraz edilen özelliği olan Müslüman kimliği ile Avrupa'ya fayda sağlayacağını savunmuştur.

Zirve öncesinde The Daily Telegraph gazetesi yoğunlukla, Türkiye'ye ABD'nin vermiş olduğu desteği gündemde tutarken, Zirve'de çıkan karar ile birlikte meseleyi daha çok kimlik odaklı algılamaya başlaması dikkat çekicidir. 13 Aralık 2002'de yer alan ikinci haber, John Casey'in 'Türkiye Hristiyan AB'ye katılmamalı' başlıklı haberidir. Casey, 'bu hafta Kopenhag'da yapılan Zirve'de, ekonomik olarak geri kalmış eski Sovyet İmparatorluğu ülkeleri ile genişleme kararı alınmıştır. Ama bu sorunla kıyaslanamayacak kadar büyük başka bir problem daha vardır. Şuan yüz yüze kaldığımız bu sorun: Türkiye'nin durumu ne olacak?'

Giscard D'Estaing'in, 'Türkiye hiç bir zaman AB üyesi olmayacak. Bu zamanla ilgili bir mesele değil ya da, Türkiye'nin siyasi ya da iktisadi yapısıyla ilgilide değil. Türkiye büyük ve Müslüman bir ülke olarak Avrupalı değildir. Avrupalı olmayan bir ülkenin AB'ye katılımı, AB'nin son demektir' görüşlerine yer verilmiştir.

Peter Preston'un, 'Türkiye son seçimlerde demokrat yapısını göstermiştir, bugüne kadar ülkeyi yöneten tüm eski politik partileri yok etmiş ve yeni bir eğilim olarak İslami yanı ağır bir partiyi göreve getirmiştir. İdam cezasını kaldırılmış, Kürtlerin politik ve kültürel olarak kendilerini ifade etmeleri sağlamak amacı ile basın yasaları değiştirilmiştir. Olası Irak Savaşı'nda dost bir ülkedir. Amerika, Türkiye'nin AB üyeliğinin sağlanması için sabırsızlanmaktadır. Giscard D'Estaing'in dile getirmiş olduğu söylem tamamen bağınaz ve ırkçı bir söylemdir' analizine yer verilmiştir. Bu analizin içeriğinde Preston AB'nin Türkiye'yi kabul etmemesi halinde oluşabilecek bazı kuşklarına da yer vermiştir; Kuzey Kıbrıs'ın ilhak edilmesi, Kuzey Irak'a askeri operasyon düzenlenmesi ve TSK'nin AKP iktidarına karşı darbe girişimi de bulunması bu kuşklar arasında yer almaktadır.

Türkiye'nin konumunu Batı yönelimli eksenden ayırması riskine vurgu yapılmaktadır. Türkiye'de laiklerin, İslami hükümetin ilk fırsatta yüzündeki maskeyi düşüreceğine dair kuşkları bulunduğu belirtilmekte ve Türkiye'nin, yeterince laik bulunmadığı için daha evvel bir Başbakanını astığı ve iki hükümetini de görevden aldığını hatırlatmaktadır. Bu olasılıklara rağmen İspanya ve Portekiz gibi bazı AB üyesi ülkelerin de diktatör yönetimler yaşamış oldukları; fakat AB çatısı altında demokratik hayatın sağlıklı ve temelli biçimde devam ettirildiği belirtilmiştir.

Siyasi eksende yapılan bu değerlendirmenin ardından Türkiye'nin kimliğini gösteren belgelere bakılarak kabul edilebilirliği tartışılmıştır. Giscard D'Estaing tarafından dillendirilen Türkiye'nin Avrupalı bir ülke olmadığı savının bağınaz ve ırkçı bir söylem olduğu ve AB'nin bu tarz görüşleri benimsememesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Türkiye'nin üyeliğine yönelik bu kördüğüm, uzunca bir süre devam edecek gibi gözükmektedir. Fakat AB'nin arzu edilen hedefine ulaşması söz konusu olduğu zaman en büyük engelin Türkiye'nin üyeliği olmadığı, AB'nin kendi içinde de kimlik odaklı sorunları olduğu vurgulanmaktadır. Avrupa halklarının, bir arada ve sadakat hissi ile aidiyet duyacakları bir kimliğin var olması için gerekli parametrelerden uzak olduğu savunulmaktadır. İngiltere, kültürel farklılığı, siyasi yapı ve geleneklerinin farklılığı ile diğer AB ülkelerinden ayrı konumlandırılmıştır. Avrupa projesini başlatanların, genellikle Hristiyan Demokrat oldukları, Almanya ve Fransa arasındaki husumetlerinden ötürü Avrupa'yı yeniden bir savaşa sürüklememeleri gibi tarihi bir amaca sahip oldukları savunulmuştur. AB kriterlerinin demokrasi, azınlık hakları gibi evrensel değerlere sahip olduğu belirtilmiştir.

Casey, Giscard D'Estaing tarafından dillendirilen Türkiye karşıtı savlara sıklıkla göndermede bulunmuştur. Türkiye'nin Müslüman kimliği bakımından Avrupa ülkesi olarak sayılmamasını bağnazlık olarak değerlendirmiştir. Giscard D'Estaing'in dillendirmiş olduğu söylemi kabul etmiyor olduğunu hissettiren Casey, Türkiye'nin üyeliği konusunda duyduğu şüphelere de yer vermiştir. İngiltere'yi de Avrupalı geleneklerin dışında bir ülke olarak tanımlamıştır. AB ülkelerinin dil birliğinden yoksun, kültür olarak farklı, siyasi gelenekleri olarak farklı ülkeler olmalarından ötürü ortak AB kimliğine sahip olamadıkları ve bu özelliği ile Avrupa halklarının bütünleşmesinin mümkün olmadığını savunmuştur. Bu özelliği ile AB'nin arzu edilen hedefine ulaşmakta en büyük engelin Türkiye ve Türkiye'nin Müslüman kimliği olmadığını vurgulamıştır.

Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi döneminde yayımladığı haberler ile The Daily Telegraph, Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine başlaması konusunda genel İngiliz düşüncesini kabul etmekle birlikte, Türkiye karşıtı ülkelerin katılım müzakerelerinin başlamasına yönelik erteleme politikalarının derin sebeplerini açıklamaya yönelmiştir. Yayımladığı haberlerin büyük bir bölümünde ABD'nin Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine en erken tarihte başlamasına yönelik desteğini vurgulamış ve bu desteğin olası Irak Savaşı için Türkiye'nin desteğini almayı hedefleyen bir politika olduğunu vurgulamıştır. Başta Fransa olmak üzere bazı AB ülkelerinin ABD'nin Türkiye'ye vermiş olduğu açık destekten duyduğu rahatsızlıkları belirtmiştir.

Seçilmiş dönemde yayımladıkları haberler ile çözümlemeye dahil edilmiş örnekler arasında, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği yerine önerilen imtiyazlı üyelik tezinden bahseden tek gazete The Daily Telegraph olmuştur.

Aralık 2002 Zirvesi ve Türkiye'ye yönelik haberlere en yoğun ilgi The Times gazetesi tarafından gösterilmiştir. The Times, kültür ve kimlik odaklı olarak algıladığı meselede Türkiye'nin Müslüman kimliğinin AB ile Arap ve Müslüman dünya arasında, medeniyetler çatışmasını engelleyebilecek bir potansiyele sahip olduğunu vurgulamış; Türkiye gibi demokratik ve laik devlet yönetim biçimine sahip Müslüman bir ülkenin AB için büyük bir fırsat olduğunu savunmuştur. AB'nin bir Hristiyan kulübü olmadığını ve Türkiye'nin üyeliği ile İslami terörün önlenilebileceğini savunmuştur. The Independent gazetesi, dönem içerisinde yayımladığı haberlerde merkez olarak Kıbrıs meselesini kabul etmiştir. Kıbrıs meselesinin çözümüne yönelik Türkiye'nin, 2004'de henüz Kıbrıs Cumhuriyeti AB üyesi olmadan katılım müzakerelerine başlaması gerekliliğini savunmuştur. Türkiye

katılım müzakerelerine başlamadan Kıbrıs'ın AB üyesi olmasını Kıbrıs Rumları için tek taraflı avantaj sağlayacak ve çözümü geciktirecek bir gelişme olarak değerlendirmiştir. Türkiye'nin Batı'lı bir ülke olduğunu vurgulayarak Müslüman kimliğini bir sorun olarak algılamadığını vurgulamıştır. The Daily Telegraph ise, ABD'nin Türkiye'yi AB üyeliği davasında destekleyen bir ülke olduğunu vurgulamıştır. Türkiye'nin 40 yıl boyunca AB ile birleşebilmek için birçok reform gerçekleştirdiğini, Türkiye'nin üyeliğinin yeterince ertelendiği belirterek Türkiye'nin daha fazla beklemeye tahammülü olmadığını vurgulamıştır. Fransa ve Almanya'yı Türkiye'nin üyeliğini erteleme politikası ile eleştirmiştir. Özellikle Giscard D'Estaing tarafında ifade edilen Türkiye karşıtı tezleri benimsemediğini açıkça dile getirmiş ve bu görüşleri bağnaz görüşler olarak AB dışında tutulması gereken düşünceler olarak tanımlamıştır.

4.4. 3 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi

Aralık 2002 tarihli Kopenhag Zirvesinde, 'Birlik Türkiye'nin reform sürecini hızlı bir şekilde sürdürmesini teşvik eder. Aralık 2004 Avrupa – Devlet ve Hükümet Başkanları – Konseyinde, Komisyonun raporu ve tavsiyeleri dikkate alınarak, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kistaslarını yerine getirdiği kararı verilmesi

durumunda, Avrupa Birliği gecikmesiz Türkiye ile katılım müzakerelerine başlar' kararı alınmıştır¹

Aralık 2004 tarihli ilerleme raporu, Türkiye'nin birçok alanda ilerleme ve başarı sağlamış olmasına rağmen bazı konu başlıklarında ilerleme kaydedilememiş olduğunu belirtmektedir. Kopenhag siyasi kıstasları yerine getirdiği kaydedilen Türkiye, müktesebat göz önüne alındığında henüz başlangıç seviyesinde bulunmuş ve AB ilerleme raporları bu gelişmeyi sağlamaya yardımcı görölmüştür. Aralık 2002 Kopenhag Zirvesinde alınan karar doğrultusunda, Türkiye'nin 2005 yılı içerisinde katılım müzakerelerine başlaması kararı alınmıştır.

2002 ve 2005 yılları arasında İngiltere ve Türkiye'de iktidar partileri değişmemiştir. Fakat Türkiye'de hükümet yenilenme yaşamıştır. Başbakanlık görevini yürüten Abdullah Gül, Dışışleri Bakanlığı görevine getirilirken, AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan Başbakanlık görevine getirilmiştir. Avrupa Birliği'nde ise dönem başkanlığını 2002 yılında Danimarka yaparken 2005 yılında bu görevi İngiltere almıştır. 3 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi'nde Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlaması kararı alınmıştır ve bu süreç hala devam etmektedir.

Araştırma süresi olarak belirlediğimiz 26 Eylül – 09 Ekim 2005 tarihleri arasında yer alan haberlerin dağılımı şöyledir:

⁹ Türkiye'nin katılım yönünde ilerlemesi hakkında 2004 yılı düzenli raporu: 1.

Gazeteler	Haberler
The Times	17
The Daily Telegraph	7
The Independent	12

Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi'nin yapıldığı 03 Ekim 2005'de ise; 4'ü The Times, 2'si The Independent, 1'i The Daily Telegraph gazetesinde toplam 7 haber ve köşe yazısı yer almıştır.

Aralık 2002 döneminde olduğu gibi 2005'te de konuyla ilişkili sayıca en fazla haber The Times'da yer almıştır. 29 Eylül'de Anthony Browne tarafından kaleme alınan 'AB riski Türkiye görüşmelerini tehdit ediyor' başlıklı haberde; Müslüman devletin giriş tartışmaları heyecanlı bir noktaya ulaştığında Avrupa Parlamentosu, ilk olarak Türkiye'yle gümrük birliğini onaylamamayı seçerek sonra da Türkiye'nin Ermeni Hristiyan azınlığına soykırım yaptığını kabul etmesi için ısrar ederek bir hamle yaptı. Bugün AB'nin elçiler toplantısında Avusturya'nın, giriş görüşmelerini, Türkiye'ye tam üyelik yerine "imtiyazlı üyelik" sunulması konusunda ısrar ederek engellemesi bekleniyor. Ankara, koşulların değişmesi halinde ayrılıp gitmekle tehdit ederek tehlikeleri yükseltmişti. Türkiye'nin katılım görüşmelerinin AB başkanlığında öncelikli olmasını garantileyen İngiltere, üyelik anlaşmalarının pazar günü başlamadan saatler önce bitmesini engellemek için AB dışişleri bakanlarını acil bir toplantıya çağırmıştır.

İngiltere Hükümeti, AB içinde demokratik Müslüman bir milleti bulundurmanın, İslamiyet ve Batı arasındaki çatışmayı önlemek için çok önemli olacağına inanmaktadır. Avrupa devletlerinin Aralık ayında katılım görüşmelerine onay vermesine rağmen, Hollandalı ve Fransız seçmenlerin Avrupa anayasasını reddedip AB'yi krize sürüklemelerinden beri şüpheler ortaya çıkmıştır.

İşçi Partisi konferansında Mr. Straw, “Eğer bu çok önemli anda sırtımızı Türkiye'ye çevirsek, bu, Türk halkının ve Başbakan Erdoğan'ın umut ve beklentilerine büyük bir ihanet olurdu” görüşüyle, Türkiye'ye destek vermiştir. Ankara'da Türkiye Dışişleri Bakanlığı sözcüsü ise, “Tam üyelikten başka formül ya da öneriyi kabul etmemiz söz konusu bile değildir” diyerek bu konudaki kararlılığını yinelemiştir.

Türkiye'yi destekleyen ve karşısında duran ülkeleri belirleyen gazeteci Browne anahtar ülkeler olarak, Almanya, Kıbrıs, Avusturya, Fransa, İtalya ve İngiltere'yi göstermiş ve duruşlarını açıklamaya çalışmıştır. İki hafta önce yeni seçim dönemini yaşamış ve hükümeti henüz kurulmamış olmasına rağmen, sandıktan çıkan sonuçlara göre Almanya'nın bir sonraki muhtemel Başbakanı Angela Merkel'in, Türkiye'nin AB üyeliğini idare etmesi zor muhtemel bir göçmen akınına sürükleyeceğinden endişe duyduğunu belirtmektedir. Kıbrıs ise, 2002 yılında Türkiye'nin endişelerini doğrular biçimde hareket ediyor ve AB'yi Kıbrıs konusunda tek taraflı bir avantaj olarak kullanmaya çalışıyor. Kıbrıs'ın, Türkiye'den tanınma ve ticareti için limanların açılması konusunda ısrar etmekte olduğunu belirtmektedir. Avusturya, tamamı kimlik odaklı korkularını öne sürerek Türkiye'nin tam üyeliği yerine imtiyazlı üyelik konusunda ısrar etmektedir. Fransa ise, halkının büyük bir kısmının Türkiye'nin üyeliğine karşı olduğunu dile getirerek, müzakereler sona

erdiği zaman Türkiye'nin durumunu referanduma taşıyacağı ve nihai kararını bu referandum sonucuna göre vereceğini belirtmektedir. İngiltere ve İtalya ise, Birlik içerisinde Türkiye'yi destekleyen ülkeler olarak göze çarpıyor. İngiltere ve İtalya, Türkiye'nin AB üyeliğinin İslamiyet ve Batı arasındaki çatışmayı engelleyeceği inancına sahipler.

Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerinin başlaması için verilen tarih yaklaştıkça Avrupa devletleri açık bir şekilde iki kutba ayrılmaya başlamışlardır. Bugüne kadar erteleme politikası uygulayan başta Fransa ve Almanya, Türkiye'nin kendisinden beklenen tüm reformları gerçekleştirmesi ve 2004 ilerleme raporu doğrultusunda katılım müzakerelerine başlamaya yönelik önündeki engelleri kaldırmıştır. Siyasi ve iktisadi reformları bahane olarak gösteren Türkiye karşıtı ülkeler artık, Türkiye'ye karşı gerçek karşı çıkış sebeplerini gündeme getirmeye başlamışlardır.

Türkiye'nin Müslüman kimlik yapısının Avrupalı geleneklere ait olmadığını ve Türkiye'nin AB üyesi olmasının, Avrupa projesini bozacak olduğunu dile getirmektedirler. İngiltere ise, Müslüman kimliği ile Türkiye'nin İslamiyet ve Batı arasındaki çatışmaları önleyecek bir potansiyele sahip olduğunu vurgulayarak, Türkiye'nin kendisinden beklenen tüm siyasi ve iktisadi reformları gerçekleştirmiş Batı'lı bir devlet olduğunu savunmaktadır. Türkiye'nin AB bu sefer kendini reddederse, başka ittifaklara yöneleceği söylemini dile getirmesi ile AB dönem başkanı İngiltere, AB ülkelerini acil toplantıya çağırarak, Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlaması için destek toplamaya çalışacak.

30 Eylül 2005'de Ben Macintyre tarafından kaleme alınan 'Vahşiliği, yoksulluğu ve dini ile AB yolunda Türkiye' başlıklı makalesinde; 'tam üyelik koşulu

ile AB'ye katılım müzakerelerinin en az 10 yıl sürebileceği ve müzakereler sonunda herhangi bir katılım garantisi bulunmayan Türkiye'ye yönelik, bugüne kadar Hristiyan kulübü olan Avrupa'da düşmanca tavırlar yaygınlaşmaya başladı. Fakir, yüksek nüfuslu ve nüfusu büyük ölçüde Müslüman olan, farklı bir kültüre sahip Türkiye, AB için tehdit olarak algılanmakta. Fransa daha AB anayasasını kabul etmesinden önce Türkiye karşıtı politikalarını dile getiriyordu. Türkiye'yi destekleyen ülkeler ise, AB'nin bir din ya da ırk olmadığını, bir fikir olduğunu dile getiriyor ve Türkiye'nin tarihi boyunca Avrupa ile iç içe olduğunu vurgulamaktalar. Türkiye'nin Batılı, laik ve demokrat yapısına rağmen, bazı AB üyeleri Türkiye'nin AB üyeliğini, AB'nin kimlik geleceği için endişeyle karşılamaktalar. 2010 yılında üye olması beklenen Türkiye'nin AB'de yaklaşık 80 milyon nüfusu ile Fransa, Almanya ve İngiltere kadar güçlü bir ülke olacağı korku yaratmaktadır. Türkiye'yi destekleyen ülkeler ise, Türkiye'nin AB'ye sağlayacağı faydanın AB'nin Türkiye'ye sağlayacağı faydadan daha yüksek olduğunu savunmaktadır. Macintyre, sembolik bir benzetme ile bir gözü mavi bir gözü yeşil olan Van kedisini Türkiye ile özdeşleştirmekte ve bir yanı Batılı bir yanı Doğulu olan bu ülkenin AB için bir sembol olacağını savunmaktadır'.

Macintyre, Türkiye karşıtı ülkelerin tezlerine karşı Türkiye'nin yeniden şekillenecek AB için de son derece önemli bir pozisyon sahibi olduğunu belirtmektedir. Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlamasına dair çıkacak kararın, sadece Türkiye'nin değil AB'nin de geleceğini biçimlendirecek özelliklere sahip olduğunu savunmaktadır. Özellikle İslamiyet ve Batı arasındaki çatışmanın engellenmesi özelinde Türkiye'nin üyeliğinin önemini vurgulamakta ve Türkiye'nin

AB'ye katabileceklerinin ve AB'nin kazanımlarının, Türkiye'nin üye olduğu takdirde elde edeceği kazanımlardan daha fazla olduğunu belirtmektedir.

AB'nin, Avrupalı geleneklerin egemen olduğu bir hâkimiyet alanı olmadığını savunan Macintyre, imtiyazlı üyeliğin Türkiye'nin beklentilerini karşılamayacağını vurgulamış ve tam üyelik koşulu ile müzakerelere başlanması konusunda Türkiye'ye destek vermiştir.

Ben Macintyre'in makalesi ile aynı gün The Times'da Anthony Browne imzalı 'Straw görüşmeleri kurtarmak için acil toplantı çağrısı yaptı' başlıklı haber yer almıştır. 'Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlamasının oylanacağı 3 Ekim tarihine yaklaşan bu günlerde başta Avusturya olmak üzere bazı AB ülkeleri Türkiye karşıtı propagandalarına ağırlık verdiler, AB dönem başkanı Straw, Türkiye'nin müzakerelere başlamasını sağlamak amacı ile Avrupa liderlerini acil toplantıya çağırdı. Straw, Türkiye için destek arıyor' görüşüne yer verilmiştir.

Avusturya'nın tam üyelik yerine imtiyazlı üyelik ya da özel işbirliği formüllerinin Türkiye tarafından kabul edilmemesi üzerine görüşmeler tehlikeye girmiştir. İngiltere, başından beri destek verdiği Türkiye'nin görüşmelere başlayabilmesi için dönem başkanı sıfatı ile aktif bir rol üstlenmiştir. Avrupa liderlerine Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine başlamasına yönelik ikna çalışmaları yapmaktadır.

01 Ekim 2005 tarihli The Times'da Ben Macintyre'in 'İki kültür, iki kıta ve iki gelecek arasında köprü' başlıklı makalesinde; İstanbul'un Avrupa'da yaşanan Rönesans'a olan katkısını hatırlatarak, Türkiye'nin AB üyeliğini siyasi, iktisadi ve kültürel olarak değerli bulduğunu belirtmiştir. Türkiye'nin AB'ye 40 yıl içerisinde 20

kere resmi başvuruda bulunduğunu belirtmiş ve geçmiş bir kaç yıl içerisinde önemli reformlar yapmış olduğunu aktarmıştır. 1980’li yıllarda yaşanan AB genişlemesine dair, Yunanistan, Portekiz ve İspanya örneklerini hatırlatarak, AB’nin demokratik yaşamın yaygınlaştırılması ve korunmasındaki önemine değinmiş ve Türkiye’nin AB içerisinde Batılı olma özelliklerine daha bağlı kalacağını savunmuştur. Türkiye’nin son 6 yıl içerisinde AB ilişkileri sayesinde siyasi ve sivil yaşamda birçok tabusunu yıktığını belirtmiştir. 70 milyonluk Müslüman nüfusu olan Türkiye’nin, Avrupa sınırları içinde yaşayan 20 milyon Müslüman’ın da Avrupa fikrine daha kolay uyum sağlayacağını savunmuş ve Müslüman ülkelerin de demokratik ve laik düzeni uygulayabileceği açısından diğer Arap ülkelere de örnek teşkil edeceğini savunmuştur. AB Siyasi kıstaslarına uygun yönetim yapısına sahip olan ve AB’ye başvuran hiç bir ülkenin reddedilmediğini hatırlatan Macintyre, Türkiye’nin ırksal ya da dini nedenler ile reddedilmesini Avrupa fikrine ihanet etmek olarak savunmuştur. Erdoğan’ın, ‘eğer AB bir Hristiyan kulübü ise, Türkiye’nin üyeliğinin reddedin ama böylece 1,5 milyarlık Müslüman dünyası ile aranızdaki bağları da kopartmış olursunuz’ sözlerine yer vermiştir. Türkiye’yi destekleyen ülkelerin Hristiyan ve Müslüman dünyası arasında barışın sağlanabilmesi inancına vurgu yapmıştır.

Macintyre bu makalesi ile Türkiye’nin AB’ye katabileceği kazanımları dile getirerek Türkiye’nin AB için bir fırsat olduğuna değinmiştir. İslami terörün engellenmesi ve Müslüman ile Hristiyan medeniyetleri arasındaki çatışmanın sona ermesi için Türkiye gibi hem Batılı hem Müslüman bir ülkenin önemli bir kazanım olacağını savunmuştur.

04 Ekim 2005’de Konsey’in kararına dair değerlendirmelerde bulunan Anthony Browne ‘Son dakika anlaşmasıyla Türkiye için AB kapıları açıldı başlıklı

haberde; 40 yıl Avrupa kapısını çalan Türkiye Avrupa Birliği ile müzakerelere başlayan ilk Müslüman ülke olmuştur, AB 50 yıllık tarihindeki en büyük adımlardan birini bu kararla atmıştır. Avusturya, Hırvatistan’la müzakerelere girilmesi konusunda başarısızlığa uğrasa da Türkiye’nin Birliğe hazmedilme kapasitesini çerçeve metnine koydurmayı başardı. Avusturya’nın Zirve öncesi elinde iki koz vardı, birincisi Türkiye’nin imtiyazlı üyeliği idi fakat bu son anda yapılan acil toplantı ile gündemden düşmüştü, bunun karşılığında Türkiye için Birliğin hazmetme kapasitesi şartını çerçeve metnine koydurmakta, ikincisi ise Hırvatistan’ın da müzakerelere Türkiye ile birlikte başlamasıydı. Türkiye’nin Birliğe hazmedilme kapasitesi şartını çerçeve metnine ekleten Avusturya, Hırvatistan konusunda başarısız olmuştur. The Times müzakerelerin başlamasını 50 yıllık AB tarihinin en büyük adımı olarak değerlendirmiştir.

05 Ekim 2005’te yine Anthony Brown tarafından ele alınmış bir başka haber ise, Alman Başbakan Angela Merkel ve Fransa’nın bir sonraki başkan adayı Nicolas Sarkozy, halklarına Türkiye’nin üyeliğini referanduma tabi tutma sözü verdi. Türkiye ile müzakereler 35 başlıkta başlatılacak. Avusturya ve Kıbrıs’ın bu başlıklarda Türkiye’yi zorlayacağı düşünülüyor. Angela Merkel, Almanya genel seçimlerinde Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üyeliğine karşı politikalarını seçim malzemesi yapmış ve Almanya’daki Türk karşıt oyları toplayarak seçimlerde büyük bir başarı elde etmiştir. Müzakerelere başlamak, atılmış büyük adımdır; fakat Avrupa’nın Türkiye’yi tam üye yapmasına kadar atılacak adımlar konusundaki endişelerini dile getirmişlerdir.

The Times gazetesi 2005 döneminde de 2002 döneminde olduğu gibi, Türkiye ile ilgili gelişmelere en çok yer veren gazete olmuş ve değerlendirmelerini, Türkiye'nin Müslüman kimliğinin, AB ile İslamiyet arasındaki çatışmaları engelleyebilecek bir önlem olarak tanımlamaktadır. 2002 döneminde, katılım müzakerelerinin başlatılması için en erken tarihin verilmesini savunan İngiltere, o dönemde bu politikasında başarı elde edememiş olmasına rağmen dönem başkanı olduğu 2005 yılında uyguladığı aktif politika ile müzakerelerin başlatılması sağlamıştır. The Times her iki dönemde de bu politikaları desteklemiştir.

The Independent gazetesinde 30 Eylül 2005'de Stephen Castle tarafından kaleme alınan 'Türkiye Avrupa rüyasını kurtarma krizinde' başlıklı haberinde; Avusturya Türkiye'nin müzakerelere başlamasını engellemeye çalışıyor, Türkiye'ye tam üyelik yerine imtiyazlı üyelik verilmesi savunuyor. İngiltere ise Türkiye'nin tam üyeliğe yönelik katılım müzakerelerine başlaması için acil bir toplantı düzenledi.

Geçtiğimiz yıl 3 Ekim tarihinde pazarlıkların bağlamasına yönelik tarih verilmesine rağmen, Avrupa Birliği Anayasası'nın Fransa ve Hollanda tarafından referandumla reddedilmesi, AB genişlemesini etkiledi. Erdoğan'ın '70 milyonluk nüfusunun %99'u Müslüman olan bir ülkenin AB'ye katkısının ne olduğunu düşünün. 1.5 milyar nüfusa sahip Arap ve Müslüman dünyası ile etkileşimi ve Batı ve İslamiyet arasındaki çatışmanın son bulacağını düşünün. Bütün bunlara rağmen AB'yi Hristiyan kulübü olarak tutacaksınız siz bilirsiniz' sözlerine yer verilmiştir. Avusturya Türkiye'ye karşı aldığı tavır ile Hırvatistan'ın müzakerelere başlaması konusunda avantaj sağlamak istiyor. AB ülkeleri, Hırvatistan'ın katılım müzakerelerine başlaması için savaş suçlarından yargılanmasının sonuçlanmasını beklemekten yana tavır koymakta.

Castle, Avrupa’da güç dengeleri ve menfaat çatışmalarını çözümlemeye çalıştığı haberinde, AB içinde egemen olmak isteyen ülkelerin AB ideali ve hayaline uygun düşmeyen davranışlarda bulunduklarını belirterek, Erdoğan’ın demecini aktararak bitirdiği haberinde, Türkiye’nin Batı ve İslamiyet arasındaki medeniyetler çatışmasını engelleme potansiyeli ile mutlaka AB içerisinde yer alması gereken bir ülke olarak tanımlamaktadır.

1 Ekim 2005’de yayımlanan ‘Türkler bizim için daha ne yapmalı’ başlıklı haberde, çok kültürlülük, ticaret, siyaset, sanat, askeriye ve modası ile ele alınmıştır. Yöneticileri Müslüman olsa da, Hristiyan ve Musevi tebaası ile asırlar boyu varlığını sürdüren Osmanlı Devleti’nin mirasına sahip Türkiye, Batı’nın İslam dünyası ile iyi ilişkiler kurması için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Ticareti ile Osmanlı döneminde Doğu’ya açılan stratejik yollarda hüküm süren Osmanlı Devleti’nden ötürü Batı ile köklü ticari ilişkiler kurmuş olduklarını, günümüzde ise büyük bir pazar olduğu belirtilmiştir. Siyaseten ve yönetim şekli olarak, Viyana kapılarına kadar gelen Osmanlı Devleti’nin altında yaşamış birçok etnik günümüzde Osmanlı altında sürdürdükleri yaşamın günümüzdekinden daha kaliteli olduğunu dile getirmektedir yorumu ile siyasi gelenek olarak farklı kültürleri tek bir çatı altında birleştirme geleneklerine dikkat çekilmiştir.

Siyasi, iktisadi ve kültürel marifetleri ve gelenekleri ile Osmanlı Devleti’nden sahip aldıkları miras ve geleneklerin güvencesi altında Türkiye’nin AB’nin geleceği için önemli ve stratejik olduğu savunulmuştur.

4 Ekim 2005’de Peter Popham tarafından kaleme alınan ‘AB üyeliğine açılan yol Atatürkçülüğün zirve noktasıdır’ başlıklı haberde; ‘Mehmet Ali Birand; Avrupa Birliği’ne üyelik için Atatürk’ün başlattığı işin sonucudur. Türkiye’de Türk insanın

kimliğinin, Batılı olmak ya da İslami dünyanın bir parçası olmanın ayrımı demektir. Bitebilir. Ama hala Viyana kapısında bekliyoruz dedi. Milliyetçi Hareket Partisi, destekçileri ise Avrupa'ya inanmıyoruz mesajı verdi' cümlelerine yer vermektedir. Liderler Zirvesi'nin beklenenden uzun sürmesi, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün müzakerelerde beklentileri karşılayacak bir sonucun çıkması halinde Lüksemburg'a gitmemesi ve havaalanında beklemesi ile 03 Ekim'de imzalanması için saatin durdurulması gibi ironik gelişmeler yaşanırken, Türkiye'nin nabzını tutan bir habere yer vermiştir.

Castle'nin 5 Ekim 2005 tarihinde yayımlanan haberinde; 'Chirac, Türkiye ile müzakerelere başlanmasına rağmen üyeliğin gerçekleşmesinin 10–15 yıl sürebileceğini söylemiş ve bu sürede Türkiye'de birçok reformun gerçekleşmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bu reformlar arasında kültürel reformların da olacağını tekrarlayan Chirac, bunu başarabilirler mi, bilemem; umarım yapabilirler ama ben çok emin değilim dedi' cümlelerine yer verilmiştir. Türkiye ile müzakerelere başlanmış olmasına rağmen bu sürecin muğlâklığı ve zorlukları konusuna vurgu yapmış ve Avrupa'da Türk karşıtı olan liderlerin demeçlerine yer vermiştir.

Sürecin muğlâklığı ve zorluklarını göstermesine rağmen her daim Türkiye'nin tam üyelik ekseninde Avrupa Birliği'ne üyeliğinin getirilerinden bahsederek, İngiliz kamuoyuna müzakerelere başlanmış olmasının nihai başarı olmadığını anlatmıştır.

The Daily Telegraph'da 30 Eylül 2005'de David Rennie'nin 'Avusturya Türkiye'nin AB görüşmelerini sabote ediyor' başlıklı haberinde; Avusturya müzakere çerçeve metninin yeniden yazılmasını ve Ankara'ya, Türkiye'nin tam üyeliğe kabul garantisi verilmeden, kabul edilmelerinin Birliğin, hazmetme

kapasitesine bağılı kalmasını talep etti. Avusturya, Fransa ve Almanya'nın tam üyeliğı engelleyen ve imtiyazlı üyelik gibi alternatifleri öne sürmesinin Türkiye'de muhafazakâr ve milliyetçi çevrelerin Avrupa Birliğı karşıtı görüşlere sahip olmasına sebep olduğunu vurgulayarak, Avusturya'nın imtiyazlı üyelik ve Birliğın hazmetme kapasitesi savlarını Türkiye'yi sabote etmekle itham etmiştir.

4 Ekim 2005'de The Daily Telegraph'da yer alan 'İngiltere Avrupa'yı Türkiye ile müzakerelere başlamaya ikna etti' başlıklı haberde; 'Avusturya her şeye rağmen Birliğın Türkiye'yi hazmetme kapasitesi şartını müzakere çerçeve metnine koymayı başardı. 70 milyon Müslüman nüfusu olan ve iktisadi anlamda Avrupa Birliğı standartlarının çok altında olan Türkiye'nin hazmedilmesi kolay olmayacak. Ama buna rağmen müzakereler süresinde Türkiye ile ilişkiler Batı ve Müslümanlar arasında çok önemli bir rol oynayacaktır' cümlelerine yer vermiştir. Müzakere sürecinin zorlu olacağı ve sonucun Türkiye adına beklentileri karşılamayacak bir biçimde sonlanması riskine rağmen müzakerelerin özellikle Batı ve Müslüman dünyası arasındaki ilişkileri de düzeltebileceğı yönünde değerlendirmeler yapan haber, 'İngiltere Avrupa'yı Türkiye ile müzakerelere başlamaya ikna etti' başlığı ile verilmiştir.

5 Ekim 2005'de David Rennie'nin 'Türkiye AB ile müzakerelere başlamayı başardı' başlığı ile yer alan haberde; 'Uykusuz geçen bir geceden sonra İngiltere 25 Avrupa devletinin fikrini değiştirmeyi başardı. Bugüne kadar Hristiyan Kulübü olarak anılan Avrupa Birliğı 70 milyon Müslüman nüfusu olan Türkiye ile müzakerelere başladı' yorumu yapılmıştır.

The Daily Telegraph gazetesi 2005 döneminde, Türkiye'nin Müslüman kimliğinin bazı AB devletleri için sıkıntı olduğunu belirtirken İngiltere'nin,

Türkiye'yi İslam dünyası ile çatışmanın engellenebileceği bir fırsat olarak değerlendirdiğini aktarmıştır. Dönem başkanlığı sıfatına sahip İngiltere, uyguladığı aktif politika ile Türkiye karşıtı olan AB ülkelerinin fikrini değiştirmiş ve başarılı bir politika izlemekle tanımlanmıştır.

Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi dönemi için araştırılan gazetelerde, 2002 döneminde olduğu gibi, Türkiye ile ilgili gelişmelere en yoğun ilgiyi The Times göstermiştir. 2002 döneminden itibaren Türkiye'yi destekleyen The Times, müzakerelerin tehlikeye düştüğü bir süreçte dönem başkanı sıfatı ile İngiltere'nin izlediği aktif politika ile Türkiye'nin müzakerelere başladığını vurgulamıştır. Türkiye'nin mutlaka AB üyesi olması gerektiğini savunan The Times, haberlerinde bunu vurgulamakla birlikte İngiliz hükümetini, ulaşılan sonuçta bir zafere imza atmış olarak tanımlamaktadır.

Türkiye'nin müzakerelere başlamış olmasına rağmen, zorlu bir süreci takip edeceğini vurgulamış ve Türkiye'nin 2010 yılında Birliğe üye bir devlet olacağını öngörmüştür. Avusturya'nın tüm ikna çabalarına rağmen itirazında ısrarına değinen The Times, her ne kadar Türkiye ile müzakerelere başlanmış olsa da sürecin ne kadar süreceği ve sonucunun müspet olacağı garantisinin alınamamış olduğu belirtilmiştir.

The Independent gazetesi Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi döneminde, AB'nin Türkiye'ye karşı düşmanca tavır aldığını belirtmiştir. Türkiye'yi destekleyen ve dönem başkanı olma sıfatına sahip olan İngiltere'ye, Türkiye'nin müzakerelere sorunsuz başlayabilmesi için sorumluluk yüklemiştir. Avusturya'yı Hırvatistan için talep ettikleri, fakat AB üyesi ülkeler tarafından savaş suçları mahkemesinin sonuçlanmasına kadar ertelenmesi kararı alınacağı muhtemel, pazarlıkların başlatılması için Türkiye'yi sıkıntıya sokan bir

politika izlemekle itham etmiştir. AB Anayasasını reddeden Hollanda ve Fransa'nın Türkiye'nin üyeliğini referanduma tabi tutma sözü ile müzakerelere başlamasına onay verdiğini hatırlatmıştır. Müzakereler sürecinin zorlu geçeceğini aktarmış ve Türkiye'de muhalif kanadın AB'ye olan güvenini yitirmeye başladığı, bu yüzden İngiltere'nin duruma el koyması gerektiğini savunmuştur.

The Daily Telegraph Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi döneminde, genel İngiliz görüşünü benimseyen haberler yayımlamıştır. Aralık 2002 Kopenhag Zirvesi döneminde gösterdiği ilgi ile kıyaslandığı zaman Türkiye'nin müzakerelere başlamasına dair haberlere daha yoğun ilgi gösterdiği görülmektedir. Türkiye ile müzakerelerin tehlikeye girdiğini vurgulamış ve İngiltere'nin dönem başkanı sıfatı ile aktif bir sorumluluk alması gerekliliğini savunmuştur. 2002 yılı içerisinde haberleri genel olarak ABD'nin desteği üzerinde yoğunlaştırmış olan The Daily Telegraph, 3 Ekim 2005 döneminde yönelimini İngiliz politikalarına çevirmiştir.

Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi dönemi üzerine araştırma süresi boyunca, çalışmaya dâhil edilmiş yayınlar üzerinde yapılan çözümleme sonucu: Türkiye'nin İslamiyet ve Batı arasında köprü görevi görebilecek, AB'nin hem kendi sınırlarında yaşayan Müslümanlar hem de Arap dünyası ile çatışmaları önleyebilecek Batılı ve Müslüman kimlik sentezine vurgu yapılmıştır. Türkiye'nin müzakerelere başlamasında İngiltere'nin dönem başkanı sıfatı ile aktif rol alması ve Türkiye'nin müzakerelere başlamasında önemli rol oynadığı belirtilerek, bu politikanın başarıya ulaşmasından övgü ile bahsedilmiştir.

Avusturya'nın imtiyazlı üyelik tezinden vazgeçmesini sağlamış olmasına rağmen süreç sonucunda müspet bir garanti sağlanamamıştır. Türkiye'deki muhalif kanadın AB'ye olan inancını yitirdiğini aktarmış ve Türkiye'nin müzakereler sonlanana kadar uzun ve zorlu bir sınavdan geçeceğini hatırlatmıştır.

2002 ve 2005 dönemleri arasında İngiltere'nin Türkiye'ye olan desteği değişmemiştir. İngiltere, Türkiye'yi Batılı ve Müslüman olarak algılamaktadır. Türkiye'nin Müslüman kimliğinin AB'ye katkılarını her fırsatta Avrupalı liderlere anlatmış ve Türkiye için destek aramıştır. 2002 yılında, Türkiye'nin beklediği erken bir tarihte müzakerelere başlanmasına yönelik bir tarihin alınmasını sağlayamamış, Fransız ve Alman liderlerin öngördüğü üzere görüşmeler 2005 yılında başlamıştır. Fakat Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi sürecinde dönem başkanlığı görevine sahip olan İngiltere, görüşmelerin tehlikeye girdiği bir dönemde aktif siyaset ile Türkiye'nin müzakerelere başlamasını sağlamıştır.

SONUÇ

“Türkiye’nin Avrupa Birliği Üyeliğinin Kimlik Meselesi Odağında İncelenmesi: İngiliz Basınında Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri” , başlıklı ve Türkiye’nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinin, hem Türk kimliği hem de Avrupa fikrinin arka planını da gözeterek, İngiliz yazılı basınında Türkiye’nin temsilini göstermeyi amaçlayan bu çalışmada yayınlanan haber ve yorumlar eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. 12–13 Aralık 2002 Kopenhag Avrupa Birliği Zirvesi ve 3 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi’nin yapıldığı dönemlerde, The Times, The Independent, The Daily Telegraph gazetelerinde, AB’ye üyeliği kimlik meselesi odağında incelenmiştir.

Avrupa kavramının niteliği ve hangi tarihsel olgular etrafında çerçevelendirildiği, Avrupalılığın ne zaman bir kimlik olarak algılanmaya başladığı ve bu kimliğin özelliklerinin ne olduğu tartışılmış ve tarihsel arka planı ile Avrupa fikrinin ortaya çıkışı belirlenmiştir. XV. yüzyıla kadar Avrupa’nın herhangi kavramsal bir içerikten yoksun, büyük ölçüde efsane ve mitlere dayanan bir algılayış olduğu, bu yüzyıldan sonra ise bir kimlik olarak görüldüğü ve bu kimliğin bağlı olduğu parametreler saptanmıştır. Antik Yunan, Kutsal Roma İmparatorluğu ve Hristiyan feodal devlet yapısı Avrupa ideali ve kimliği için esas görülen veriler arasında yer almaktadır. Çalışma içerisinde de sürekli vurgulandığı üzere Avrupa, yaşanan süreç içerisinde doğan ihtiyaçlar ekseninde kendini sorgulamış ve yeniden üretmiştir.

Hristiyan politik kültürü çevresinde bir birleşme ve Avrupalı yaşam biçiminin belirleyeni olarak İncil'e dayanan kutsal metinler, Avrupa ideali ve kimliği için başat konumdadır. Kökenleri itibariyle Doğu'lu olan Avrupa kendisine özgü yaşam biçimi ekseninde Doğu'lu kökenlerini inkâr etmiş ve kendini Batılı olarak sınıflandırmıştır. Doğu ve Batı medeniyetleri ve kültürlerinin doğru yaşam biçimine dair farklı kurguları zaman içerisinde Doğuyu, Batı için öteki konumuna yerleştirmiştir. Avrupa ulusları ortak kaygı ve korkuları ekseninde, kendilerine özgü yaşam biçimlerini sürdürebilmek adına Doğu ile savaşmıştır.

Tarihte belirli olay ve olgular etrafında kendisini sorgulayan ve yeniden kurgulayan Avrupa, belirli tarihsel dönemeçlerde öteki olarak adlandırmış oldukları İslam dünyasına karşı, bir merakın ötesinde ilgi göstermiştir. Yine köken itibariyle Doğu medeniyetlerine ait olan kavramlar ekseninde kimliğini yeniden üretime sokmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun Türk-İslam sentezi uzun yıllar boyunca Avrupa'nın en büyük korku ve kaygılarının beslendiği bir kaynak olmuş ve bu özelliği ile Avrupa'nın kurucu ötekisi rolünü üstlenmiştir.

Avrupa'da imparatorluk ve krallıkların yerini ulus devletlere bırakmasında Hristiyan politik kültürü çerçevesinde gerçekleştirilmeye çalışılan birleşme çabalarının başarısızlığı ön plandadır. Liberal akımlar doğrultusunda, yaşam pratiklerinin daha seküler bir kavrayış ekseninde düzenlenmesi, soylu ve aristokrat kesimin devlet yönetimi odağında belirli sorumlulukları halkla paylaşması, yönetiminde halkın daha fazla söz sahibi olması, ulus kimliğine duyulan sadakat hissinin güçlenmesini meşru bir zemine oturtmuştur. Uzun yıllar boyu mezhep

farklılıklarından doğan savaşlar bu süreç içerisinde ulusların birbirleri karşısında düşmanlıklarını beslemiştir.

Demokrasi, seküler hukuk düzeni ve insan hakları, bu dönem itibarıyla Avrupa idealinin merkezine yerleşmiştir. Devrimler çağı olarak adlandırılan XVII. yüzyıl Avrupa ideali için kilometre taşı olarak düşünülmelidir. Amerikan Devrimi, Avrupa kıtası dışında gelişen bir olgu olmasına rağmen, yeni yönetim biçimi olarak Avrupalı gezginler aracılığı ile kıtaya ulaşmış ve radikal akımlar için katalizör güç olmuştur. Özgürlük ve eşitlik ilkesi Fransa’da bir ihtilalin gerçekleşmesine vesile olmuş ve Avrupa için yeni bir çağ açılmıştır. Amerikan ve Fransız devrimleri, İngiltere’de sanayi devriminin oluşumunun da beslediği bir kaynak olmuştur.

Sanayi Devrimi getirdiği yeni üretim anlayışı ile Avrupa yaşam biçiminde etkin bir rol üstlenmiştir. Sömürgecilik ve kolonyalizm ile birlikte Avrupa güç kazanmış ve Avrupalı yaşam biçimi, diğer yaşam biçimleri karşısında daha üstün görülmüştür. Avrupa için uzun süredir korku kaynağı olan Osmanlı Devleti’nin bu gelişmeleri yakalayamamış olması, çağdaşları karşısında gücünü yitirmesine sebep olmuştur. Doğu ticaret yollarına hâkim bir coğrafyada konumlanmış Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda uyguladığı denge politikası ile ömrünü bir asır kadar daha uzatmayı başarmıştır.

XVI. yüzyılda ticari ilişkiler odağında başlayan Avrupa – Osmanlı ilişkileri zamanla siyasi boyut kazanmış ve Avrupa ulusları kendi aralarında yaşanan mücadelede avantaj elde etmek için Osmanlı Devleti ile yakınlaşmıştır. Osmanlı Devleti’nin çağdaşları karşısında güç kaybetmesi ile birlikte, batılılaşma süreci

başlamıştır. XIX. yüzyıl itibariyle Osmanlı Devleti, modern bir Avrupa devletine doğru evrilmeyi hedef almıştır.

Osmanlı Devleti, Rus tehdidi karşısında İngiltere ile yakınlaşmıştır. 93 Harbi'ne kadar İngiltere'nin benimsediği politika, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunmak olmuştur. Avrupa'da gelişen milliyetçilik akımı, Osmanlı Devleti'nin askeri açıdan zayıflaması ve Doğu ticaret yollarında hâkim olmak isteyen Avrupa devletlerinin politikaları karşısında, yüzyıllar boyu Avrupa'nın en korkulu düşmanı Osmanlı Devleti, parçalanması muhtemel bir devlet halini almıştır. Avrupa devletleri ise parçalanan Osmanlı Devleti'nden faydalanma yollarına başvurmuştur.

93 Harbi'nde alınan yenilgi ile İngiltere, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunma politikasından vazgeçmiştir. Bu gelişme ile birlikte, denge politikası uygulayan Osmanlı Devleti, Rus ve İngiliz tehdidine karşı Almanya'nın yanında yer almıştır. Almanya dönem itibariyle gelişimini geç tamamlamış ve Avrupa güç dengelerini bozan bir ülke konumundaydı. Bu yakınlaşma sonunda Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girmiştir.

I. Dünya Savaşı, Avrupa için tarihsel bir dönüm noktasıdır. Büyük imparatorluk ve krallıklar parçalanmış ve ulus devletlerin sayısı çoğalmıştır. Savaş süresinde ekonomik anlamda zarar gören Avrupa artık, Amerika'nın ardında kalmıştır. Kemal Atatürk önderliğinde başlatılan İstiklal Savaşı sonrasında, Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Türkiye, Osmanlı Devleti'nin başlatmış olduğu batılılaşma sürecini devam ettirmiş ve birçok alanda yaptığı reformlar ile çağdaşı olan Batılı devletlerin seviyesine ulaşmayı hedef almıştır.

1959 yılında AET'ye yapılan başvuru ile AB'ye üyesi olmak devlet politikası halini almıştır ve Batılılaşma, AB eksenine yerleştirilmiştir. Birçok kez kesintiye uğramakla birlikte Türkiye AB ilişkileri 40 yılı aşkın bir süredir devam etmektedir. 3 Ekim 2005 tarihinde Avrupa Birliği ile müzakerelere başlayan Türkiye, henüz bu süreci tamamlayabilmiş ve tam üyelik adına bir tarih alabilmiş değildir.

Tarihsel arka planı odağında, Türkiye'nin AB'ye üyeliğini destekleyen ve bunun karşısında duran devletler bulunmaktadır. Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olan devletler kimlik meselesi odağında toplanmıştır. Bu devletlerarasındaki yaygın görüş kabaca; 'Türkiye Avrupa devleti değildir, Türkiye'nin AB'ye üye olması Birliğin sonunu getirir' şeklindedir. Başta Fransa, Almanya ve Avusturya, Türkiye'nin AB üyeliğine itiraz eden ülkelerdir. Bunu karşısında ise, başta İngiltere, İspanya ve İtalya, Türkiye'yi AB yolunda destekleyen ülkeler arasındadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğinin kimlik meselesi odağında gözden geçirilmesi için İngiliz yazılı basınında seçilmiş gazeteler, The Times, The Independent ve The Daily Telegraph'dır. Araştırma evreni ise, 03 – 18 Aralık 2002 ve 26 Eylül – 09 Ekim 2005 tarihleridir. Bu tarihler arasında: 19'u The Times, 4'ü The Daily Telegraph, 13'ü The Independent gazetesinde olmak üzere 36 haber ve köşe yazısı yer almıştır. 26 Eylül – 09 Ekim 2005 tarihleri arasında: 17'si The Times, 7'si The Daily Telegraph, 12'ü The Independent gazetesinde olmak üzere 36 haber ve köşe yazısı yer almıştır.

12–13 Aralık 2002 Kopenhag Zirvesi Avrupa Birliği bütünleşme tarihinin en kapsamlı genişleme kararını almıştır. Türkiye'ye ilişkin olarak, yapılan reformlar ve yeni hükümetin bu yöndeki kararları övülmüş ve 2004 yılı Aralık ayında

düzenlenecek zirve toplantısında, Avrupa Komisyonu'nun hazırlayacağı 2004 yılı ilerleme raporu ve tavsiyesi doğrultusunda, Kopenhag siyasi kistaslarının karşılandığının belirtilmesi halinde gecikmesiz katılım müzakerelerine başlanması kararı alınmıştır.

The Times, kültür ve kimlik odaklı olarak algıladığı meselede Türkiye'nin Müslüman kimliğinin, AB ile Arap ve Müslüman dünya arasında medeniyetler çatışmasını engelleyebilecek bir potansiyele sahip olduğunu vurgulamış; Türkiye gibi demokratik ve laik devlet yönetim biçimine sahip Müslüman bir ülkenin AB için büyük bir fırsat olduğunu savunmuştur. The Independent gazetesi, dönem içerisinde yayımladığı haberlerde merkez olarak Kıbrıs meselesini kabul etmiştir. Kıbrıs meselesinin çözümüne yönelik Türkiye'nin, 2004'de henüz Kıbrıs Rum Cumhuriyeti AB üyesi olmadan katılım müzakerelerine başlaması gerekliliğini savunmuştur. Türkiye katılım müzakerelerine başlamadan Kıbrıs'ın AB üyesi olmasını Kıbrıs Rumları için tek taraflı avantaj sağlayacak ve çözümü geciktirecek bir gelişme olarak değerlendirmiştir. The Daily Telegraph ise, ABD'nin Türkiye'yi AB üyeliği davasında destekleyen bir ülke olduğunu vurgulamıştır. Türkiye'nin 40 yıl boyunca AB ile birleşebilmek için birçok reform gerçekleştirdiğini, Türkiye'nin üyeliğinin yeterince ertelendiği belirterek Türkiye'nin daha fazla beklemeye tahammülü olmadığını vurgulamıştır.

Aralık 2004 tarihli ilerleme raporu, Türkiye'nin birçok alanda ilerleme ve başarı sağlamış olmasına rağmen bazı konu başlıklarında ilerleme kaydedilememiş olduğunu belirtmektedir. Kopenhag siyasi kistaslarını yerine getirdiği kaydedilen Türkiye, müktesebat göz önüne alındığında henüz başlangıç seviyesinde bulunmuş

ve AB ilerleme raporları bu gelişmeyi sağlamaya yardımcı görülmüştür. Aralık 2002 Kopenhag Zirvesinde alınan karar doğrultusunda, Türkiye'nin 2005 yılı içerisinde katılım müzakerelerine başlaması kararı alınmıştır.

2002 ve 2005 yılları arasında İngiltere ve Türkiye'de iktidar partileri değişmemiştir fakat Türkiye'de hükümet yenilenme yaşamıştır. Başbakanlık görevini yürüten Abdullah Gül, Dışişleri Bakanlığı görevine getirilirken, AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan Başbakanlık görevine getirilmiştir. Avrupa Birliği'nde ise dönem başkanlığını 2002 yılında Danimarka yaparken 2005 yılında bu görevi İngiltere almıştır. 3 Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi'nde Türkiye'nin katılım müzakerelerine başlaması kararı alınmıştır ve bu süreç hala devam etmektedir.

2002 ve 2005 dönemleri arasında İngiltere'nin Türkiye'ye olan desteği değişmemiştir. İngiltere, Türkiye'yi Batılı ve Müslüman olarak algılamaktadır. Türkiye'nin Müslüman kimliğinin AB'ye katkılarını her fırsatta Avrupalı liderlere anlatmış ve Türkiye için destek aramıştır. 2002 yılında, Türkiye'nin beklediği erken bir tarihte müzakerelere başlanmasına yönelik bir tarihin alınmasını sağlayamamış; Fransız ve Alman liderlerin öngördüğü üzere görüşmeler 2005 yılında başlamıştır. Fakat Ekim 2005 Lüksemburg Avrupa Birliği Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi sürecinde dönem başkanlığı görevine sahip olan İngiltere, görüşmelerin tehlikeye girdiği bir dönemde aktif siyaset ile Türkiye'nin müzakerelere başlamasını sağlamıştır.

Bu analitik çalışmadan çıkan sonuç, dönemler arası farklı odaklanma konularına sahip olmakla birlikte, İngiliz basınının Türkiye'nin AB'ye yeliğinin Müslüman dünyası ile kurulan ilişkilerin niteliğini olumlu anlamda belirlemesi açısından bir fırsat olarak gördüğüdür. Tam da bu nokta, AB'ye ye diğer kıta Avrupa'sı ülkeleri açısından bir fırsat potansiyeli olarak değil, bir tehdit olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla da Türk kimliğinin Müslümanlığı, İngiltere için bir düşman anlamında öteki değil, ancak uzlaşılabilecek bir öteki olarak belirlemektedir. İngiliz basınındaki haberler ve yorumlarda da, dşmanlaştırılmamış öteki vurgusu yer almaktadır. Bundan sonraki yıllarda İngiltere'nin ve İngiliz basınının aynı söylemi sürdürüp sürdürmeyeceği dikkatle izlenecek ve söylem zmlemesi çalışmaları ile devamlılık ve kopuş noktaları saptanabilecektir. Bu tez çalışmasının katkısı, gelecekte de yapılacak bu türden analitik incelemeler için bir zemin sağlaması noktasındadır.

- AMIN Samir, **Avrupa Merkezîyetçilik**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1993
- ANDERSON Benedict, **Hayali Cemaatler**, Metis Yayınları, İstanbul 2004
- ANDREWS Alexander, **The History of British Journalism: From the, Foundation of the Newspaper Press in England, to the Repeal of the Stamp Act in 1855, with Sketches of Press Celebrities**, Richard Bentley, Burlington 1859
- BAĞLI Mahzar, ÖZENSEL Ertan, **Çokkültürlü Vatandaşlık**, Çizgi Kitapevi, Konya 2005
- BAUMANN Gerd, **Çokkültürlülük Bilmecesi**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2006
- BİLİM Cahit, GÜNEŞ İhsan (ed.) **Çağdaş Dünya Tarihi**, AOF Yayınları No: 596, Eskişehir 1999
- BREAUD Michel, **Kapitalizmin Tarihi**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2003
- BROWNE Ken, **An Introduction to Sociology**, Polity Press, Cambridge 2005
- CAN Gürhan (ed), **Çağdaş Yaşam Çağdaş İnsan**, AOF Yayınları No: 563, Eskişehir, 1998
- CANBOLAT İbrahim, **Avrupa Birliği**, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul 2002
- CARDINI Franco, **Avrupa ve İslam**, Literatür Yayınları Avrupa'yı Kurmak Dizisi: 3, İstanbul 2004
- CEDERMAN LARS-Erik, **Constructing Europe's Identity**, Lynne Rienner Publishers Inc. USA 2001

CHAPMAN Jane, **Comparative Media History An Introduction: 1789 to Present**, Polity Press, Cambridge 2005

CHIPMAN Jone, **Nato's Southern Allies: Internal and External Challenges**, Routledge, New York 2005

CONBOY Martin, **Journalism: A Critical History**, Sage Publication Inc., London 2004

DAVIES Norman., **Europe: A History**, Pimlico 1997

DELANTY Gerard, **Avrupa'nın İcadı**, Adres Yayınları, Ankara 2005

DURSUN Çiler, **Eleştirel Söylem Çözümlemesi**, CEVİZCİ Ahmet (ed.), **Felsefe Ansiklopedisi**, Ebabil Yayıncılık, Ankara 2007

ERDENİR Burak, **Avrupa Kimliği: Pan-Milliyetçilikten Post-Milliyetçiliğe**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005

ERGUN Doğan, **Kimlikler Kısacasında Ulusal Kişilik**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara 2000

ERKİNER Engin, **Avrupa Birliği ve Türkiye: İçinden Bir Bakış**, Ütopya Yayınevi, Ankara 2005

FONTANA Josep, **Çarpıtılmış Geçmişe Ayna: Avrupa'nın Yeniden Yorumlanması**, Avrupayı Kurmak Dizisi no: 1, İstanbul 2003

GARCIA Soledad, **European Identity and the Search for Legitimacy**, Pinter Publishers, UK 1993

GOFFMAN Daniel, **Osmanlı İmparatorluğu'nda İngilizler 1642 – 1660**, Sabancı Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2001

GOFFMAN Daniel, **The Ottoman Empire and Early Modern Europe**, Cambridge University Press, Cambridge 2002

GÖKTEPE Cihat, **British Foreign Policy towards Turkey, 1959-1965**, Routledge 2004

GÜLEÇ Cengiz, **Türkiye’de Kültürel Kimlik Krizi**, Verso Yayıncılık, Ankara 1992

GÜNEŞ İhsan, BİLİM Cahit (ed.) **Çağdaş Dünya Tarihi**, AOF Yayınları No: 596, Eskişehir 1999

HABERMAS Jürgen, **“Öteki” Olmak “Öteki”yle Yaşamak**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002

HARRISON Kevin – BOYD Tony, **The Changing Constitution**, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2006

HAY Deny, **Europe: The Emergence of an Idea**, Edinburgh University Press, 1957
Edinburg

HOF Ulrich Im, **Avrupa’da Aydınlanma**, Avrupa’yı Kurmak Dizisi no:4, İstanbul 2004

HUNTINGTON Samuel, **Medeniyetler Çatışması**, Okuyan Us Yayın, İstanbul 2005

IŞIK Gül, **İspanya: Bir Başka Avrupa**, Metis Yayınları, İstanbul 1991

İNAÇ Hüsemettin, **AB’ye Entegrasyon Sürecinde, Türkiye’nin Kimlik Problemleri**, Adres Yayınları, 2005

JONES Alistair, **Britain and the European Union**, Edinburgh University Press, Edinburgh 2007

JOYCE Christopher, **Questions of Identity**, New European Publications, London 2002

KARAL Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi Cilt No: 5 Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devrimleri (1789 - 1856)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994

KARPAT Kemal, **Turkey's Foreign Policy in Transition 1950 – 1974**, Brill Archive, Netherland 1975

KING A. D. (ed), **Kültür, Küreselleşme ve Dünya-sistemi**, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 1998

KOCABAŞOĞLU Uygur, **Majestelerinin Konsolosları: İzgiliz Belgeleriyle Osmanlı İmparatorluğu'ndaki İngiliz Konsoloslukları (1580 – 1900)**, İletişim Yayınları, İstanbul 2004

KOÇ Taylan, **Küreselleşme ve Türkiye Basınında Avrupa Birliğine Adaylık Süreci**, Naturel Yayınları, Ankara 2004

KORAY Meryem, **Avrupa Toplum Modeli**, İmge Kitapevi, Ankara 2005

KÜRKÇÜOĞLU Ömer, **Mondros'tan Musul'a Türk İngiliz İlişkileri**, İmaj Kitapevi, Ankara 2006

KYMLICKA Will, **Çokkültürlü Yurttaşlık**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1998

LAÇİNER Sedat, ÖZCAN Mehmet, BAL İhsan, **Türkiyeli Avrupa**, Hayat Yayınları, İstanbul 2004

LAPORTE Helene, ESTIN Colette, **Yunan ve Roma Mitolojisi**, Tübitak, İstanbul 2003

LATOUCHE Serge, **Dünyanın Batılılaşması**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1993

Le ROUX Patrick, **Roma İmparatorluğu**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2006

LORASDAĞI KOYUNCU Berrin, OKUR Hilal, **Avrupa Merkezîyetçilik Üzerinden Uygarlık Kavramına İki Farklı Bakış**, Doğu Batı Sayı 29 s. 243 – 268, Ankara 2004

LUCA Nathalie, **Mezhepler**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2005

MAYALL Simon, **Turkey: Thwarted Ambition**, Diane Publishing, Washington 1997

MİLLAS Herkül, **Öteki ve Kimlik**, İletişim Yayınları, İstanbul 2005

Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Cilt 3, **Modernleşme ve Batıcılık**, İletişim Yayınları, İstanbul 2002

MORRISON Cecile, **Haçlılar**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2005

NEGRI Antonio, **Avrupa ve İmparatorluk**, Otonom Yayınları, İstanbul 2006

OTT Andrea – INGLIS Kirstyn, **Handbook on European Enlargement: A Commentary on the Enlargement Process**, Cambridge University Press, Cambridge 2002

ÖREK Osman, **An Introduction to International Organization and Political Institutions**, Dörtrenk Matbaacılık Ltd., TRNC 1994

ÖZKAN Abdullah, **Küreselleşme ve Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye**, Tasam Yayınları, İstanbul, 2004

PAREKH Bhikhu, **Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek**, Phonix Yayınevi, Ankara 2002

PARKER David (ed), **Batı'da Devrimler ve Devrimci Gelenek**, Dost kitapevi Yayınları, Ankara 2003

PRESTON Cristopher, **Enlargement and Integration in the European Union**, Routledge, London 1997

SAİD Edward, **Şarkiyatçılık**, Metis Yayınları, İstanbul 1999

SCHULZE Hagen, **Avrupa'da Ulus ve Devlet**, Literatür Yayınları Avrupa'yı Kurmak Dizisi: 9

SMITH Antony D., **Milli Kimlik**, İletişim Yayınları, İstanbul 2004

TAŞ Mehmet, **Avrupa'da Irkçılık**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara 1999

TEMİZTÜRK Hakan, **Türkiye – AB İlişkilerinin Medyatik Serüveni**, Tasam Yayınları, İstanbul 2007

THOMPSON E.P., **İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu**, Birikim Yayınları, İstanbul 2004

TOOLAN Michael (ed.), **Critical Discourse Analysis: Critical Concept in Linguistic**, Routledge, London 2002; VAN DIJK Teun, **Principles of Critical Discourse Analysis**, sy. 104 – 142

TOOLAN Michael (ed.), **Critical Discourse Analysis: Critical Concept in Linguistic**, Routledge, London 2002; FAIRCLOUGH Norman, **Critical Discourse Analysis and the Marketization of the Public Discourse**, sy. 69 – 104

TORUN Abdullah, **Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri / Gümrük Birliği Anlaşması'nın Türkiye'nin Tam Üyeliğine Etkileri Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2001

TÜRKDOĞAN Orhan, **Türk Ulus-Devlet Kimliği**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2005

UYAR Elif, **Türk – İngiliz Siyasal İlişkileri (1929 – 1936)**, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, Antalya 2007

ÜSTEL Füsün, **Yurttaşlık ve Demokrasi**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 1999

YEĞENOĞLU Meyda, **Avrupa Kimliği'nin İdeolojik Arka planı**, Doğu Batı Sayı 31 s. 89 – 105, Ankara 2005

YELKEN Ramazan, **Cemaatin Dönüşümü**, Vadi Yayınları, Ankara 1999

YENGİN Naci, **Türkiye'de Ulus Devletin Dinamikleri**, Bir Harf Yayınları, İstanbul 2006

YILMAZ Mustafa, **İngiliz Basını ve Atatürk'ün Türkiye'si**, Phoenix Yayınevi, Ankara 2002

EK – 1

03 – 18 ARALIK 2002

TARİHLERİ ARASINDA

YER ALAN

HABERLER

THE TIMES

04.12.2002; US steps up pressure on EU to admit Turkey

05.12.2002; Why world leaders are busy talking Turkey

06.12.2002; Turkish entry delay 'will anger Muslims'

08.12.2002; Giscard makes late bid to be George Washington of Europe

09.12.2002; Turkish inclusion would destroy EU, says Stoiber

The agony countries

10.12.2002; Turkey attacks EU for 'double standards'

11.12.2002; EU to give Turks date for talks at summit

12.12.2002; A country eager to be bride between East and West

Britain backs early acceptance of Iraq's Northern neighbour

Why the EU welcome Turkey

13.12.2002; On the spot: Rory Watson at the Copenhagen summit

14.12.2002; Hawks fail to secure Turkey's early EU entry

'Europe of solidarity' delivers for Poland

UN talks on united Cyprus collapse

15.12.2002; Focus: How big can it get?

Euro-Sandhurst for Brussels army

Africa is next target for EU expansion

Leaders: A swell time for Europe

THE INDEPENDENT

03.12.2002; Analysis: The rights and wrongs of the official British view of the world

04.12.2002; Straw steps up the pressure on Saddam as UN decline looms

Britain to support Turkey on date for EU application talks

10.12.2002; Turkey attacks EU over human rights 'double standards'

11.12.2002; UN delivers revised plan to clash deal on Cyprus

UK lift bar on workers from new EU countries

12.12.2002; Denktaş holding up historic Cyprus deal

13.12.2002; Turkey fails to win date for membership talks

14.12.2002; Blair frozen out as France and Germany lead the way

Historic deal gives Europe 75 million new citizens

Turkey turns its fury on 'prejudices' European leaders

16.12.2002; EU military operations could start within weeks

17.12.2002; Isolation from Europe would be 'folly', says PM

THE DAILY TELEGRAPH

06.12.2002; France and Germany agree date for entry talks with Turkey

11.12.2002; Bush backs Turkey's plea to join EU

13.12.2002; Turkey tells EU: Let us in soon or we'll go elsewhere

14.12.2002; Europe dismisses Bush plea to let Turkey join earlier

The Times - December 4, 2002

US steps up pressure on EU to admit Turkey

By Richard Beeston, Suna Erdem and Charles Bremner

THE Bush Administration used the full weight of its considerable diplomatic muscle yesterday to pressure Europe into opening the door for Turkey's entry into the European Union.

The American campaign appeared to have reaped dividends last night when Turkey announced it would open its airbases to US warplanes mounting military operations against Iraq in the event of an offensive against its southern neighbour.

However, Yasar Yakis, the Turkish Foreign Minister, said that another UN resolution would be needed if there was to be a war in Iraq as the present resolution does not allow the automatic resorting to armed intervention.

With only a week to go before the EU summit in Copenhagen, where Turkey's proposed membership is likely to dominate a heated debate among Europe's leaders, Washington has given warning to Brussels that turning down Ankara's application would be a lost opportunity that it would regret later.

The unusually blunt message was delivered by Paul Wolfowitz, the Deputy Defence Secretary, who arrived in Ankara yesterday to champion Turkey's EU application and to offer financial assistance to bolster its troubled economy. Mr Wolfowitz clearly wanted to help Ankara in the hope of winning Turkey's pledge for military assistance in the event of war with its neighbour.

Earlier in London Mr Wolfowitz conceded that Turkey's entry to the EU was a European issue, but he insisted: "We are going to cheer as hard from the sidelines as we possibly can."

Washington regards Turkey not only as a military ally from the days of the Cold War, but also as a modern secular Islamic state that could set an example for reform throughout the Muslim world. Its intervention has been greeted with delight by Turkey's new Justice and Development Party (AKP) Government, which is racing through reforms in an effort to meet the EU's criteria to be considered for membership. Yesterday the Cabinet approved 31 amendments to laws designed to ban torture.

It is doubtful, however, that enough changes can be made before the December 12 EU summit to persuade sceptics in Europe to begin the process of admitting Turkey.

In August, after years of dithering, Turkey's outgoing coalition passed a set of previously inconceivable EU harmonisation reforms. These included lifting restrictions on Kurdish-language education and broadcasts and abolishing capital punishment in peacetime — which resulted in the death sentence on Abdullah Ocalan, the Kurdish guerrilla leader, being commuted to life imprisonment. Yet a European Commission progress report published soon afterwards pointed to shortfalls in the freedom of expression and Turkey's so far slack record on implementation.

The best that Ankara can probably hope for at Copenhagen is an offer to set a date within the next two years at which Turkey will be given a timetable for accession talks, provided that it has met conditions on democracy and human rights.

The case for ruling out Turkish entry altogether was proclaimed last month by Valéry Giscard d'Estaing, the former French President and present chief of the convention that is drafting an EU constitution. The Union would not survive the entry of a big Muslim society (of 70 million people) with only a toehold in geographical Europe, he said.

The Times - December 5, 2002

Why world leaders are busy talking Turkey

Complex cultural and political issues surround Turkish entry to the EU

Peter Riddell

Turkey matters. Barely noticed here, Turkey is currently the centre of hectic diplomatic activity. Foreign ministers and senior officials from the US, Britain, Greece and Denmark (holding the European Union presidency) have been in and out of Ankara in the past three days. Recep Tayyip Erdogan, leader of Justice and Development, the new governing party, was yesterday invited by President Bush to visit Washington. This will be just before next week's summit of EU leaders in Copenhagen, which will be dominated by relations with Turkey.

The new Turkish Government has become pivotal to US military action against Iraq, to agreeing on the United Nations plan to end the 28-year-old division of Cyprus, and to a deal giving the EU access to Nato command arrangements for its security and defence policy. Above all, the debate over Turkish membership of the EU has touched raw nerves among European politicians. Are there any limits to the enlargement of the EU? And is it still primarily a Christian club? Turkey's predominant Muslim composition, its location, its size, its political instability and human rights record, have all created problems.

Valéry Giscard d'Estaing, the former French President who chairs the Convention on the Future of Europe, was widely criticised last month when he said in *Le Monde* that Turkey was "not a European country" since it had "a different culture, a different

approach and a different way of life". Its admission would mean "the end of the EU". But his views are widely shared not only by many French politicians but also by many Christian Democrats in Germany and Belgium. The Austrians are not keen, and the Dutch caretaker coalition is cautious ahead of its election. If Turkey is admitted, what is to prevent North African countries, Ukraine or even Israel from joining?

At one level, this is a racial/religious question. The original six members of the Common Market, still the heart of the EU, are all largely Christian, mainly Roman Catholic, countries. But this balance has already shifted, thanks to successive enlargements, as well as the existence of 15 million Muslims within the EU.

But enlargement is fundamentally about power. France and smaller countries such as Belgium are worried that the centre of gravity within the EU has already moved away from them. Gerhard Schröder of Germany publicly backs Turkish entry (not least because the coalition parties attract most of the votes of assimilated Turkish migrants), but the private German attitude is more ambivalent. This is because Turkey, with far faster population growth than in Western Europe, would replace Germany as the largest single EU member.

The fear of the Giscard group is that an ever bigger EU will also become an ever looser one, no longer a political union in any real sense, but more a flexible free trade area.

Britain takes a contrary view on all these questions. Never sharing the outlook of the original Six, successive governments have welcomed the looser political structure implied by enlargement. Moreover, Britain has emphasised the strategic advantages

of accepting Turkey within the European fold, not least by encouraging democratic reform within the Muslim world.

But, like all other applicant countries, Turkey first has to fulfil the Copenhagen criteria set in 1993, covering not only economic conditions but also a full-working democracy, the rule of law and respect for human rights and minorities. Turkey has made a lot of progress over the past year with 48 constitutional changes, reforming the way its judicial system operates and freeing up the media.

The sweeping election victory of the Justice and Development Party raised doubts because of its deep Muslim roots. However, the new Government has been eager to offer reassurance with a further package of human rights reforms announced on Tuesday. And the International Monetary Fund has said that the country “is emerging out of a crisis period”.

The Bush Administration has also intervened strongly in support of early Turkish membership of the EU, antagonising some European countries, such as France, who resent being told what to do by Washington. The US urgency is linked to its desire for the help of Turkey, a key Nato ally, in any action against Iraq. Yasar Yakis, the Turkish Foreign Minister, has suggested that the US might be allowed to use bases in the country, although this is conditional and a firm decision has not yet been taken.

Turkish membership of the EU is still probably at least a decade off and the country still has to change a lot before it becomes a full member. What will be decided at Copenhagen is when talks start. Turkey, backed by the US, wants a clear timetable for accession. Britain wants clarity about when negotiations will start. The sceptics want the timing to be flexible and conditional. There is now talk of a “rendezvous”

date, promising to review the position, possibly in about a year's time when the new Turkish Government has built up a record, with a view to starting accession talks at a later date.

The stakes are high. As with other applicant countries, such as Spain and Portugal in the mid-1980s, the prospect of entry is likely to be a spur to economic and political reform, and to the democratic reformers. As Denis MacShane, the Europe Minister, has said, the EU has the potential to help Turkey "along the road to a fully functioning Islamic democracy". And to be a bridge to the Muslim world. But a negative response by the EU could push Turkey in the opposite direction. An inward-looking, exclusive Europe would be the wrong choice, for Turkey and for the EU. Turkey needs to be offered a clear timetable towards entry, provided reform continues. It has earned the chance to be part of Europe.

The Times - December 6, 2002

Turkish entry delay 'will anger Muslims'

By Peter Riddell

TURKEY raised the stakes before next week's Copenhagen summit by declaring that the European Union would fan Muslim anger if it did not set a firm date for the start of membership talks.

The warning from Recep Tayyip Erdogan, Turkey's new leader, came as officials in Berlin said Germany and France had agreed to propose a date of July 1, 2005. But Jack Straw, the Foreign Secretary, repeated yesterday the British call for an earlier timetable with a "firm date" to be set as "a matter of obligation".

Reflecting divisions among European leaders, Anders Rasmussen, the Danish Prime Minister, who will chair the summit, sounded a cautious note during a pre-summit visit to London yesterday.

He told *The Times* that it would be "too early at Copenhagen to produce a final statement about the next steps in Turkey's candidacy". Turkey had to fulfil political and human rights conditions for entry, he said. Progress had been made, but there was "a need to see clear implementation".

Mr Rasmussen is offering his EU counterparts "five or six" options on timing. He is likely to offer the summit a compromise, which will be positive but probably will disappoint Turkey's desire, strongly backed by the US, for a firm and early date for the start of negotiations.

Mr Erdogan said failure to offer a date would confirm his people's perception of the EU as a "Christian club". He said the EU had to "take the chance to unite civilisations, not set them clashing. To do that you must give Turkey a date for talks. Otherwise, you are fanning the flames of the clash of civilisations."

Mr Rasmussen was busy yesterday — an early meeting with Tony Blair, lunch in Dublin, dinner in Paris and finally to bed in The Hague. He was on the usual pre-summit tour of EU capitals by the head of government of the country holding the presidency, with the further complication of negotiations with the ten countries seeking entry. The Danish Liberal Party leader said he was determined to achieve a "more effective and focused summit" in Copenhagen late next week.

Talking at the Danish Embassy in Knightsbridge, Mr Rasmussen said: "If the applicant countries raise their demands too high, there is the risk that the whole enlargement process will be endangered, and be postponed for several years. If we do not stick to the timetable, enlargement could be postponed until a new EU budget is agreed in 2007."

Financial packages have been presented to the applicants. These have involved top-ups for direct-income support for farmers and requests for the transfer of money from rural development funds. These talks start from "the principle that no new member state has a worse budgetary position after accession than it had before".

Several candidate countries "feel that these packages do not fulfil their expectations, while several member states think the Danish package is too generous". Poland, in particular, was not satisfied.

Mr Rasmussen hoped that matters such as sheep premiums and Baltic herrings would not have to be discussed by heads of government, though the leaders would still have to tackle a number of “general financial issues”.

A further complication is the long-divided island of Cyprus. While still hopeful that an agreement might be reached before Copenhagen, a decision on Cyprus’s entry would still be taken then. A settlement is not, he said, a precondition for entry. Mr Rasmussen has also been preparing a paper for Copenhagen on the future of European Councils. That has come as the Convention on the Future of Europe approaches its decisive point early next year.

He listed three priorities: equal treatment between big and small countries; a fair balance between the Council of Ministers, the Commission and the Parliament; and effective co-ordination. With enlargement, the present system could not continue.

The – Times - December 8, 2002

Giscard makes late bid to be George Washington of Europe

Matthew Campbell, Paris

IN PARIS they used to call him “Monsieur l’ex”, but the mocking epithet for a former French president now seems woefully out of place as even enemies of Valéry Giscard d’Estaing voice admiration for his knack of stealing the limelight.

The head of the convention charged with drafting a constitution for the European Union, he has succeeded in placing himself at the heart of proceedings on the eve of a landmark summit in Copenhagen.

Beyond formally offering membership to 10 more countries by 2004, one of the main tasks for the summit this week is to decide whether to set a date for negotiations on Turkish membership to begin.

Turkey would never have come so high on the agenda had Giscard, 76, not told a French journalist last month that he was opposed to the country’s membership on grounds that Turks had a different culture and “way of life”.

His comments, which contradicted the official EU line, have stirred debate across Europe. Recep Tayyip Erdogan, Turkey’s new leader, gave a warning that the EU would fan Muslim anger and perceptions of itself as a “Christian club” if it did not set a firm date for the start of membership talks.

French and German leaders have proposed July 1, 2005, for negotiations to begin and Britain has called for an even earlier timetable. However Anders Rasmussen, the

Danish prime minister, said concerns over human rights abuses ruled out early progress.

Whatever the outcome, Giscard's comments seemed part of a shrewd campaign to raise his profile. In October the imperious aristocrat suggested the EU change its name to the United States of Europe. Earlier he proposed an American-style EU secretary of state.

Such issues were mere details in the broader scheme of transforming the EU's 1,045-page rule book into a constitution. But they attracted interest in the convention, and drafting the constitution has soared up the busy Brussels agenda.

As a result, the main European players have been forced to pay more attention. President Jacques Chirac of France recently appointed Dominique de Villepin, his foreign minister, as a representative at the convention, following a similar move by Germany. Britain is represented by Sir John Kerr, the former head of the Foreign Office who, as secretary-general of the convention, is arguably one of the most powerful men in Europe.

Giscard likes to see himself holding comparable importance. It was a similar convention chaired by George Washington that turned the American states into the United States and observers in Paris say that the American founding fathers are not far from Giscard's mind as he ponders his legacy.

But although he seems determined to put his imprimatur on the EU's coming of age, he might not get a capital named after him. When he addressed the French parliament on the EU constitution last week, several deputies left while he was speaking and others nodded off.

The Times - December 9, 2002

Turkish inclusion would destroy EU, says Stoiber

From Roger Boyes in Berlin

EDMUND STOIBER, Germany's leading conservative, yesterday inflamed the row over Ankara's future in Europe by giving a warning that Turkish membership would destroy the European Union.

The German criticism, reflecting Christian Democratic and conservative views across Europe, came only days before the EU summit in Copenhagen, where leaders will decide whether to set a date for the start of negotiations with the Turks. Differences on the issue run so deep that German officials fear the complicated summit could be derailed.

"Membership for Turkey would spell the end of political union in Europe. We do not have that kind of integrative strength," Herr Stoiber, the Christian Democratic opposition leader, said. "We want a proper political union, not just a free trade zone, yet that is what we would end up with if we let in Turkey."

Germany and France agreed a "conditional rendezvous clause", allowing the start of entry talks with Turkey in July 2005, providing Ankara satisfied the EU that it had met standards on minority rights, judicial and prison reform, institutional democracy and market economics. "If you set 2005 as a possible date for talks, as Chancellor Schröder has done, then you will not be able to hold up the process," Herr Stoiber said yesterday.

Recep Tayyip Erdogan, leader of Turkey's ruling Justice and Development party, has dismissed the 2005 date; he wants talks to begin as soon as Turkey passes necessary legislative reforms. Denmark is meanwhile urging EU states to set no date in Copenhagen.

The deal between Gerhard Schröder, the German Chancellor, and President Chirac of France reveals some of the complexity of the issue. The US has pressed the Chancellor to take a firmer stance for an early start to entry talks. The US needs Turkey as an ally in any conflict with Iraq; a European perspective would help to preserve stability in Turkey should Iraq fall apart.

The Chancellor, but not all Social Democrats, accepts Turkish membership as a goal. About 500,000 Turkish Germans voted in the last election, most for him. But open support for Turkey could cost him votes in two regional elections in February. Polls show that most Germans are hostile to Turkish membership.

M Chirac, also cautious, accepted the 2005 date to build some control into Turkish behaviour and because he knows that deals with Ankara will take decades. Also a draft constitution for the EU should have taken shape by then.

The credibility gap

Gross domestic product per capita: Turkey €5,200 (£3,330); EU €23,200 (£14,850).

Inflation: Turkey 57.6 per cent; EU 2.3 per cent.

Unemployment: Turkey 8.5 per cent; EU 7.4 per cent.

Farming as share of national product: Turkey 12.1 per cent; EU 2.1 per cent.

The Times - December 10, 2002

Turkey attacks EU for 'double standards'

By Richard Beeston, Diplomatic Editor and Rory Watson in Brussels

TURKEY'S new leader accused the European Union of double standards yesterday for extending membership to states with chequered human rights records while refusing to consider his country's application.

Speaking before a visit to Washington today, where he is expected to win the support of President Bush for Ankara's case, Recep Tayyip Erdogan said that he did not understand why the EU refused to recognise widespread reforms in Turkey over the past 18 months.

"The fact that Turkey has not got a negotiation date is a double standard in itself," he said, after talks in Copenhagen with Anders Fogh Rasmussen, the Danish Prime Minister.

Mr Rasmussen said that Turkey would get a date for entry but first needed to fulfil its political reforms, particularly with respect to human rights and the treatment of minorities. "What we need to see now is clear implementation," Mr Rasmussen said.

Copenhagen is hosting the EU summit on Thursday when the ten candidate countries are expected to finalise joining the EU by 2004. Washington, which is seeking to use Turkish military bases for any offensive against Iraq, has been lobbying Brussels to accept Ankara's demands.

Mr Erdogan said Brussels operated one rule for European Christian countries and another for Turkey, which has been waiting decades to join the EU. "We see six

countries that have not met all of the political criteria but which have negotiation dates,” Mr Erdogan, the leader of Turkey’s ruling Justice and Development Party, said.

He referred in particular to the poor treatment of some minorities, like the large ethnic Russian population in the Baltic state of Latvia, where Russian speakers are victims of discrimination, and the status of the Roma, or Gypsies, in central and eastern European countries.

Despite his tough stance, there were signs yesterday that a compromise between Turkey and the EU was still possible. France and Germany suggested last week that Turkey be given a provisional date to start entry talks in 2005 after a review to be conducted in 2004.

Yasar Yakis, the Turkish Foreign Minister, said in Brussels yesterday that Ankara might be satisfied with a date to begin entry talks next year.

“It is understandable that EU leaders want to see how the reforms are implemented,” he said. “We think that a period of six months would be sufficient to see that.”

In addition to the problem of Turkey’s entry, Poland and the Czech Republic also engaged in diplomatic brinkmanship yesterday by toughening their membership demands just days before negotiations are due to close.

“The Poles read out a whole list of items, point by point, where they are not satisfied with the Union’s offer. The problem is that when they see a figure, they automatically want it increased by 20 per cent,” one exasperated EU diplomat said.

Włodzimierz Cimoszewicz, Poland's Foreign Minister, said afterwards that his Government's hard line at the end of four years of negotiations had caught the EU by surprise.

Warsaw's demands for higher cash transfers from Brussels, larger milk quotas and better treatment for maize farmers were not the only issues placed on the table at the last minute. The Czech Republic argued for better terms for potato starch producers and tried to increase from 90,300 to 130,300 the number of cattle covered by the EU's suckler cow premium. Estonia also pressed for the right to continue hunting wild lynx and bears.

The demands frustrated the Danish Government, which is negotiating on behalf of the Union and is desperate to limit the summit agenda to the level of subsidies for farmers in central and eastern Europe and the overall cash transfers from Brussels to the new members.

Cyprus yesterday became the first of the ten candidate countries aiming to join the EU on May 1, 2004, to indicate formally that it could accept the membership terms. Slovakia also agreed to the terms.

The Times - December 12, 2002

A country eager to be bridge between East and West

From Suna Erdem in Istanbul

IN A tiny room in Hozat in eastern Turkey, Yildiz Gunel weeps for her young son, blown up last month by a discarded rocket. In her grief, she knows or cares little about Turkey's pursuit of European Union membership, but she does know about the European Court of Human Rights.

Encouraged by the recent lifting of emergency rule in the southeast, she and hundreds like her are preparing to file cases against their Government. Ankara is finally listening. Last month it settled five cases by paying compensation and apologising for a range of abuses from burning villages to torture.

For Turks like Yildiz Gunel, Europe is a mythical place where you will not be tortured and buses run on time. Up to 80 per cent want to join, hoping membership will make Turkey the same.

But the West sees Turkey in a very different light: a cheap tourist destination, the subject of the prison film *Midnight Express*, and the heir to the bloodthirsty Ottoman Empire. "I know people who still think Turks go about on camels," says Carlo Bernardini, an Italian restaurateur in Istanbul.

Turkish membership would extend the EU's border to such potential hotspots as Iran, Iraq and Syria, removing the present buffer altogether. Its 70 million people would make it the EU's second-largest member after Germany, with a vote bigger than those of Britain, France or Italy.

But the greatest fear of all is that 99 per cent of those 70 million potential emigrants are Muslim. At an Anatolian roadside dive or a smart Istanbul house the refrain is the same: “Europe doesn’t want Muslims. It doesn’t want us.”

Turkish diplomats are well aware of Europe’s fears, and are trying to turn them to its advantage. They are trading on their country’s unique position as a bridge between Christendom and Islam, between an East and West that appear to be rapidly diverging.

The irony is that while Turkey may be too Muslim for Europeans, the East considers it a godless state of loose women and heathens who would sell their soul for an Armani suit.

Many Europeans at least make a visit to a church at Christmas, but many Turks would never go to a mosque, not even as a tourist. While a core of devout worshippers turn up at mosques on Fridays, the pre-dawn wake-up call to prayer is just as likely to elicit profanities.

Thanks to the harsh secularist laws of modern Turkey’s founder, Kemal Ataturk, many devout Muslims actually enjoy more freedom in the West than they do at home.

The Muslim headscarf is banned in Turkey’s universities and public offices. “In Britain the way I dress doesn’t affect my life. In Turkey it does,” says Betul Iyilik, a London-based journalist.

There is one other argument for admitting Turkey that is heard less often. Those most feared by Europe — the poor and the devout — would gain most from EU membership in terms of rights and freedoms. Those with the most to lose belong to

the modern ruling classes: the army would have to lose its grip on politics, politicians would forego backhanders, their business cronies would be exposed to competition, and media barons could not so easily manipulate the news.

The Times - December 15, 2002

Africa is next target for EU expansion

Eben Black, Chief Political Correspondent

MUSLIM nations from north Africa could be included in a new wave of expansion for the European Union under proposals being considered by the government.

The plan could mean countries such as Morocco and Tunisia being brought into a hugely extended EU. At their summit in Copenhagen last week, EU leaders decided to admit 10 new members, mostly former communist countries in eastern Europe.

Last Friday they also took the historic step of agreeing to a date for considering negotiations with Turkey, which, supported by Britain, is pressing to become what would be the EU's first Muslim member.

The EU will decide in December 2004 whether Turkey has met the human rights and democracy criteria which would enable entry negotiations to begin the year after. Tony Blair is understood to believe that an EU move into the Muslim world is vital for stability, particularly in the light of the threat from Islamic terrorism.

He said in Copenhagen: "I believe this is of huge importance for Turkey, Europe and indeed Britain. Turkey is a country with a long and proud history, also a country that is Muslim. To all the people who thought the EU could not reach out in this way, I think we have shown we can."

A government spokesman added: "Europe is reaching out in a practical way to Turkey and through that to the rest of the Islamic world."

However, it was clear that the admission of Turkey, likely to be in 2010 if the criteria are met, is seen by Britain as only the first step in a wider expansion. “There is no reason why north African countries could not join,” one British minister said. “The Romans called the Mediterranean ‘our sea’ and there’s no reason why we should not do the same.”

In France and Germany, however, there has been growing opposition to the idea of Muslim nations being considered. Valéry Giscard d’Estaing, the former French president who heads the convention set up to produce a formal constitution for the EU, has warned that admitting Turkey would sound the “end of the EU”. He said Turkey had a different history and culture to Europe in a clear reference to its Islamic nature.

Foreign Office sources, by contrast, cite Tunisia and Morocco as potential members.

The Copenhagen summit agreed to admit 10 new countries, making a total of 25 nations. Cyprus, the Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia and Slovenia would all become full members from May 1, 2004, expanding the EU to 455m people at a cost of £27 billion in their first three years of membership.

Talks are in train with a view to Bulgaria and Romania joining in 2007, and exploratory negotiations have begun with Ukraine and Belarus.

The Independent

Britain to support Turkey on date for EU application talks

By Donald Macintyre in Ankara

Published: 04 December 2002

Britain will use all its influence to ensure a date is agreed next week for Turkey to start negotiations on membership of the European Union, the Foreign Secretary, Jack Straw, promised the country's new political leader, Recep Tayyip Erdogan, last night.

Mr Straw urged Mr Erdogan to secure parliamentary ratification for a new raft of human rights reforms – approved by the Turkish cabinet yesterday – in time for the EU summit in Copenhagen, on Thursday and Friday next week, which will consider Turkish candidacy.

But Mr Straw went his furthest yet in making clear that Britain would be taking a lead in seeking to secure a firm date for negotiations to start. He went out of his way to praise Turkey for the "significant progress" it has made on human rights.

Turkey is widely criticised for its record of torture in prisons and other abuses, but last year it introduced 34 measures to improve human rights, followed by another 14 in August, including the abolition of the death penalty. Yesterday the cabinet approved a 36-point package aimed at meeting EU criteria for entry.

Mr Straw, who signed a joint UK-Turkey action plan to help Ankara fulfil EU entry criteria, said: "The point I keep making to my colleagues in Europe is that they have got to think strategically, as Mr Erdogan is doing, about the best future for this very large country on our eastern flanks.

"Ultimately, the future of Turkey is in the hands of the Turkish people but we can be a force in securing a good future for it."

Turkey will dominate much of the Copenhagen summit because its support is pivotal in two areas. Ankara can help secure an agreement between Nato and the EU on pooling command and control assets for Europe's security and defence policy – and, more crucial still, its support is needed for reaching political agreement on the UN-brokered plan for the future of Cyprus.

Britain and the US – which wants an early start to EU negotiations for Turkey as part of its efforts to secure Ankara's support for possible war in Iraq – are hoping for agreement on Cyprus, Nato and EU membership, which are heavily interdependent.

In talks with Mr Straw yesterday Mr Erdogan appeared to be warming rapidly to the UN plan for Cyprus which would make the Greek and Turkish sectors autonomous within a light federal structure. But negotiations involving the Greek and Turkish Cypriots are expected to continue right up to the deadline at the end of next week.

One key human rights measure EU leaders are hoping Mr Erdogan will have pushed through before the summit is a retrial of five Kurdish politicians who were expelled from parliament in 1995 and jailed for 15 years after what is widely regarded as a mistrial.

Mr Straw insisted he was "not in the least complacent" about Turkish human rights records but added: "Human rights have not always been perfect either in applicant states or in the past in a number of existing EU states."

Supporters of Turkish EU entry believe that the negotiating process is the best guarantee that its new government will persist with far-reaching human rights reforms.

In London on Monday Paul Wolfowitz, the US Deputy Defence Secretary, said the continued exclusion of Turkey from the EU was "unthinkable". Mr Wolfowitz was meeting Mr Straw in Ankara last night.

The Independent

Turkey attacks EU over human rights 'double standards'

By Stephen Castle in Brussels

Published: 10 December 2002

Turkey accused European leaders of "double standards" yesterday as tempers frayed over Ankara's demand for a date for EU membership talks and efforts intensified to clinch broad agreement on Cyprus.

Turkey accused European leaders of "double standards" yesterday as tempers frayed over Ankara's demand for a date for EU membership talks and efforts intensified to clinch broad agreement on Cyprus.

With a crucial EU summit due on Thursday, Recep Tayyip Erdogan, who leads Turkey's governing party, began a round of frantic last-minute diplomacy with the EU's Danish presidency in Copenhagen. Mr Erdogan was then due to fly to Washington for talks with President George Bush, who has been lobbying hard for the EU to start talks with Turkey. The Danish premier, Anders Fogh Rasmussen, is due to fly to Ankara today.

At Thursday's summit in Copenhagen, diplomats hope to reach a deal which will resolve the 28-year-old division of Cyprus and give Turkey a path towards membership. Turkish support for a UN peace plan for Cyprus is central to the talks.

The EU has so far refused to start membership talks with Turkey until the government meets minimum requirements on human rights and democracy. But Mr Erdogan argued that tougher standards were being applied to Ankara than to other

nations vying to join the EU. Although Turkey has passed laws banning the death penalty and granting more rights to its Kurdish minority, the EU has noted shortcomings in human rights, including restrictions on freedom of expression, the torture of prisoners and insufficient civilian control over its military.

Yesterday Mr Erdogan pointed to Latvia – one of 10 nations due to be invited to join the EU this week – which still does not give its minority Russian population full rights. He said: "There are one million Russians in Latvia. They are treated as a people without a nationality. The European Union should leave aside the double standards."

His aggressive stance received an equally robust response from Mr Rasmussen, who argued: "What we need to see now are real changes, we need reforms, not only on paper but also in real life."

Pressure from Ankara on the Turkish Cypriot leader, Rauf Denktash, would transform its standing. One senior EU diplomat described the prospects of a breakthrough as "the best chance we have had in years".

Denmark hopes to win an agreement this week from the Greek and Turkish Cypriot leaders to negotiate a deal based on a UN proposal allowing Cyprus to accede to the EU as a united island in 2004. The prize for the Turks would be a starting date for talks on membership, which would be an enormous step. Once nations begin such negotiations, history shows that they are eventually invited to accede.

Last week France and Germany called for a review of Turkey's progress on human rights in 2004, with the start of negotiations pencilled in for July 2005. Britain, Italy

and Greece favour starting formal talks before the 10 member states join the EU in May 2004.

Yesterday Cyprus became the first candidate country to complete membership talks with the EU, while other applicants signalled they still hoped to squeeze more financial concessions. The EU has promised to admit the Greek-controlled part of Cyprus if there is no agreement on the island.

The Independent

Denktash holding up historic Cyprus deal

By Stephen Castle

Published: 12 December 2002

Hopes of a historic deal to reunify the divided island of Cyprus, and to give Turkey a date to start talks on EU membership, hung in the balance last night on the eve of a crucial European summit in Copenhagen.

With the prospects of an agreement on Cyprus thought to be better than at any time since 1974, diplomats were working frantically to try to resolve a complex series of negotiations before today's meeting of leaders.

If the package succeeds, there will be a political commitment from the leaders of the Turkish and Greek Cypriot communities to back a UN reunification proposal, with a timetable to finish negotiations. Turkey would be given the prospect of starting EU membership talks no later than 2005, provided Ankara improves its human rights record to meet European standards.

Yesterday Rauf Denktash, the Turkish Cypriot leader, took a hard line, insisting there was no prospect of a deal before the end of the talks in Copenhagen, but not closing the door on the UN plan.

"We're not in a position to sign a document," he said. "We're not running away from negotiating. Give us time to negotiate with the Greek Cypriots." Ankara knows its help in persuading Turkish Cypriots to back the UN plan, and the removal of its veto over the EU's rapid reaction force having access to Nato's planning capabilities, will

have a crucial bearing on its bid for membership talks. While there is optimism that a deal could be clinched, diplomats agree that relations with Turkey are at a crucial juncture.

Yesterday Recep Tayyip Erdogan, the leader of Turkey's ruling party, also took a tough line, saying he would look elsewhere if the EU failed to grant a date for entry talks this week, and suggested joining the North American Free Trade Agreement.

On the table is a Franco-German plan to offer Turkey membership talks in 2005 if they have met human rights standards by 2004. That has been rejected by Ankara, which wants to start negotiations with the EU before it admits 10 new member states in May 2004. It fears that a pledge given by the present 15 member states might be overturned by a 25-strong EU.

Britain is among a handful of countries backing the Turkish position, with France resisting change. President George Bush lobbied on behalf of Turkey yesterday.

The Independent

Historic deal gives Europe 75 million new citizens

By Stephen Castle and Andrew Grice in Copenhagen

Published: 14 December 2002

Europe sealed its historic enlargement to 25 nations and 450 million people last night. The deal followed frantic horsetrading over the subsidies to be offered to the mainly ex-Communist countries.

Europe sealed its historic enlargement to 25 nations and 450 million people last night. The deal followed frantic horsetrading over the subsidies to be offered to the mainly ex-Communist countries.

After two long days of negotiations at the EU summit in Copenhagen, the Czech Republic, Hungary and the biggest prospective member, Poland, conceded, claiming they had squeezed more money out of EU coffers. "It was a good deal," said Leszek Miller, the Polish Prime Minister. "We are finally shedding the shadow of Yalta and the post-war division of Europe."

Thirteen years after the fall of the Berlin Wall, yesterday's summit was designed to celebrate the reunification of Europe with the admission of Poland, the Czech Republic, Slovakia, Slovenia, Hungary, Estonia, Latvia, Lithuania, Cyprus and Malta. Between them, they will bring 75 million citizens into the EU.

Hailing last night's deal as "dramatic and historic", Tony Blair said: "This is a summit that redefines Europe for the future. This is an extraordinary moment for Europe's history."

The summit also gave a big boost to Europe's defence ambitions, when Turkey removed a long-standing bar on co-operation between the EU's embryonic rapid reaction force and Nato. That raises the prospect of Europe running peace-keeping missions.

The marathon expansion talks, which began on 31 March 1998, under the British presidency of the EU, appeared to have ended in the mid-afternoon, when EU leaders thought a revised offer would break the deadlock.

Under the deal, Poland won the right to spend immediately an extra $\text{€}1\text{bn}$ (£640m) from funds to help its poorer regions, which had been due to be paid out later. Polish officials said the country also gained $\text{€}108\text{m}$ (£70m) to strengthen border controls and increased milk quotas. The other applicant countries gained an additional $\text{€}300\text{m}$ (£193m).

The agreement was clinched after a confusing day, which saw Gerhard Schröder, the German Chancellor, declare that a deal appeared to have been found only for it to be rejected by Poland, Hungary and the Czech Republic. One Polish government source called the proposal "trying to bribe us with our own money".

Poland, under acute pressure from domestic public opinion, held out for $\text{€}2\text{bn}$ (£1.3bn) more cash for all the candidate countries.

In a series of confrontations with the Danish EU presidency, the applicants fought a tough battle. Mr Miller argued that, although the package was worth more than $\text{€}40\text{bn}$ (£26bn) in subsidies, once the new countries had paid their contributions to the EU they might be net beneficiaries by no more than $\text{€}12\text{bn}$ (£7.7bn) between 2004 and 2006.

There were also recriminations over the summit offer to review in December 2004 Turkey's application to join the EU, a year later than Ankara hoped. Mr Blair, who pressed France and Germany to speed plans, said the decision was "a huge step forward", after winning a late concession that entry talks would begin "without delay" if Turkey met the EU's human rights guidelines.

But hopes of a breakthrough on the reunification of Cyprus before 2004 were dashed. Kofi Annan, the UN secretary general, said a resolution had been very close. "I wouldn't say it has collapsed," he said.

Aides to Rauf Denktash, the Turkish Cypriot leader, provided a glimmer of hope, saying they were prepared to sign a "letter of intent" with Greek Cypriots to discuss the unity plan.

The Independent

Turkey turns its fury on 'prejudiced' European leaders

By Stephen Castle in Copenhagen

Published: 14 December 2002

Turkey accused Europe of prejudice yesterday after pressure from Washington to admit the country quickly to the EU appeared to have backfired.

Efforts by George Bush to persuade leaders to expedite Ankara's application were spurned when the EU summit in Copenhagen decided Turkey would have to wait until December 2004 before a review that could lead to negotiations.

Abdullah Gul, the Turkish Prime Minister, said the decision meant "our efforts are not appreciated and there is a prejudice against us". He also lashed out at Jacques Chirac, the French President, saying: "What Chirac is doing is the real blackmailing. I was very saddened by the fact that he said, 'Turkey is blackmailing us'."

Ankara was initially dismayed that the decision in December 2004 would be taken not by the 15 who made yesterday's pledge, but an expanded EU of 25, which might be even less sympathetic to Turkey's application. Later Turkey's opposition softened when the final summit communiqué made clear that the formal negotiations would start "without delay" after the review in december 2004, if Ankara met human rights criteria.

Tony Blair, who persuaded other EU leaders to make the final text more positive towards Turkey, said: "This is a huge demonstration of our confidence in the new Turkey that is taking shape and will eventually take its place in the family of the

EU." Recep Tayyip Erdogan, the leader of Turkey's ruling party, described the outcome as a success won in the face of European "double standards".

Ankara agreed to lift its long-standing veto on plans for the EU's embryonic rapid reaction force to have guaranteed access to Nato's planning capabilities.

Hopes of a speedy breakthrough on the reunification of Cyprus faded. Rauf Denktash, the Turkish Cypriot leader, said any agreement should take effect only after Turkey became a member of the EU.

Mr Bush had phoned the Danish Prime Minister, Anders Fogh Rasmussen, who chaired yesterday's meeting, specifically to lobby on behalf of Turkey. One EU source said: "Rasmussen was really annoyed by being constantly harassed. He said to Bush, 'If you are so keen on Turkey in the EU, why don't you let Mexico join the US?'" Yesterday M. Chirac resisted last-minute pressure from Mr Blair and Silvio Berlusconi, the Italian Prime Minister, to make another gesture towards Turkey. M. Chirac has insisted any discussion of Turkish candidature before European elections in June 2004 would play into the hands of the far right. Mr Berlusconi conceded yesterday that there had been "strong pressure from Turkey, which many didn't like".

Others put the blame more squarely on America. Pat Cox, the president of the European Parliament, said: "Sometimes our friends in Washington are heavier handed than the situation might require, and this might have been one of those situations." Pascal Lamy, a French EU commissioner, argued: "It's a classic US diplomacy to want to put Turkey in Europe. The further the boundaries of Europe extend, the better US interests are served."

After a fractious call with Mr Gul, Mr Blair argued: "The deal might not live up to Turkey's expectations but for 40 years Turkey has been waiting for a firm date and this is a firm date. It's important to emphasise that it is not a question of whether negotiations are opened with Turkey: if the tests are passed by Turkey, they will open."

Ankara's allies believe that the government had allowed unrealistic expectations to build up, and that, in the broad scheme of things, Turkey had moved much closer to EU membership than could have been expected a few years ago. One participant in the talks said: "In the long march of history, since membership negotiations themselves will take five to 10 years, whether the start date is 2004 or 2005 makes little difference."

The Independent

Isolation from Europe would be 'folly', says PM

By Andrew Grice Political Editor

Published: 17 December 2002

Tony Blair said yesterday that the European Union's decision to admit 10 countries in 2004 had reinforced the need for Britain to play a full part at the heart of the Union.

Although he did not mention the single currency, he said the 10 new nations would eventually join the euro. Ministers who support joining the currency say Britain could one day be the only EU member not in the euro if the Government delays a referendum.

In a Commons statement on last week's European summit in Copenhagen, the Prime Minister said the prospect of Turkey joining the EU was dramatic as it bordered the Arab world and was a Muslim country striking out on a path to liberal democracy.

He said, in time, all new member countries would be part of the European economy, monetary union, defence and political system. He added: "For us in Britain, the implications are equally profound. Given this new Europe taking shape, it is our job to be part of it, be a leading power in it, understand the degree to which our national interest is bound up with it.

"Isolation from Europe in this new world is absolute folly. That is why we shall continue to fight for our interests, but recognise that ultimately they are best served inside the EU, not on its margins."

He added: "The summit was a remarkable achievement. It describes a future in which Europe is re-united, a Europe of proud and sovereign nation states, who work together, economically, socially and politically in their common interest."

Mr Blair clashed with Iain Duncan Smith, who expressed regret that expansion plans had taken so long.

"It is 13 years since the Berlin wall came down – 13 years of excluding central and eastern European countries from western European markets, all because Brussels insisted on full compliance with social legislation," he said.

"Enlargement may be the EU's finest hour, but its delay reveals the vested interest in parts of the EU with which we have all become too familiar."

The Tory leader claimed Mr Blair had been "outflanked" by France and Germany at the summit over the start date for talks to admit Turkey, which wanted its membership talks to start before the 10 nations were admitted in May 2004.

The Daily Telegraph

France and Germany agree date for entry talks with Turkey

By Kate Connolly in Berlin

Last Updated: 10:19pm GMT 05/12/2002

Germany and France will propose that Turkey be invited to start entry negotiations with the European Union in July 2005.

The proposal, confirmed last night by the French president Jacques Chirac, would be a groundbreaking step for the EU and for Turkey, which has pushed to be a member for 15 years.

If talks go ahead as planned, Turkey could join the EU as its first Muslim member by 2010, shifting the bloc's border to the edge of the Arab world.

But Yasar Yakis, Turkish foreign minister, expressed outrage last night at the 30-month delay on starting talks. "We would not agree. It is up to the EU to decide but we would have extreme difficulties explaining this to Turkish public opinion," he said.

A German diplomat said the invitation to open negotiations would be subject to a European Commission report due by mid-2004 on Turkey's democratic progress and human rights reforms. President Chirac and Gerhard Schröder, the German chancellor, are believed to have hatched the plan during their latest regular bilateral meetings in Germany on Wednesday evening.

According to the German official, they intend to present the proposal at a gathering of the EU's 15 members in Copenhagen next week. America, which is keen to win Turkey's support in a possible war against Iraq, has also pushed the EU to come up with a timetable.

After Wednesday's meeting, Mr Schröder said the EU leaders would offer "a clear signal" to Turkey but he and Mr Chirac refused to name a date for talks to start.

In an earlier debate in the German parliament Mr Schröder said his country had a responsibility to support Turkey's campaign for membership to "make sure Turkey does not drift into Islamic fundamentalism".

The debate on Turkey reached a peak last month when Valéry Giscard d'Estaing, current President of the Convention on the Future of Europe, said it was not a European country and that, if it joined, the EU was finished.

Some opponents of Turkey's EU membership have called instead for a "privileged partnership".

The Daily Telegraph

Bush backs Turkey's plea to join EU

By Toby Harnden in Washington

Last Updated: 11:03pm GMT 10/12/2002

President George W Bush said last night that the United States stood "side by side" with Turkey in its bid for European Union membership as the Muslim country moved closer to securing a date for entry talks.

His strong expression of support followed a meeting with Recep Tayyip Erdogan, the head of Turkey's ruling party, at the White House. It came as EU leaders began to gather in Copenhagen for a summit on enlargement.

France and Germany have agreed that EU membership talks with Turkey should begin in 2005 if the country is stable and has enacted reforms

"We join you, side by side, in your desire to become a member of the European Union," Mr Bush told Mr Erdogan after sitting in on the Turkish leader's discussions with Condoleezza Rice, his national security adviser. These had dealt with the US desire to use Turkish bases in the event of war on Iraq.

"We appreciate your friendship in Nato," Mr Bush said. "You're a strategic ally and friend of the United States."

Mr Erdogan, head of the Justice and Development Party (AKP), said accession to the EU would be "a great jump-start for enhancement of democracy" in Europe. "This week is a very important one for us. This is a turning point in our history."

The Daily Telegraph

Turkey tells EU: Let us in soon or we'll go elsewhere

By Ambrose Evans-Pritchard in Copenhagen

Last Updated: 2:06am GMT 13/12/2002

After 40 years in the cold, Turkey secured a tentative date for talks on EU membership last night, edging it closer to becoming the first Muslim nation to join.

Ankara was told that it would be invited to enter accession negotiations in December 2004 if it could meet the EU's political criteria.

But a Turkish official said that while Ankara saw the date as "well-intentioned", it viewed it as an "interim decision" that could be improved on later today.

The announcement was made by the Danish prime minister, Anders Fogh Rasmussen, early today after intense negotiations at the EU summit in Copenhagen.

After a private meeting with the hard-bargaining Turkish leader, Recep Tayyip Erdogan, Tony Blair said that the Franco-German conditional date of 2005 for the start of talks was "too late".

The compromise meant that, before talks could proceed, Turkey would have to show that it was committed to EU standards on human rights, democracy and a free market economy.

Diplomats said Mr Blair had been pushing for January 2004 and had the support of Italy, Spain, Greece and the Scandinavian states. President George W Bush had also been pressing EU leaders to come up with a better offer.

Mr Blair and Jack Straw, the Foreign Secretary, have waged a full-throttle diplomatic campaign on behalf of Turkey in recent weeks.

They have argued that the accession of a stable secular democracy with 70 million Muslims is the best way to avert a dangerous clash between Muslim and Christian civilisations.

The discussions follow days of brinkmanship by Mr Erdogan. He said that, if the EU continued to drag its feet, Turkey would seek access to the North American Free Trade Agreement for strategic and economic security.

In the *Suddeutsche Zeitung* he accused Germany and France of delaying tactics.

"Turkey has been waiting for 40 years to join the European Union. We are not going to wait another 40 years."

Mr Erdogan also attacked Jacques Chirac, the French president, accusing him of violating a personal pledge by secretly pushing for an even later date of 2008. "That was a very bad mistake," he said.

The French have serious reservations about Turkish entry, fearing that it would be the end of their dreams for a tight-knit integrated Europe dominated by Paris.

They suspect that Downing Street has ulterior motives, seeking to help America secure a vital ally for the war against Iraq and hoping to achieve Britain's long-term aim of a larger, looser EU.

For the Turks, the Copenhagen summit is a now-or-never moment when they can gain maximum advantage from their trump card: unlocking a settlement for the divided island of Cyprus.

Without a deal, the EU would have to go ahead with the accession of Cyprus in 2004 even though the island is split by a heavily militarised "Attila Line" of more than 30,000 Turkish troops.

The Greek government has threatened to veto all enlargement unless Cyprus is included in the first wave.

Turkey is far from ready for the rigours of EU membership according to the European Commission's latest progress report, which cites the failure to prosecute accused torturers, the continued role of the military in affairs of state, and curbs on the media.

But Mr Erdogan said that his country had passed 48 constitutional amendments in an attempt to meet the stringent conditions imposed by Brussels.

The Daily Telegraph

Turkey must not join the Christian EU

By John Casey

Last Updated: 12:01am GMT 13/12/2002

This week's Summit in Copenhagen about EU enlargement will have to solve tricky problems about the admission of economically backward countries from the old Soviet empire. But these are as nothing compared with the truly radical question we must also begin to face: what is to be done about Turkey? On yesterday's Thought for the Day, the Bishop of Oxford argued for Turkey's admission on grounds of Christian "inclusiveness". Is it about to become politically incorrect to have doubts?

Not if we are to believe Valery Giscard D'Estaing. A few weeks ago he finally said it: Turkey must never be a member of the European Union. It is not a matter of time, of Turkey's adjusting to the political culture of Europe, of economic or legal harmonisation. For Giscard, never means never - because Turkey is not a European country. To admit this huge Muslim, non-European state, he says, would mean the end of the European Union.

Giscard said aloud what many European leaders (including Erich Stoiber of Germany) undoubtedly feel. There has been an air of shuffling, excuse-making and general bad faith in the treatment of Turkey's application, as though the politicians have hoped against hope that something will turn up, that the application will fall through without anyone having to oppose it on principle. Such plain speaking is not

the EU way. Yet I would guess that Giscard's "outburst" will have struck a chord in many.

Not in all, though. There was recently a well-argued piece by Peter Preston in the Guardian, in which he confronted the hidden reservations about Turkey in the plainest possible way. Turkey, he pointed out, is a democracy which in the recent election annihilated all the old governing parties and installed a new, untested but untainted one of moderate Islamist colouring. It has abolished the death penalty. It has abandoned its draconian press laws. It has given up its political and cultural repression of the Kurds. For good measure, Preston added that a discontented Turkey might decide to annex northern Cyprus; that Turkey would be an important ally in any attack upon Iraq; that rejection by the EU might encourage the military to mount a coup against the new Islamist government; and that the Americans are impatient with European hawing over Turkey. His conclusion was that Giscard has voiced what are the real and disreputable motives of opposition to the Turks - "cultural bigotry and racism", a preference for a Europe that is "fundamentally sort of white-ish and kind of Christian".

Such a fundamental question about the nature of the European Union should not be influenced by our dispute with Iraq or the possible effects on Turkey's internal politics. But the apparent mutation of Turkey into a state politically resembling those of Western Europe is certainly relevant. If that has really happened, then we must face up to Giscard's question: should a non-European Muslim state ever be part of the EU?

There is plenty of room for doubting that the mutation is permanent or deep. Plenty of secularists in Turkey suspect that the "moderation" of the Islamist government is a

mask that would be thrown off at the first opportunity. Nor is there any evidence that the military have given up their taste for dismissing governments. They hanged one prime minister, Adnan Menderes, for being insufficiently secular, and forced two other governments out for the same reason.

These are not sufficient reasons for arguing that Turkey can never qualify. After all, in my own lifetime Germany, Italy, Spain and Portugal were governed by dictatorships, one of them of a bestiality never before seen in Europe.

So why should not Turkey's credentials eventually be accepted? I fear there is only one reason - and it is the one stated by Giscard D'Estaing: Turkey is not a European country. In taking that fact seriously, we don't necessarily fall into cultural bigotry and racism. Turkey has a traditional pull towards both Central Asia and the Middle East. With Turkey in the EU our borders will include Iran and Iraq.

The Turkish question is a much more acute version of a problem that could in the long run bring to nought the dreams of those who seek "ever closer union" in Europe itself. How can there be a European "state" - how can there be a common sense of allegiance among citizens of the EU - where there is no common language, where there is such cultural diversity, and where the political and legal traditions of at least one important European country - the United Kingdom - differ so radically from those of many of the others? Yet the European idealists can point to two great facts to oppose the sceptics. Almost all of Europe has a Christian inheritance, which means that the great majority of us, whether believers or not, are profoundly shaped by up to two millennia of Christian culture. You can only think this does not matter profoundly if you fail to see how culture overwhelmingly makes us what we are, and does help give us a sense of European identity despite the manifold differences.

The creators of the European project were mostly Christian Democrats who had a great historical aim - to reconcile Germany and France, and to end the wars that helped destroy Europe's power in the world. It was an intelligible ideal based in history and shared experience. If you break away from history and apply purely universal criteria for membership - democracy, minority rights etc - so that Israel could be admitted now, Egypt in due course, and even, one day - who knows? - a liberated Iraq, you will have destroyed even the slim possibility there now is of Europe's being a true community.

I respect the Turks and admire Islam, but I do not think we should ever break down the walls and admit this particular Trojan horse.

EK – 2

26 EYLÜL – 09 EKİM 2005

TARİHLERİ ARASINDA

YER ALAN

HABERLER

THE TIMES

29.09.2005; EU brinkmanship threatens Turkey talks

30.09.2005; Brutality, poverty and religion stand between Turkey and EU

Straw calls emergency meeting to save talks

01.10.2005; America intervenes to warn of rejection 'disaster'

A bridge between two cultures, two continent and two future

02.10.2005; Weighing the effects of Turkey membership

Turkey cools on joining club Europe

03.10.2005; Turkey bids to join the EU

Energetic, honest and transformed – so why does Turkey need us anyway?

Turkey left out in cold as Austria digs in heels over EU entry talks

Turkey deadlock broken by EU agreement on Croatia

04.10.2005; The way in is still strewn with obstacles

Path to EU opens for Turkey after last-minute deal

A two-day test of nerves for the EU

05.10.2005; Turkey faces the bumpy road to a European future

After the euphoria, Turkey prepares for the hard slog

Nation rejoices at long-awaited talks

THE INDEPENDENT

30.09.2005; Turkey in crisis talks to salvage European dream

01.10.2005; Analysis: Turkey – on European's doorstep, but still so far from joining the club

Turkey's talks with EU blocked

So, what have the Turks ever done for us?

02.10.2005; Britain warns of clash of civilisations in row over Turkey

Leading article: The case of Turkey

03.10.2005; Last-minute talks on Turkish membership stall

Maureen Freely: Why not look at Europe from Turkey's view

04.10.2005; Deal heralds historic talks over Turkey's membership of EU

'Membership of the EU would mark the culmination of all Atatürk's work'

05.10.2005; Chirac says Brussels does not care about job losses in assault on economic policy

09.10.2005; Britain warn of Islamic backlash if EU snubs Turkey

THE DAILY TELEGRAPH

28.09.2005; Britain faces showdown over Turkey

'Turkey must recognize genocide'

30.09.2005; Emergency talks save Turkey EU entry

02.10.2005; Europe 'faces disaster' if it spurns Turkey

Straw: we must not push Turkey away

03.10.2005; Church talks begin over Turkey's EU entry

04.10.2005; Turkey wins deal to start EU talks

The Times

October 1, 2005

A bridge between two cultures, two continents and two futures

In the second of two articles arguing the case for and against EU membership, our correspondent looks at the debate to let Turkey into club Europe

Ben Macintyre

DEEP beneath the waters of the Bosphorus, engineers are bolting Europe and Asia together with a tunnel that will connect the distinct halves of Istanbul. When it is finished, this huge underwater passage will complete road and rail links from the Highlands of Scotland to the South Caucasus.

The tunnel is more than simply an ambitious engineering project; it is a symbol of Turkey's determination to attach itself to Europe, permanently.

On Monday — provided that an emergency meeting of the European Union's foreign ministers on Sunday night can agree the terms — Ankara formally begins negotiations that could one day culminate in Turkey's membership of the EU.

Turkey faces serious hurdles along the way. But for many, the prospect of drawing it into Europe is economically sensible, politically astute, and culturally just.

The extent to which Turkey has changed in the run-up to accession talks can be seen and heard on the streets of Istanbul. The great city on the cusp of two continents was always a fabulous potpourri of different worlds, starting as a Greek city seven

centuries before Christ, then as Byzantium, then Roman Constantinople, and finally Muslim Istanbul.

Today, Istanbul is undergoing a fresh cultural renaissance, powered in large part by the impetus to join Europe. In the old Christian quarter of Beyoglu, now the chic centre of café culture and musical nightlife, on any night you might hear classical jazz, Greek rembetiko, or electro-Sufi, the fusion of modern sounds with the whirling music of dervish ritual.

Two new museums, the Istanbul Modern and the Pera, have opened in the last year. Property prices are spiralling and the crumbling façades of Beyoglu, abandoned in the 1950s by Jews and Greeks fearful of persecution, are being restored to their 19th-century grandeur.

In the Nisantasi area, glitzy European and American boutiques mingle with bistros and velvet-roped clubs. The handbags are Vuitton, the scent is Chanel, but the atmosphere, to this observer, is Prague in the late 1990s, a city emerging from the dreary decades of political control into the sun of European internationalism.

On cobbled Fransisk Sokak — Little France — a miniature Paris has been constructed, complete with fresh croissants, the canned voice of Edith Piaf, and red-checked tablecloths in cafés called the *Ooh La La* and *Coup de Coeur*. The effect is kitsch and bogus, but it demonstrates clearly Istanbul's westward cultural vision. (The compliment is not necessarily returned: when Paris had the opportunity to host the "Turks" exhibition that was such a success in Britain, the offer was declined.)

In other ways one can trace the upsurge of culture in Turkey, the product of new freedoms and new investment, elements of the new mixing swiftly with the ancient, as they have always done here.

In far eastern Anatolia, a Kurdish rug salesman was bent in concentration over what I assumed to be the Koran; it turned out to be a Su Doku puzzle. My Istanbul taxi driver drove with one hand on the horn, while using Bluetooth technology to transfer a ringtone of Turkish music from his mobile to mine. We arrived at an internet café in the backstreets, with a goat tethered outside; inside the men smoked water pipes, discussed Arsenal, and surfed the web.

These are the small outward signs of a transformation in Turkish society, after the most ambitious political and economic reform programme since Kemal Atatürk forged modern, secular Turkey from the ruins of the Ottoman Empire in 1923. It is 40 years since Turkey first indicated a desire to join what was then the European Economic Community, and nearly 20 since it formally applied; but only in the past few years has the pace of reform reached revolutionary speeds.

Where regime change is being attempted in Iraq with military backing, in Turkey it is being achieved bloodlessly, with the regulatory hoops through which Turkey must jump to join the EU. As in Greece, Portugal and Spain in the 1980s, and the states of Central and Eastern Europe more recently, desire to join has proved a powerful incentive for peaceful change, a tribute to the allure of European liberal democracy and pluralism.

In the past six years, the Turkish Government, under EU pressure, has tackled issues that were once taboo, helping to transform political and civic life. Under Recep

Tayyip Erdogan, the Prime Minister, nine reform packages have been introduced: there is tighter civilian control of the military, state security courts have been scrapped, police abuses have been reduced, the death penalty abolished, and women's rights strengthened (though insufficiently).

()

The long-running battle between government forces and the PKK, the rebel Kurdish group, has claimed an estimated 37,000 lives since 1984. The PKK recently resumed hostilities, but the level of violence is nowhere near what it once was. Largely in response to EU pressure, discrimination against the Kurdish minority has diminished. Kurds can now teach and broadcast in their own language. The eerie, delightful sound of Kurdish singing wafts up from a nightclub in Beyoglu; a few years ago, the singer would have been arrested.

The economy is still far behind what is needed for EU entry, but Turkey's commitment to get it there is beyond doubt. After years of stagnation and periodic crises under the military, the economy is roaring (though from a low starting point): GDP is up by more than 9 per cent, one of the highest growth rates in the world, unemployment is falling, and inflation has been reduced to single digits for the first time in 30 years. Mr Erdogan has pledged to reduce inflation to 5 per cent by next year, in line with the Maastricht criteria.

Some Europeans fear an influx of cheap Turkish labour, but Turkey's supporters point instead to a workforce that is youthful, energetic, enterprising and vast. With the EU workforce ageing and shrinking, a new generation of young Turks might be

the saving of Europe, while the fast-growing Turkish population will create potentially huge new markets.

Bringing 70 million Muslims into the EU would send a clear message (not least to the 20 million Muslims in Europe, where racial tension is rising), offering tangible proof that a democratic, secular, moderately Islamic country is not only feasible and peaceable, but profitable. That would offer a beacon to the rest of the Muslim world, and show that the EU is not a cosy, exclusive club, but a body committed to diversity and change.

Strategically, Turkey would give Europe a border with the unstable regimes of the Middle East. For some, that is cause for fear, but having Turkey within Europe may be the best way to face up to that challenge. With Turkey inside the tent, Nato and EU interests would align more closely, and a secure eastern border would help to control the illegal westward flow of drugs and people. The knock-on effect of EU admission has already been demonstrated in Eastern Europe: where Turkey led, neighbouring Georgia would surely be the next to cast envious eyes westward.

Another reason for accelerating the accession process — one seldom openly discussed in EU circles — is the danger of applying the brakes now that Turkey is on the road. No country that has applied for membership in the past has failed to meet the criteria and gain admittance, eventually; Turkey is the largest and most strategically important country to apply, and whenever new conditions have been set for starting negotiations, Turkey has met them.

If Europe were now to reject Turkey, this would certainly be seen by Turks as cultural, religious and racial discrimination, and a rank betrayal. The reformers

would be undermined, perhaps ushering in the very Islamic fundamentalism many Europeans fear. The 1990s were, for Turkey, a lost decade, marred by military-style authoritarianism, secular-Islamic polarisation and economic crisis. It would not take much to turn the clock back.

This negative argument may be Turkey's trump card: the belief that the EU, after holding Turkey at arm's length for 40 years, dare not turn away now. On the eve of opening negotiations, Mr Erdogan was blunt: "If the EU is not a Christian club, it should prove it . . . By doing so, the EU could build a bridge with the 1.5billion Muslims of the world."

The building of that bridge, like the building of the Bosphorus tunnel, is a complex and demanding task, likely to involve intense frustration over many years. Both projects have already run into historical problems: the tunnel engineers recently had to stop digging after they came across a 600-year-old Byzantine water cistern; supporters of Turkish admission to the EU must overcome centuries of antagonism between European and Turk, Christian and Muslim. Doubtless other obstacles will be dug up in the future.

The membership rules of this particular club are strict, detailed and, at 80,000 pages, voluminous. But Turkey is no stranger to bureaucratic small print. The recent construction of a marina on the Aegean coast required an estimated 12,000 official signatures; the tunnel project will require many more than that, before it links Europe and Asia across the Bosphorus. On Monday, Turkey and the EU will sign a document to begin talks on accession, the first of perhaps a decade of signatures that could eventually bring Turkey into the EU club, and change that club entirely.

Perhaps the greatest potential benefit would be to undermine the belief that Europe and Asia cannot and should not be linked. A European Turkey, say the backers of Ankara's effort, would show that there is nothing inevitable about a "clash of civilisations" between Islam and Christianity, between Western and Eastern values.

On the contrary, the melding of cultures might just evolve into a Europe that is more rich, robust and varied, like the extraordinary musical medley blowing through the night streets of Istanbul.

The Times - October 04, 2005

Path to EU opens for Turkey after last-minute deal

BY ANTHONY BROWNE IN LUXEMBOURG

AFTER 40 years knocking on Europe's door, Turkey became the first Muslim country to start membership talks with the EU early today after Britain brokered an 11th-hour deal and persuaded Austria to abandon its veto threat.

The EU took one of the biggest steps in its 50-year history after two days of negotiations that seemed perpetually on the brink of collapse.

In return, Austria succeeded in forcing the EU to open membership talks with its close ally, Croatia, which took place minutes after the talks started with Turkey. The EU had postponed those talks in March because Croatia was deemed to be protecting a leading war crime suspect.

Abdullah Gul, the Turkish Foreign Minister, dashed to Luxembourg to start the talks in a special ceremony chaired by Jack Straw, the Foreign Secretary.

After Turkey's entry talks began, Mr Straw said: "We have just made history. The EU and Turkey agree we want this ever closer relationship. It means we have an EU founded on values, not history."

A triumphant Mr Gul said: "I hope this will be good for Turkey, for the EU and the world. It is a win-win situation."

The start of talks averted a rift between predominantly Christian Europe and its huge Muslim neighbour to the East, and rescued Britain's EU presidency. Turkey's entry talks are expected to take ten years, when it would become the largest member state in EU.

At one point the Bush Administration, which wants to tie Turkey firmly to the West, became so concerned that it risked the charge of interference in EU affairs by intervening directly.

Condoleezza Rice, the US Secretary of State, telephoned Recep Tayyip Erdogan, the Turkish Prime Minister, to reassure him of Washington's support.

"A Turkey anchored in Europe will be an even more reliable partner for the transatlantic family and a positive force for advancing peace, prosperity and democracy," the State Department said.

The negotiations lasted for much of Sunday night and into yesterday, with Austria insisting that Turkey should be offered only an "alternative partnership" and refusing to back down. Mr. Straw declared at one stage that the talks were "on the precipice".

European leaders, including Tony Blair, had given warning that blocking Turkey would plunge the troubled EU even deeper into crisis, and inflame relations between Islam and the West. Turkey has threatened to abandon its attempt to join the EU if offered anything less than full membership.

The deadlock with Austria was broken by the timely arrival in Luxembourg of Carla del Ponte, the UN's chief war crimes prosecutor. She brought with her a report declaring that Croatia was now co-operating fully with her attempt to bring to justice General Ante Gotovina, a leading Croatian war crimes suspect.

The report, which diplomats admitted was surprisingly positive, opened the way for talks to start immediately with Croatia. Its membership talks collapsed in March the day before they were due to start after the UN claimed that it was not co-operating in the hunt for General Gotovina and others.

But even then a deal was uncertain. Turkey started raising objections, insisting that it had not given its own seal of approval, and Mr Gul delayed his departure to consider the draft text. Ankara was concerned about a paragraph in the negotiating framework which insisted that it align its policies in international organisations with those of the EU.

The Turkish National Security Council ordered the Government not to agree to the talks until the implications of this condition were clarified. The fear in Ankara was that it meant that it will not be able to veto Cyprus, which it occupies with 35,000 troops, from joining Nato.

Turkish media has been speculating that if Cyprus joined Nato, it could invoke the “self-defence” clause and insist that the US defend it against Turkey’s illegal occupation.

The Times - October 05, 2005

After the euphoria, Turkey prepares for the hard slog

BY ANTHONY BROWNE, BRUSSELS CORRESPONDENT

TURKEY promised a “great struggle” to turn itself into a modern economically developed democracy, as officials in Brussels started work yesterday on EU entry negotiations.

After the euphoria of agreeing to start talks early yesterday, EU leaders spoke of the difficulties of bringing the vast, semi-developed Muslim nation, which is almost entirely in Asia, up to EU standards.

President Chirac of France said that Turkey would need a “major cultural revolution” and may never be ready to join.

Over the next ten or fifteen years Turkey will have to implement 83,000 pages of EU legislation. Recep Tayyip Erdogan, the Turkish Prime Minister, said: “There will be a great struggle to fully implement the harmonisation laws. Our ideal is a Turkey that will take its place among democratic, free and developed countries.”

Turkey must also resolve the conflict over its illegal occupation of Cyprus, starting by recognising its Government and opening up its ports and airports to Cypriot traffic.

Angela Merkel, who is likely to be the next Chancellor of Germany, and Nicolas Sarkozy, who aspires to be the next President of France, oppose Turkish membership and could derail talks once in power. France and Austria, whose voters oppose Turkish membership, have promised referendums on the issue.

The membership talks were formally opened at a ceremony in the small hours yesterday when Abdullah Gul, the Turkish Foreign Secretary, and Jack Straw, his British counterpart, read opening statements.

A few hours later, European Commission officials started the painstaking “screening” process, assessing Turkey’s harmonisation with EU law under 35 chapter headings, covering everything from human rights to environmental protection. This screening process will be followed next spring by negotiations on each of the 35 chapters.

Each EU country has a veto on the closing of each chapter, which will give hostile countries such as Austria and Cyprus plenty of opportunities to trip Turkey up.

Austria is also insisting that Turkey, which would be the biggest member by the time it joins, cannot be admitted until the EU is ready to absorb it.

There is concern that although Ankara passed a modern penal code last year Turkish judges are continuing to breach human rights.

European politicians have also been alarmed by human rights abuses, such as the prosecution of a Turkish writer for acknowledging that his country had committed genocide against Armenians, the continued persecution of religious minorities, a recent order to close down the country’s only gay rights group, and the killing of children in mental hospitals.

THE CHALLENGES

Adopt and implement 83,000 pages of EU legislation

Resolve dispute over Turkey’s occupation of Cyprus, including recognising Cypriot Government

Renegotiate Nice Treaty to change voting weights in the EU

Probable next leaders of France and Germany oppose Turkey's membership

Any present EU member can veto any of 35 different "chapters" of negotiations over the next ten years

Referendums in France and Austria, with voters of both highly hostile

The Times September 29 2005

EU brinkmanship threatens Turkey talks

FROM ANTHONY BROWNE, BRUSSELS CORRESPONDENT

JACK STRAW, the Foreign Secretary, asked his European counterparts yesterday not to “betray” Turkey, as the Government faced last-minute defeat in its struggle to get membership talks to start on Monday.

As the debate over the Muslim state’s entry reached fever pitch, the European Parliament dealt a blow by first voting not to ratify a customs union with Turkey, and then insisting that the Turkish Government acknowledge that it committed genocide against its Armenian Christian minority in the last century.

At a meeting of EU ambassadors today, Austria is expected to block the opening of talks by insisting that Turkey be offered a “privileged partnership” instead of full membership. Ankara raised the stakes by threatening to walk away if the conditions were changed.

Britain, which has made securing the start of Turkey’s entry talks the top priority of its EU presidency, will then call an emergency meeting of EU foreign ministers on Sunday to try to stop the membership negotiations collapsing hours before they are due to start.

The brinkmanship on an issue critical to the future of Europe will leave Abdullah Gul, the Turkish Foreign Minister, waiting in Ankara, not knowing whether or not he should fly to Luxembourg to start entry talks. Turkey first applied for membership of

the European Economic Community 40 years ago, and its current Government has undertaken a frenetic round of reforms to meet EU membership criteria.

An EU diplomat said: “We could end up with Gul sitting at Ankara airport waiting for word on the final language of the negotiating mandate. That would be very humiliating for the Turks and get the talks off to the worst possible start.”

The British Government believes that securing a large, democratic Muslim nation in the EU is essential to avert a clash between Islam and the West. Although European governments agreed in December to entry talks, doubts have swelled since Dutch and French voters threw the EU into crisis by rejecting a European constitution. In most EU countries, most voters are opposed, often fearing an influx of immigrants. Many EU leaders, including President Chirac of France, have expressed doubts about Turkey, and Angela Merkel, the likely next Chancellor of Germany, is staunchly opposed.

Mr Straw told the Labour Party conference: “It would now be a huge betrayal of the hopes and expectations of the Turkish people and of Prime Minister (Recep Tayyip) Erdogan’s reform programme if, at this crucial time, we turned our back on Turkey.”

Turkey has already been angered by other conditions that have been attached at the last minute. One is that it recognise Cyprus, an EU member where it has 35,000 troops occupying the north. Another is that it does not veto any other EU country’s membership of international organisations. This is a direct challenge to Turkey to stop using its veto at Nato to block Cyprus’s membership. In Ankara, the Turkish Foreign Ministry spokesman said: “It is out of the question for us to accept any formula or proposal other than full membership.”

For and against

Last December, all 25 EU members agreed to open talks with Turkey in October. Since then, concerns have arisen in several countries. They must now unanimously agree a framework for negotiations.

Position of key countries:

Germany: Angela Merkel, the probable next Chancellor, fears that it will make the EU unmanageable and lead to an influx of immigrants.

Cyprus: insists that Turkey recognise it, and stop banning Cypriot traffic from Turkish ports and airports.

Austria: insists on “privileged partnership”, not full membership.

France: to placate public opposition to membership, it has promised a referendum before it votes for Turkish entry.

Britain, Italy: strong support, believing that membership would avert clash between Islam and the West.

The Times – September 30 2005

Brutality, poverty and religion stand between Turkey and EU

BY BEN MACINTYRE

Talks on Turkey's membership of the EU are due to begin on Monday, with the issue dividing both the country and Europe. Today, in the first of two articles, our correspondent looks at the case against letting it join

ON A tiny island in the middle of Lake Van, on the far eastern edge of Turkey, a team of architects is working feverishly to restore one of the most beautiful religious buildings in the world.

Holy Cross Church, on Akdamar island, was built by the Armenian King Gagik in AD921 and was once the spiritual focus for more than a million Armenian Christians.

Today there is no one left to worship in it. The entire Armenian population here was killed or driven away by Turks and Kurdish militias during the First World War, in what Armenians claim was the first genocide of the 20th century — a charge vigorously denied by the Turkish State.

For 90 years the church was left to rot. Its frescoes disintegrated as the rainwater seeped in, and its delightful carvings were used for target practice by local gun-toting shepherds.

In the run-up to planned EU accession talks next week, however, Turkey has come under intense pressure to acknowledge its bloody past and improve its treatment of minorities.

Four months ago the restoration work finally began, and today Muslim stonemasons are busily rebuilding this church without a congregation. The scaffolding-clad church is proof that attitudes are changing, but it is also a poignant symbol of how much work — economic, political, cultural and historical — still needs to be completed.

The membership negotiations are expected to take ten years or more, and there is no guarantee that Turkey will ever enter this hitherto white, Christian club, for the idea faces widespread public hostility within Europe. For many, this poor, populous and overwhelmingly Muslim country is simply a different culture, separated from, if not actually inimical to, Europe.

Nowhere in Turkey feels less European than Lake Van, the starkly blue inland body of water on the country's volcanic eastern edge. At dusk the muezzin calls the faithful to prayer, barefoot Kurdish children herd ragged sheep, and a pair of women, ageless and faceless in the all-enveloping burka, trudge through the dust to their mud-brick home.

An hour to the east is Iran; to the south is blood-soaked Iraq, and to the north, beyond Mount Ararat, lie Armenia and Georgia. Ancient, biblical and Middle Eastern, this is the land of Noah; but if Turkey gains admittance to the EU, it will mark Europe's eastern border.

For many Europeans, that is a step too far. "No to Turkey", rallies in France cried before the EU constitution was roundly rejected this year. On the shore at

Copenhagen, the famous naked Little Mermaid was draped in an Islamic headscarf with a sign reading “Turkey in the EU?” Turkey’s supporters are quick to point out that Europe is not a race or a religion, but an idea. Yet the image of Turkey as an alien power is deeply embedded in European history.

Indeed, the very concept of Europe was to some extent born out of Christendom’s common cause against the great Muslim empire to the east.

Gladstone, as Prime Minister, expressed the common prejudice against a corrupt and violent Turkey threatening Europe’s very existence: “From the black day they entered Europe, the one great anti- human specimen of humanity. Wherever they went a broad line of blood marked the track behind them.”

As archaic and racist as those ideas seem today, they still have some currency, most notably in those parts of the former Austro-Hungarian Empire that remember, with an inherited shudder, the Ottoman Janissaries at the gates of Vienna.

Turkey’s critics need not look far to find evidence of cultural and political incompatibility with European norms. Turkey’s military continues to play an important (though reduced) role in the country’s politics, while freedom of speech and other human rights lag far behind the European standard.

Turkey has thrown off the Midnight Express image of official brutality, but the rights and liberties of individuals are still often at the mercy of an authoritarian State. Last year police torture was still widespread, according to the Turkish Human Rights Foundation.

Turkey has made significant reforms in recent years, but critics, including many inside the country, worry that such reforms are skin-deep, a pragmatic shift to gain admittance to Europe rather than a genuine change of heart.

Economically, despite a recent upswing, Turkey remains far behind the poorest EU members, while many fear that an influx of poor Turkish workers could flood European labour markets. Education levels are below those of all European and most Latin American and Asian countries.

Another fear is that Turkey's addition to the EU would unbalance what is already a fractious organisation, uncertain of its identity and anxious about the future.

By 2010 there will be an estimated 80 million Turks. With population determining voting power, this would give Ankara the same clout as Berlin, Paris and London.

Meanwhile, the running sore of Cyprus remains; Ankara has yet to recognise formally the Greek Government of Cyprus, already a member of the club that it now seeks to join.

The Turkish State remains staunchly secular, yet some argue that bringing millions of Muslims into Europe could provide a springboard for Islamist fundamentalism.

Turkey, after all, was until 1924 the seat of the Islamic caliphate which Osama bin Laden has repeatedly spoken of restoring to its former power. Even Turkey's most avid supporters agree that Ankara has much more to do before this vast, teeming land straddling Europe and Asia can be ushered into the EU.

Turkey has made progress towards addressing the EU political requirements, but to join the Union it would have to adopt uncountable numbers of laws and regulations, ranging from maritime safety to sewage to food hygiene.

Even if Europe could be persuaded to admit Turkey, it is by no means certain that Turkey will agree to be crushed into the preordained European shape.

Support for joining the EU is falling in Turkey, from three quarters a year ago to two thirds now. Many Turks have taken deep offence at what is seen as foot-dragging by some European countries, and there is a growing body of nationalist and traditionalist opinion, angered by the abrupt changes in Turkish society, that would rather pull out of accession talks altogether than submit to the Brussels straitjacket.

The sense of former imperial glory is as pronounced in Turkey as it is Britain; neither country relishes being told what to do by its former European rivals.

That view is poignantly expressed by Ümit Özdag, a Turkish nationalist politician, who insists that EU membership is an unachievable fantasy because Europe will keep shifting the goalposts.

Yet for many Turks, Union membership remains attainable — and logical. Even in remote Van, there is strong enthusiasm for membership of a greater Europe, based on national pride as much as admiration for Europe.

“We are a young country, we are a growing country, but Europe is becoming old,” declares Celal Basak, my huge Kurdish guide, as we bounce along a rutted track that passes for a road in Van but would dismay any European transport commissioner. “Turkey can help Europe as much as Europe can help Turkey.” Van is predominantly populated by Kurds, who for decades have suffered discrimination at the hands of the Turkish State. Kurds such as Mr Basak believe that EU membership would give his people the autonomy and recognition they have long craved. “I know Europe will end the troubles for my people,” he declares with a grin. “One hundred per cent.”

We are heading for the village known, in Turkish, as Koy. Another former centre of Christian Armenian culture, the Kurds still refer to it as Six Churches.

Turkey's continued refusal to acknowledge the fate of the Armenians has crystallised much of the opposition to Turkey's EU membership. This week the European Parliament declared that Turkey must acknowledge the "genocide" before it can be admitted.

Slowly Turkey may be inching towards that point. Yet the State stands by its own version of events, insisting that just as many Turks and Kurds perished in a civil war sparked by Armenian rebels. That view is enshrined in Turkish law, though rejected by most historians.

The acclaimed Turkish novelist Orhan Pamuk is today facing prosecution on charges of "belittling Turkishness" for stating that "30,000 Kurds and 1,000,000 Armenians were killed in Turkey".

The whiff of wilful historical amnesia also hangs over Six Churches, a once magnificent monastic complex in the mountains that is now a ruin. When I ask the village headman, Mehmet Goban, about the fate of the local Armenians, a chill descends on the warm afternoon. "Kurds and Armenians always lived happily together here. We do not know why they left. We don't know what happened to them," he declares, after a long, painful pause.

This wild and tribal land seems a world away from the Brussels of suits and communiqués, where everything is ordered and regulated, including the horrors of history. Whether Turkey comes to terms with its past may decide whether it becomes

part of Europe; that decision, in turn, could redefine European identity for the next century.

A thin and beautiful cat picks its way among the lonely stones of Six Churches. Eastern Anatolia, like neighbouring Iran, formerly Persia, is famed for its cats. Indeed, the symbol of the region is the Van cat, a beautiful, lithe creature with a genetic quirk that gives it one blue eye and one green.

As the debate over Turkey begins in earnest, this cat may stand as a symbol not just for Van, but for Turkey itself: with one blue eye trained westward on Europe, and one green eye looking to the East.

The Times September 30 2005

Straw calls emergency meeting to save talks

BY ANTHONY BROWNE, BRUSSELS CORRESPONDENT

BRITAIN has called an emergency meeting of EU foreign ministers on Sunday evening in an effort to prevent membership talks with Turkey from collapsing only hours before they are scheduled to start.

Jack Straw, the Foreign Secretary, called the meeting in Brussels yesterday after negotiations failed to agree the terms of the entry talks, with Austria insisting that Turkey should be offered an alternative of “privileged partnership” rather than full membership.

Austria is also insisting that Croatia, which used to be under Austrian rule, must start EU entry talks at the same time as Turkey; but other member states are insisting that Croatia must first surrender its war criminals.

British efforts to ensure that the Turkish entry talks start on Monday have failed to stop high-stakes brinkmanship.

Abdullah Gul, the Turkish Foreign Minister, will have a plane on standby and be waiting in Ankara on Sunday night to learn whether he should fly to Luxembourg to start the talks at a celebratory lunch on Monday.

Last night Mr Gul said that the occasion may be delayed because Turkey would not have seen any negotiating framework agreed by EU ministers on Sunday night.

“Everyone knows there’s no point in going to Luxembourg without seeing this document,” he said. There were still so many issues to resolve that “there is a possibility that negotiations will not start”.

The EU agreed last December that Turkey should start its membership talks, but attitudes to the Muslim nation have hardened since.

Cyprus, an EU member that is occupied illegally by 35,000 Turkish troops, was recently persuaded not to veto the start of the talks with a declaration that Turkey must recognise the Government of Cyprus before it can join the Union.

France insisted on inserting language that emphasised that Turkey could join only if the EU is capable of absorbing the populous country, which would become the largest member of the Union.

Austria, whose capital was twice besieged by Ottoman forces, and where all significant political parties oppose Turkish membership, insists that it be made clear that the talks will not necessarily result in full membership, but a special partnership.

Turkey has threatened to walk away if the aim of the talks is changed in that way.

The Independent

Turkey in crisis talks to salvage European dream

By Stephen Castle in Brussels

Published: 30 September 2005

Europe's foreign ministers are to hold an emergency meeting on Sunday to try to salvage plans to start EU membership talks with Turkey, which are teetering on the brink of collapse.

The 11th-hour crisis session was called after Austria blocked agreement at a meeting in Brussels yesterday. Foreign ministers will now meet in Luxembourg, literally hours before the scheduled start of historic negotiations with Ankara.

The impasse presents a serious challenge to the British Government, which holds the EU presidency and is a firm supporter of Turkey's EU membership.

With a mainly Muslim population of 70 million, and with its relative poverty, the admission of Turkey would be the most ambitious enlargement to be undertaken by the EU. European governments agreed last year to open negotiations on 3 October, but the referendum "no" votes in France and the Netherlands have changed the political climate. The prospect of Turkey joining the EU figured in both campaigns amid growing signs of "enlargement fatigue".

Austria, the leading critic of Turkish accession, is isolated in holding out against a text that will serve as the basis for negotiation, and most diplomats believe that Vienna will not ultimately veto the start of talks.

In an interview with The International Herald Tribune, Wolfgang Schüssel, the Austrian Chancellor, avoided any direct threat to do so. But Vienna seems determined to extract a firm date for EU membership negotiations with Croatia, which it supports, in exchange for allowing the start of talks with Turkey. Austria's ambassador to the EU stuck to his government's insistence on an explicit reference to an alternative to full EU membership for Turkey, should the negotiations, which may last a decade, be unsuccessful.

The brinkmanship from Vienna is uncomfortable for the UK, which knows it cannot invite Abdullah Gul, the Turkish Foreign Minister, to the meeting in Luxembourg unless all 25 EU countries agree. Leaving him waiting at an airport to hear the EU's verdict before boarding a plane would also prove a humiliation.

Mr Gul said there were "serious problems" to resolve before negotiations could start and that there were conditions that Turkey could never accept.

Diplomats said that Austria has failed to circulate a clear text of its demands. However, the government in Vienna has pressed for changes to a passage saying the "shared objective of the negotiations is accession". The Austrians wish to see a reference to another type of relationship with the EU, though they do not insist on a reference to the term "privileged partnership". That is politically unacceptable to Ankara.

Turkey's membership bid is backed by none of the major political parties in Austria. Tensions are running high ahead of regional elections on Sunday.

The government in Zagreb is accused of failing to co-operate with the UN war crimes tribunal in The Hague, which has indicted a former Croatian general, Ante

Gotovina. The UN's chief war crimes prosecutor, Carla Del Ponte, visits the country today before delivering a verdict on Zagreb's co-operation. Diplomats expect that it will record significant progress, and this might be enough to set a date for its membership talks to begin.

Meanwhile Recep Tayyip Erdogan, the Turkish Prime Minister, said that "if the EU is not a Christian club, this has to be proven". He said: "What do you gain by adding 99 per cent Muslim Turkey to the EU? You gain a bridge between the EU and the 1.5 billion-strong Islamic world. An alliance of civilisations will start."

The Independent

So, what have the Turks ever done for us?

On the eve of crisis talks over Turkey's bid to join the EU, here is why Europe should embrace its Muslim neighbour

Published: 01 October 2005

Multiculturalism

Though its rulers became Muslims, the Ottoman empire was home to Christians, Jews and Buddhists co-existing in peace and prosperity with Muslims from Anatolia to Algeria, centuries before the word multiculturalism was thought of. No other partner offers the West a better bridge to Islam or a more promising exit from the clash of civilisations.

Trade

Sitting astride the most strategic crossroads in Asia, the Ottomans, with their ships and caravans, achieved domination of the silk road and taught the West everything it knew about trade before the advent of ocean-going ships. Today, it offers a huge market and unrivalled connections to the resources of the Caspian and the Middle East.

Politics

A genius for statecraft took a band of nomads from the barren steppe of central Asia to the gates of Vienna. The pioneers of a disciplined bureaucracy and inventors of a standing army, they awed their enemies and seduced the Christian peasants meant to fight them, who could see a better life under the Ottomans.

Art

Turkey has brought us some of the finest works from calligraphy and metalwork to illuminated manuscripts and glass. Chinese pottery, Persian textiles and Venetian painting all flourished at Turkey's imperial court. It was that openness and synthesis that powered a humanist enlightenment centuries ahead of Europe's.

Military know-how

Known as the "storm on horseback" the heirs to Genghis Khan brought their cavalry sweeping across the plains of Anatolia into the Balkans and beyond. Their enemies only matched them with the advent of sea power and by copying their techniques. Today's Turkey, a Nato stalwart, lends credibility to the notion of a European defence force.

Style

They sat on divans on beautiful carpets, smoking hookahs and eating lakoum (Turkish delight). Their tired bodies were steamed back to harmony in ornate baths. Ottoman luxury was a fascinating scandal to the hardy puritans of northern Europe. Now we've learnt to lounge, and oriental comforts are part of our lives.

The Independent Oct 5, 2005

Chirac says Brussels does not care about job losses in assault on

Stephen Castle in Brussels

Jacques Chirac has launch-ed a direct attack on the economic policies of the European Commission, accusing it of washing its hands of the consequences of job losses.

In an outspoken intervention at the World Trade Organisation yesterday, the French President said the Commission 'does not give the impression of defending the interests of Europe', and claimed it is 'going from one concession to another'.

M. Chirac's comments strike at the heart of the debate about the future of Europe's economic and social policy and put him directly at odds with Tony Blair, who will host a summit on the issues later this month. They also represent a direct criticism of the policies of Jose Manuel Barroso, the European Commission's president, and his trade commissioner, Peter Mandelson.

President Chirac said the commission did not feel 'implicated, concerned or believe that it has something to say' about plans by Hewlett-Packard to cut thousands of jobs in France and other European countries. He said it 'does not give the impression of defending the interests of Europe'.

M. Chirac is also worried about Mr Mandelson's pledge during world trade negotiations to reduce agricultural subsidies if other nations reciprocate.

Officials in Brussels rejected M. Chirac's criticisms. Francoise Le Bail, Mr Barroso's spokeswoman, said: 'Even if some people want to make the European Commission a scapegoat, the commission thinks that, faced with globalisation and the debate on the future of Europe, the EU must present a united front and national leaders must demonstrate a strong European commitment.'

The Daily Telegraph

Austria sabotages Turkish EU talks

By David Rennie in Brussels

Last Updated: 1:28am BST 30/09/2005

Efforts to salvage one of the most ambitious and controversial projects in European Union history - the opening of talks to admit Turkey - ended in failure yesterday.

Turkish membership talks are due to begin on Monday. But Austria left the process deadlocked by sticking to demands that Turkey be offered something less than full membership.

A British-chaired meeting of EU ambassadors in Brussels broke up after only an hour amid Austrian demands that the EU's formal invitation to Ankara be rewritten

Austria's ambassador said the accession agreement should be stripped of a pledge that the goal of entry talks is EU accession for Turkey.

Austria also wanted the agreement rewritten to include a warning that even if Ankara meets all the EU's conditions, the bloc can still say no to full membership "if the Union is not in a position to absorb Turkey".

Such a half-invitation is unacceptable to Turkey, which has threatened to walk away if any new conditions are imposed.

The failed talks forced Britain, which holds the rotating presidency of the EU, to call an emergency meeting of foreign ministers for Sunday night - less than 24 hours before the Turkish delegation was due to arrive.

One EU source charged that Austria, where 80 per cent of voters oppose Turkish entry, "wants to stick two fingers up to the Turks". Another EU official said Austria was isolated 24-to-one. "If you start accession negotiations, you can't suddenly move the goalposts."

Britain has made it a central strategic goal to anchor Turkey - a Muslim nation of 70 million - firmly in the West, inside Europe.

The Austrian chancellor, Wolfgang Schussel, said that Turkey should be offered a clear alternative to full membership.

Mr Schussel, whose fragile conservative coalition faces tricky provincial elections on Sunday, said he was only listening to public opinion. EU diplomats expressed deep cynicism, noting that he had personally endorsed the existing wording of Turkey's accession agreement, not once but twice, at successive summits of all 25 EU heads of state and government.

Vienna's case has been tarnished by Mr Schussel's transparent attempts to link Turkey's case to the EU membership hopes of Croatia, a close Austrian ally. Other EU nations this year blocked entry talks for Croatia until it co-operates fully with UN investigators hunting war criminals from the Yugoslav conflict.

Diplomats from several countries predicted that Mr Schussel would ultimately cave in. They said he was waiting for a fresh gesture from the EU towards Croatia, which he could use to sell a Turkish climbdown to his own electorate.

The Daily Telegraph

Turkey wins deal to start EU talks

By David Rennie in Luxembourg

Last Updated: 1:22am BST 05/10/2005

Europe changed for ever last night after Britain secured agreement from all 25 EU nations to begin membership talks with Turkey.

The deal, which followed a sleepless night and two days of rows, paves the way for Turkey, a nation of 70 million Muslims, to join what has hitherto been a Christian club.

Looking exhausted, Jack Straw, the Foreign Secretary, said: "This is a truly historic day for Europe. This has been a pretty gruelling 30 hours of negotiation." "The entry of such a large Muslim state was "proof that we can live, work and prosper together".

Croatia will also begin entry talks after objections to its record on hunting war criminals were dropped.

During a day of intrigue and brinkmanship, Turkey had turned the tables on the EU and forced Mr Straw and other foreign ministers to wait anxiously at the summit in Luxembourg for final word on whether Ankara would accept the deal on offer.

A text setting out terms and conditions was finally sent to Ankara at 2.30pm London time, only an hour and a half before the formal deadline for Turkey to begin talks

As darkness fell, Abdullah Gul, the Turkish foreign minister, announced: "Agreement has been reached and insh'Allah [Allah willing] we are heading for Luxembourg. Turkey has embarked on a new era." Mr Gul arrived in Luxembourg

after midnight and went straight to a ceremony marking the beginning of talks over Turkish membership.

After 42 years of waiting, Turkey now faces years of talks in which every aspect of politics, human rights and civil liberties will be scrutinised by a sceptical EU. The process is due to end in 2014. Recep Tayyip Erdogan, Turkey's prime minister, had told the EU that it had the choice between embracing his nation and becoming a truly global power or admitting it was merely a "Christian club".

It emerged that Condoleezza Rice, the American secretary of state, had called Mr Erdogan to stop Turkey from giving up. Austria, where 80 per cent of voters are against Turkish entry, gave up almost all of its demands after standing alone in opposition.

Ursula Plassnik, its foreign minister, won only a form of words saying that entry would depend on the EU's ability to "absorb" new nations.

Austria's climbdown was made more palatable by good news for its close ally and neighbour Croatia, whose own EU membership talks were effectively unfrozen by a formal United Nations report that its government was "fully co-operating" in the hunt for indicted war criminals from the Yugoslav civil war.

In a major surprise the United Nations chief war crimes prosecutor, Carla del Ponte, reversed her earlier negative assessment on Croatia by saying that it was now "doing everything it could to locate and arrest" the indicted war criminal Gen Ante Gotovina.

ÖZET

II. Dünya Savaşı sona erdikten sonra Avrupa ulusları, iktisadi sebeplerle yeniden savaşmamak için, sanayi hammaddelerinin ortak kullanımını sağlamış ve bu yolla iktisadi kalkınma ve istihdam yaratmıştır. Her dönemin kendi özgül koşulları altında kendisini yeniden inşa eden Avrupa fikri, 1950’li yıllardan itibaren ulus devletlerin bazı görev ve sorumluluklarını uluslarüstü kurumlara devreden bir forma dönüşmesini sağladı. 1992 Maastricht Antlaşması ile iktisadi eksenin yanı sıra siyasi ve kültürel boyutlarda da birleşmeyi hedefleyen Avrupa fikri, Avrupa Birliği ile temsil edilmeye başlandı. 50 yılı aşkın bir süredir, Avrupa ulusları, tek bir Avrupa çatısı altında birleşmeye yönelik sözleşmeler imzalamaktadır. Henüz tasarımı sonuçlanmamış bir süreç içerisinde Türkiye’nin üyeliği ile geleceğine karar verme noktasına varmıştır. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne entegrasyon süreci, Avrupa fikri, belleği ve sözleşmeleri üzerinden değerlendirilmelidir. Avrupa fikrinin kurucu ilkeleri ve Avrupa Birliği’nin politikalarının değerlendirilmesini kapsayan bu çalışma, Türkiye’nin entegrasyon sürecini tartışmış ve İngiliz yazılı basını üzerinde yapılan ampirik çalışma ile sonuçlandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Kültürel Kimlik, Avrupa Kimliği, Avrupa Birliği – Türkiye İlişkileri, İngiliz Yazılı Basını

ABSTRACT

After the World War II had ended; European nations, not to have war again by economic reasons, made common usage of industrial raw materials and by this way they created economic development and deploy. Rebuilding itself under the specific circumstances of each period, the idea “Europe” made the state nations turn into a form in which they assign some of their tasks and responsibilities to supranational foundations, dating from the 1950's. The idea “Europe”, which aimed to join together in political and cultural dimensions in addition to economic axis with the 1992 Maastricht Treaty, started to be represented with the European Union. More than 50 years, European nations have been signing agreements that aim to unite under a unique roof of Europe. In a time not planned, Turkey has come to the point to be determined its membership and future. Turkey’s integration process to Europe should be evaluated by the memory and agreements of the idea “Europe” .This study, which enclose the evaluation of the founder principles of the idea “Europe” and EU policies, discussed the integration process of Turkey and accomplished in the empirical study on the British written media.

Key Concept: European Community, Cultural Identity, European Identity, Relationship between European Community and Turkey, British Written Media.